

MARULA PLATINUM MINE

LEANO KA GA SETŠHABA LE BAŠOMI

Matšhe 2018

Lenaneo la Diteng

MATSENO LE MATSENYAGAE	6
1.1 MATSENO	7
1.1.1 KAKARETŠO	7
1.1.2 SEBOPEGO SA TOKOMANE YE	7
1.1.3 KGATELOPELE GO TLOGA MOLA LEANO LA PELENG LA SETŠHABA LE BAŠOMI LE ROMELWAGO GO (DMR)8	
1.1.3.1 Beng dišere ba maatlafatšo ya ekonomi ya bathobaso (BEE) ka go Marula Platinum mine	
.....	10
1.1.4 SEBOPEGO SA TOKOMANE YE	11
1.2 MATSENYAGAE	14
1.2.1 LEINA LA KHAMPHANI	14
1.2.2 LEINA LA MOEPO	14
1.2.3 ATERESE YA MADULO LE ATERESE YA POSO.....	14
1.2.4 NOMORO YA MOGALA LE NOMORO YA FEKESÉ.....	14
1.2.5 LEFELO LA MOEPO	14
1.2.6 SETŠWELETŠWA.....	15
1.2.7 BOPHELO BJA MOEPO.....	15
1.2.8 NGWAGA WA BITŠHELETE	15
1.2.9 BOGOLO LE SEBOPEGO SA BAŠOMI.....	15
1.2.10 FAO BAŠOMI BA TŠWAGO GONA	17
MANANEO A TLHABOLLO YA METHOPO YA BAŠOMI	23
2. 1 MANANEO A TLHABOLLO YA METHOPO YA BAŠOMI	24
2.1.1 KAKARETŠO KA BOPHARA	24
2.2 LEANO LA TLHABOLLO YA BOKGONI	24
2.2.1 KAKARETŠO	24
2.2.2 Go KGONA GO BALA LE GO NGWALA LE GO TSEBA DIPALO	24
2.2.3 MANANEOTHUTELAMOŠOMO	26
2.2.4 MANANEO A TLHABOLLO YA BOKGONI.....	31
2.2.5 TLHAHLO KA GA MABOKGONI A GO THETHA	31
2.2.6 TLHAHLO KA MAKALA A MOTHEO A KGWEBO	37
2.3 LEANO LA DIKGOBA TŠA MOŠOMO	40
2.3.1 BOIKANO	40

2.3.2 MAANO A TOGAMAANO.....	40
2.4 LEANO LA TLHAHLO KA MOŠOMO	43
2.4.1 BOIKANO – TLHAHLO YA BAŠOMI.....	43
2.4.3 KAKARETŠO – TLHAHLO YA DIHLOPHA TŠA MAATLAFATŠO	44
2.4.4 LEANO LA TOGAMAANO – TLHAHLO YA DIHLOPHA TŠA MAATLAFATŠO	44
2.5 LEANO LA GO ITHUTELA MOŠOMO LE LA PASARI.....	46
2.5.1 BOIKANO.....	46
2.5.2 MAANO A TOGAMAANO.....	46
2.6 LEANO LA TEKATEKANO MOŠOMONG	49
2.6.1 KAKARETŠO.....	49
2.6.2 BOIKANO.....	49
2.6.3 MAANO A TOGAMAANO A TEKATEKANO MOŠOMONG.....	49
2.6.3.1 Melawana ya Tekatekano Mošomong ka Moepong wa Marula Platinum	49
2.6.3.2 Taolo ya Maano a Tekatekano Mošomong ka Moepong wa Marula Platinum	50
2.6.3.3 Maano a Togamaano a go fihlelela dinepo tša di-HDSA ka Bolaoding le go Basadi ka Meepong wa Marula Platinum Mine.....	50
2.6.3.4 Tsebišo ya Leano la Tekatekano Mošomong ka Moepong wa Marula Platinum Mine.....	51
2.6.3.5 Tekolo le Tshekatsheko ya Maano a Tekatekano Mošomong ka Moepong wa Marula Platinum	52
MANANEO A TLHABOLLO YA EKONOMI YA TIKOLOGO	54
3.1 TSHEDIMOŠO KA GA EKONOMI YA SETŠHABA LE DITIRO TŠE BOHLOKWA TŠA EKONOMI YA LEFELO LEO	55
3.1.1 MATSENO.....	55
3.1.2 SEEMO SA EKONOMI YA SETŠHABA MAEMONG A PROFENSE – PROFENSE YA LIMPOPO.....	55
3.1.3 SEEMO SA EKONOMI YA SETŠHABA MO MAEMONG A MMMASEPALA WA SELETE – MMMASEPALA WA SELETE WA SEKHUKHUNE	56
3.1.4 SEEMO SA EKONOMI YA SETŠHABA MO MAEMONG A MMMASEPALA WA SELEGAE – MMMASEPALA WA GREATER TUBATSE.....	57
3.2 SEABE SA MEŠOMO YA MEEPO	58
3.2.1 BOIKGAFO BJA MOEPO WA MARULA PLATINUM TLHABOLLONG YA EKONOMI YA TIKOLOGO (LED)	58
3.3 DINTLO LE MAEMO A BOPHELO A BAŠOMI BA MOEPO	66
3.3.1 SEEMO SA BJALE SA DINTLO KA MOEPONG WA MARULA PLATINUM	66
3.3.2 MELAWANA YEO E LAOLAGO DITLHAHLI TŠA KAGO YA DINTLO KA MOEPONG WA MARULA PLATINUM	66
3.3.3 LEANO LA TOGAMAANO	66
3.3.4 DITLHOHLO	68
3.3.5 MOKGWA WO O ŠIŠINYWAGO.....	68
3.3.6 GO FA PEGO.....	69

3.4 LENANEO LA PHEPO	70
3.4.1 KAKARETŠO	70
3.4.2 MAANO A TOGAMAANO	70
3.5 BOLAODI	71
TSHEPEDIŠO MABAPI LE GO LAOLA GA PHOKOTŠO YA BAŠOMI LE GO LEBOGIŠA BAŠOMI MOŠOMO.....	77
4.1 TSHEPEDIŠO MABAPI LE GO LAOLA GA PHOKOTŠO YA BAŠOMI LE GO LEBOGIŠA BAŠOMI MOŠOMO.....	78
4.1.1 KAKARETŠO LE MAIKEMIŠETŠO	78
4.1.2 FORAMO YA KA MOSO	78
4.2 MEKGWA YA GO BOLOKA MEŠOMO LE GO EFOGA TAHLEGELO YA MEŠOMO LE GO FOKOTŠEGA GA MEŠOMO	79
4.2.1 BOIKANO.....	79
4.2.2 LEANO LA TOGAMAANO.....	80
4.3 MEKGWA YA GO FANA KA DITHAROLLO LE DITSHEPEDIŠO TŠE DINGWE KA GO HLOMA TŠHIRELETŠO MOŠOMONG FAO E LEGO GORE TAHLEGELO YA MEŠOMO E KA KA SE OBAMELWA.	82
4.3.1 BOIKANO.....	82
4.3.2 LEANO LA TOGAMAANO.....	82
4.4 MEKGWA YA GO KAONAFATŠA SEABE SA SETŠHABA LE EKONOMI GO BATHO, DILETE LE DIEKONOMI FAO GO LEBOGIŠA MOŠOMO GOBA GO TSWALELWA GA MOŠOMO GO NAGO LE BONNETE BJA GORE GO TLO DIREGA.....	85
4.4.1 BOIKANO.....	85
4.4.2 MAANO A TOGAMAANO.....	85
KABO YA DITŠHELETE	88
5.1 KABO YA DITŠHELETE	89
5.1.1 KAKARETŠO.....	89
5.1.2 TLHAGIŠO YA DITŠHELETE YA TLHABOLLO YA MANANEO A METHOPO YA BAŠOMI.....	89
5.1.3 TLHAGIŠO YA DITŠHELETE YA MANANEO A TLHABOLLO YA EKONOMI YA TIKOLOGO.....	90
5.1.4 TLHAGIŠO YA DITŠHELETE YA TAOLO YA PHOKOTŠO YA BAŠOMI LE THOLAMODIRO.....	90
BOIKANO	92
6.1 SETATAMENTE SA BOIKANO	93
TLALELETŠO YA A	94
MMEPE WA MEŠOMO YA MOEPO WA MARULA PLATINUM.....	94

TLALELETŠO YA B	95
FOROMO YA Q – PALO LE MAEMO A THUTO A BAŠOMI BA MOEPO WA MARULA PLATINUM	95
TLALELETŠO YA C	98
FOROMO YA R – DIKGOBA TŠA MOŠOMO TŠEO DI LEGO BOIMA GO TLATŠWA KA MOEPONG WA MARULA PLATINUM	98
TLALELETŠO YA D	100
FOROMO YA S – DIPALOPALO TŠA TEKATEKANO YA MOŠOMONG TŠA BAŠOMI BA MOEPO WA MARULA PLATINUM KA JUNE 2012.....	100
TLALELETŠO YA E	103
MAANO A DITLHALOŠO TŠA MOŠOMONG KA MARULA PLATINUM MINE	103
TLALELETŠO YA F	110
TLHOPO YA MEŠOMO YA BASADI KA MEEPONG	110
TLALELETŠO YA G	113
FOROMO YA T – BOLAODI KA MARULA PLATINUM MINE	113

KAROLO YA 1

MATSENO LE MATSENYAGAE

KAROLO YA 1

1.1 MATSENO

1.1.1 KAKARETŠO

Leano la Setšhaba le Bašomi (SLP) ke senyakwa seo se beilwego sa melao ye mefsa ya diminerale (Molao wa Tlhabollo ya Methopo ya Diminerale le Phetroliamo (wa 28/2002) (Molao wa MPRD)) wo o tlogo dula o šoma go bophelo ka moka bjo bo šetšego bja tokelo efe goba efe ya moepo¹. Go a hlokega gore SLP e se ke ya ba fela lefokwana la maikemišetšo mabapi le Tlhabollo ya Methopo ya Bašomi, Tlhabollo ya Ekonomi ya Tikologo le Taolo ya Phokoša ya Bašomi le Tholamodiro. Leano le ke kakaretšo ya melawana le melaotshepedišo ya go hlhla go tsenya tirišong mananeo ao a itšego ao a ikemišeditšego go thuša tlhabollo ya ekonomi ya setšhaba le kgolo ya ekonomi ka lefelong la mošomo wa moepo le mafelong ao bašomi ba tšwago go ona go ya go ile. Kgatelopele mabapi le diprojeke tše itšego le seabe sa moepo go tlhabollo ya ekonomi ya setšhaba go tla begwa ka tšona ngwaga ka ngwaga ka go Dipego tša SLP tšeo di swanetšego go romela go Kgoro ya Methopo ya Diminerale ya ka Seleteng.

Maikemišetšo a SLP (karolo ya 41 ya Melawana) ke go:

- Godiša thwalo le go kaonafatša boitekanelo bja setšhaba le ekonomi bja MaAfrika Borwa ka moka;
- Ba le seabe phetogong ya intasteri ya meepo;
- Netefatša gore beng ba ditokelo tša meepo ba kgathatema tlhabollong ya ekonomi-boago mo mafelong ao e šomago go ona.

1.1.2 SEBOPEGO SA TOKOMANE YE

Marula Platinum (Pty) Ltd ke khamphani ya ka fasana ya Impala Platinum Holdings Limited, moepo wo o šoma dikarolong tša dipolasa tša Driekop 253 KT, Forest Hill 117 KT, Winnarshoek 250 KT le Clapham 118 KT. Moepo wo o akaretša tikologo yeo e ka bago dihekthara tše 360,2801.

Marula Platinum Mine o thomile ka 2000, ka morago ga ge Impala Platinum Limited e hweditše ditokelo tše di amanago le ona (Laesense ya Moepo ya nomoro ya 15/2003) ka ge go akareditšwe Tafoleng ya 1.1. Marula Platinum (Pty) Ltd ke mong wa ditokelo tšeo di lego mabapi le diminerale tšeo di le go ka fase ga Lefelo la Khirišo ya Diminerale mo Tikologong ya 1 ya Diminerale polaseng ya Driekop 253 KT, leo gape le hlalošitšwego ka go Tafola ya 1.1. Go ba le dilaesense tše pedi (2) ga bjale ka Impala Platinum Limited le Marula Platinum (Pty) Ltd go arogantšwe mabapi le karolo ye e swanago ka ge go boletšwe ka mo godimo.

---

¹ Go boletšwe gore SLP e tla šomišwa go fihlela ge setifikeiti sa thumo (ka fase ga karolo ya 43 ya Molao wa (2002) wa Tlhabollo ya Methopo ya Diminerale le Phetroliamo se hlagišwa.

1.1.3 KGATELOPELE GO TLOGA MOLA LEANO LA PELENG KA GA SETŠHABA LE BAŠOMI LE ROMELWAGO GO KGORO YA METHOPO YA DIMINERALE (DMR)

Ka ge tokomane ye e mpshafadišwe go tloga mola e romelwago la mathomo go Kgoro ya Methopo ya Diminerale (DMR), le go netefatša gore tshedimošo yeo e lekanego e a hwetšagala go mmadi ge a bala dikagare tša leano le le bušeleditšwego, go bohlokwa go lemoga makala a bohlokwa a mmalwa ao go wona go bilego le kgatelopele ka moepong wo mo nakong ya bjale. Tafola ya ka mo fase e fana ka kakaretšo ya mošomo wa rena.

Tafola ya 1.1: Kakaretšo ya Mošomo wa Moepo

Lekala	Lekala la ka fasana	Nepišo ya mengwaga ye	Dipalopalo tsa mengwaga ye 5	Ditshwaotshwao
Beng		26%	27%	Ka nepišo
Tlhabollo ya Bašomi (HRD)	maemo a go kgona go Bala le go Ngwala	80.00%	89%	Nepišo ye e fetilwego
	ABET	420	158	38% ye e nepišitšwego ya go thwala bašomi e fihleletšwe. Go thwala bašomi ba bannyane ke ka lebaka la go tsenya tirišong ga mananeo a mmalwa le tshepedišo ya go lebogiša batho mešomo.
	Go ruta mešomo	94	102	Nepišo ye e fetilwego ka 8%
	Thabollo ya Bokgoni	606	3007	Nepišo ye e fetilwego ka lebaka la mananeo a tlaletšo ao a tlaleditšwego (Thušo ya dithuthupi le baemedi ba OHS)
	bja go tšena	802	5177	Nepišo ye e fetilwego
	bja go tšwa	496	2576	Nepišo ye e fetilwego
	Go phethagatša Mmogo	103	89	fihleletšwego
	Peakanyotatelano	80	45	fihleletšwego
	Bohlokamedi	54	98	Fetile nepišo ka 81%
	Dipasari	20	3	15% e fihleletšwe kgahlanong le nepišo ye e beilwego
Tekatekano Mešomong	HDSA ka Boleaoding go sa akaretšwe basadi	36%	41%	Nepišo e fetilwe
	sa akaretše basadi ba makgowa	33%	39%	Nepišo e fetilwe
	Basadi ka meepong	10%	11%	Fihleletše
Tlhabollo ya Ekonomi ya Tikologo	Phethagatšo	diprotšeke tše di sego bohlokwa re atlegile go thomiša ka protšeke ya meetse		
	LED ye šomišitšwego	R 81milione	R 59milione	
Kago ya Dintlo	Tshenyegelo ye Nepišitšwego	R 249milione	R 227milione	Tšhelete ye e šomišitšwego e bile ka fase ga nepišo ka lebaka la seemo seo re bego re ka se kgone go se laola
Borekedi	Diphahlo ka Botlalo	20%	29.00%	
	Didirišwa	18%	26.00%	

1.1.3.1 BENGDİŞERE BA MAATLAFATŠO YA EKONOMI YA BATHOBASO (BEE) KO MOEPONG WA MARULA PLATINUM

Impala Platinum Holdings Limited, gore e kgone go dira gore mešomo ya yona e sepelelane le Molao o mofsa wa MPRD le boikgafo bjo bo dirilwego ka 2000 ka nako ya kgato ya peakanyo ya Marula Platinum Mine, e ikemišeditše go bona badirišani ba maleba ba HDSA gore e hwetše 27% ya gore ba be beng ba Marula Platinum Mine, fao ditumelelano di saennwego ka Mei, June 2006 le Nofemere 2007. Gore re kgone go sepediša go aroganya beng ba Moepo go akaretša badirišani ba HDSA, sebopego seo se latelago sa bengdišere ba HDSA sa Marula Platinum Mine se hlamilwe, ka morago ga tshepedišo ye e tseneletšego ya ditherišano:

- 9% ya bengdišere go sebopego sa kakaretšo, e lego Thraste ya Setšhaba sa Marula. Thraste ye e hola setšhaba seo se dulago kgauswi le moepo, bao ba mathomo e lego badudi ba ka dipolaseng tšeo Marula Platinum Mine o šomago go tšona, ba bobedi e lego badudi ba lefelo la Greater Tubatse, ba boraro, badudi ba profense ya Limpopo;
- 9% ya bengdišere go latela peeletšothwii ka khamphani ya maatlafatšo ya dipeeletšo, e lego, Tubatse Platinum (Pty) Ltd, e lego khamphani ya bahlomi ba dikgwebo ba ka lefelong leo moepo o šomago go lona, ga mmogo le dihlongwa tša kakaretšo ya setšhaba;
- 9% ya bengdišere ka go Mmakau Mining (Pty) Limited, ye nngwe ya dikhamphani tša moepo tšeo di etilego pele tša HDSA ka Afrika, ye e nago le dipeeletšo ka lefapheng la malahla, pholathinamo le ka ditirelong tša meepo. Nepišokgolo ya Mmakau Mining e ka go peeletšo mabapi le maithomelo a maleba a meepo ka go kgatha tema ga setšhaba, ka maikemišetšo a go fana ka boithamelolo bja lehumo ka ditiro tša maatlafatšo ya bolaodi, go dirišana ka maatlafatšo fao go laotšwego le tlhabollo ya bahlomi ba kgwebo.

Kgetelopele mabapi le bengdišere ba dikhamphani tša BEE yeo go boletšwego ka ga yona ka mo godimo e ka fao go latelago:

- Maemo a Thraste e hlagišitšwe ka botlalo go ditšhaba (ka go diriša Komititšhomo ya setšhaba sa Marula – sebopego seo se hlomilwego go laola dikgokagano le ditsenogare tša setšhabeng go fihla mo lebakeng le) le ditšhišinyo tša bona le dipheetošo tšeo di šišintšwego tšeo di akareditšwego tokomaneng. Dithraste tšeo di emetšego ditšhaba tša Marula Platinum Mine di šišintše maina le go kgethwa ka morago ga tshepedišo ye e tseneletšego ya dipoledišano, yeo e hweditšego bao ba kgethilwego go tšwa ka lefelong leo. Dithraste tšeo di kgethilwego di hlahlilwe mabapi le mošomo wa dithraste, gomme ka yona nako yeo Maemo a Thraste a hlalošeditšwe bona. Phetolelo ya mafelelo ya Maemo a Thraste, go akaretšwa dipheetošo ka moka tšeo di šišintšwego ke Dithraste le Komititšhomo ya Marula, e ngwadišitšwe le Molaodi wa Kgorotshekokgolo. Ge Dithraste di amogetšwe ke Molaodi wa Kgorotshekokgolo, Thraste ya Setšhaba sa Marula e hweditše kabo go tšwa go Thraste ya Tlhabollo ya Setšhaba ya Impala (ICDT) ya R1milione ka 2005, gomme se sa kgontšha thraste go thoma o šoma le go hlabolla bokgoni bja yona bja taolo ya projeke.
- Setseka sa 9% ka go Marula seo se beetšwego thoko go tla go šomišwa ka go babeeletši ba khamphani ya tikologo ya BEE se ile sa hlagišwa gore se phenkgišanelwe bjalo ka karolo ya tshepedišo ya kakaretšo ya bengdišere ba Maatlafatšo ya Ekonomi ya Bathobaso yeo e akaretšago bohle ya Impala Platinum Holdings Limited ka Marula. Tshepedišo ya kakaretšo e latetšwe mabapi le go kgetha Mmeeletši wa Maatlafatšo yo a kgethwago. Tshepedišo ye e akareditše go bapatšwa le go phatlalatša ka kgašong tokomane ya 'Taletšo ya Thentara – ya Kgetho ya mathomong' ka Setemere 2003. Dikgwedi tše pedi (2) di filwe dikhamphani tšeo di nago le kgahlego gore di romele

ditokomane tša bona tše ka go tšona di tla bego di laetša kgahlego ka tshepedišong ya phenkgišano yeo e tswaletšwego mafelelong a Nofemere 2003.

- Diphenkgišano tše lesomešupa (17) tše di fapafapanego di amogetšwe le go sekasekwa go ya ka tshepedišo ya go fa dintlha, go lebeletšwe dinyakwa ka ge go beilwe tokomaneng ya Kgetho ya mathomong. Dikhamphani tše tharo (3) (e lego Sekoko Resources Consortium, Tubatse Platinum (Pty) Ltd, Nduku Platinum Resources) di ile tša kgethwa bjalo ka tše di nago le maswanedi a kgetho ya mathomong ya go tsenela kgato ye e latelago ya tshepedišo ya phenkgišano. Dikhamphani tše tharo (3) tše di kgethilwego di ile tša laletšwa go romela ditokomane tša tšona tša thentara le go fana ka tlhagišo go sehlopha seo se kgethago baphenkgišani. Sehlopha sa go kgetha se dumelelane ka Tubatse Platinum (Pty) Ltd bjalo ka Mmeeletši wa Maatlafatšo yo ratwago wa go hwetša setseka sa 9% ka go Marula Platinum (Pty) Ltd. Tshepedišo ya tshetsheko ya dintlha ka ga Tubatse Platinum (Pty) Ltd e phethilwe ka Janeware 2006. Tshetsheko ya dintlha ka ga Marula Platinum (Pty) Ltd le Impala Platinum Ltd e dirilwe ke dihlopha tša makala a mantši tše di emetšego Thraste ya Setšhaba sa Marula le Tubatse Platinum.
- Sehlopha sa ditumelelano se ile sa saenwa ka la 19 Mei 2006 le bobedi Tubatse Platinum le Thraste ya Setšhaba sa Marula. Ditumelelano tše di akaretša Thekišo ya ye nngwe le ye nngwe ya dišere tša tlwaelo tša Thraste ya Setšhaba sa Marula le Tubatse Platinum tša 7.5% tša dišere tša tlwaelo tša Marula Platinum Limited, tumelano ya bengdišere le Tumelano ya Tirelo. Ditherišano le Mmakau Mining (Pty) Limited mabapi le go kgatha tema ga khamphani ye ka go ba mong wa dišere ka go Marula Platinum go phethilwe ka June 2006 gomme 7.5% ye nngwe ya dišere tša tlwaelo le dikleime ka go Marula Platinum Limited di fetišeditšwe. Godimo ga fao tumelano e phethilwe magareng ga Impala Platinum Limited le Marula Platinum Limited fao e lego gore dithoto tše, ditokelo le ditlamego tše di nepišitšwego go bopa karolo ya Marula Platinum Mine eupša tše mo lebakeng leo le fetilego di bego di le ka leina la Impala Platinum Limited di tla rekišwa, tša fetišetšwa le go fiwa Marula Platinum Limited. Theransekešene ya maatlafatšo yeo e tswaletšwego ka la 31 Agostose ka phetšetšo ya 7.5% ya dišere le dikleime ka go Marula Platinum (Pty) Ltd go molekane yo mongwe le yo mongwe. Ka nakong ya dikgwedi tša Oktoboro le Nofemere 2007 ditokomane tše dingwe tše mmalwa tša maatlafatšo di ile tša saenwa ke badirišani ba ka mo godimo ba maatlafatšo gomme se sa dira gore mongdišere yo mongwe le yo mongwe a be le palomoka ya 9% . Ditumelelano tše di akareditše go rekišwa ga dišere tša tlaleletšo ga mmogo le tumelano ya dipheotošo le ya ditatamete tše dingwe.
- Marula Platinum Mine e thušitše badirišani ba yona ba BEE ka go diriša mekgwa ye mmalwa ye e sego ya semmušo ka go bobedi ka nakong ya ditherišano le ka karolong ya tšona gomme e tla tšwela pele go dira seo ge go nyakwa ka nakong ya bophelo bja moepo go netefatša gore badirišani ba yona ba fiwa bokgoni ka maleba.

1.1.4 SEBOPEGO SA TOKOMANE SE

Tokomane se se bopilwe ka fao go latelago:

- Karolo ya 1 – Matseno le Matsenyagae
- Karolo ya 2 – Mananeo a Tlhabollo ya Methopo ya Bašomi
- Karolo ya 3 –Mananeo a Tlhabollo ya Ekonomi ya Tikologo
- Karolo ya 4 – Ditshepedišo Mabapi le Bolaodi bja Phokotšo ya Bašomi le Tholamodiro
- Karolo ya 5 – Ditlhagišo tša Ditšhelete go Phethagatšeng ga SLP
- Karolo ya 6 - Boikano

Tafola ya 1.2: Kakaretšo ya Ditokelo tša Moepo/Go nyaka diminerale

Leina la Moepo (Mong Tokelo ya Go Epa)	Tokelo ya Go Epa, Nomoro ya Tšhupetšo ya DMR:	Leina (maina) la Polase	Nomoro ya Seripa	Ditokelo tša Diminerale tše di swerwego	Mong wa Diminerale le Lengwalo la Bohlatse
Marula Platinum (Pty) Ltd	LP30/5/1/2/2/61 MR	Driekop 253 KT	Karolo yeo e itšego ya polase (yeo e tsebjago bjalo ka Koketšo yeo e šetšego ya Tikologo ya Diminerale le Tikologo ya Khirišo ya Diminerale go Tikologo ya 1 ya Diminerale)	Dimetale tša Sehlopha sa Platinamo gotee le dimetale le diminerale tše di hweditšwego ka go sehlopha sa diminerale ka mo, e lego platinamo, phaladiamo, rodiamo, iridiamo, osmiamo, rutheniamo le dimetale le diminerale tše di amanago le tšona di akaretša eupša di sa gome go kroumo, gauta, silibere, koporo, nikhele le khopalte gotee le dimetale tše dingwe le diminerale tše di ka go epša ka tselo yeo e tlwaelegilego ya go epa diminerale, ka gare ga, go le ka fase ga Tikologo ya Khirišo ya Diminerale mo Tikologong ya 1 ya Diminerale (SG Sethalwa sa nomoro ya. 8356/2000), go epa Merensky Reef mabapi le Tikologo ya Khirišo ya Diminerale mo Tikologong ya 1 ya Diminerale, yeo le elago dihekthara tše 360, 2801 ka bogolo, ge fela UG2 ga bjale e lego fase ga Tokelo ya go Nyaka Diminerale ya RPM le yona e tla epša ge go hweditšwe tumelelo ya khwetšo.	<p>Repabliki ya Afrika Borwa (Lebowa Minerals Trust ya peleng)</p> <p>Lengwalo la go Neelana ka Ditokelo tša Diminerale la K2695/1999RM.</p> <p>Lemoga:</p> <p>Marula Platinum (Pty) Limited e hiriša lefsa diminerale tše go boletšwego ka tšona ka baka la Lenaneotshepedišo la Semmušo la Khirišompsha ya Diminerale la nomoro ya 864/2000 go tšwa Rustenburg Platinum Limited (ye e hirišago diminerale tše go boletšwego ka tšona go Repabliki ya Afrika Borwa ka baka la Lenaneotshepedišo la Semmušo la Khirišo ya Diminerale la nomoro ya 863/2000</p>
Modikwa Mine	Laesense ya Go Epa: 9/2002	Driekop 253 KT	Seripa sa polase seo se tsebjago ka la "Tikologo va B" (ya dihekthara	Dimetale tša Sehlopha sa Platinamo (PGM'S) gotee le dimetale le diminerale tše di	Taelo ya kgale ya tokelo ya go epa ka fase ga Laesense ya Go Epa ya: 9/2002

Tafola ya 1.2 le tšwetšwa pele: Kakaretšo ya Ditokelo tša Moepo/Go nyaka Diminerale

Leina la Moepo (Mong wa Tokelo ya Go Epa)	Tokelo ya Go Epa; Nomoro ya Tšhupetšo ya	Leina (Maina) a Polase	Nomoro ya Seripa	Ditokelo tšeo di swerwego tša Diminerale	Mong wa Diminerale le Lengwalo la Bohlatse
Marula Platinum (Pty) Ltd (peleng e be e swerwe ke Impala Platinum Limited gomme e neetšwe Marula ka la 29 Aprele 2008)	LP30/5/1/2/2/63 MR	Winnarshoek 250 KT	Karolo yeo e šetšego ya polase le Karolo ya 1	Diminerale tše bohlokwa le diminerale tša motheo tšeo di hweditšwego sehlopheng sa diminerale le dimetale tše bohlokwa.	Marula Platinum (Pty) Limited Lengwalo la Semmušo la go Neelana ka Ditokelo tša Diminerale K 6900/98 RM
	LP30/5/1/2/2/63 MR	Clapham 118 KT	Polase	Ditokelo ka moka go platinamo, phaladiamo, rodiamo, iridiamo, rutheniamo le osmiamo ga mmogo le ditokelo go gauta, silibere, nikhele le koporo di hwetšagala go UG2 le Merensky Reefs.	Impala Platinum Limited Lenaneotshepedišo la 866/2000 la Lengwalo la Semmušo la go Neelana ka Ditokelo tša Diminerale
	LP30/5/1/2/2/63 MR	Forest Hill 117 KT	Karolo ya polase (yeo e tsebjago bjalo ka Tikologo ya Diminerale ya 2)	Ditokelo ka moka go platinamo, phaladiamo, rodiamo, iridiamo, rutheniamo le osmiamo ga mmogo le ditokelo go gauta, silibere, nikhele le koporo di hwetšagala go UG2 le Merensky Reefs.	Impala Platinum Limited Lenaneotshepedišo la 866/2000 la Lengwalo la Semmušo la go Neelana ka Ditokelo tša Diminerale
Marula Platinum (Pty) Ltd (peleng e be e swerwe ke Impala Platinum Limited gomme e neetšwe Marula ka la 4 Nofemere 2008)	LP 30/5/1/1/2/63 PR	Hackney 116 KT	Karolo ya polase ya dihektara tšeo e ka bago tše 223,2795 ka bogolo	Dimetale tša Sehlopha sa Platinamo, borale bja Gauta, Borale bja Nikhele, Borale bja Silibere, Khobalte, Borale bja Khroumo, Borale bja Koporo le Salfa (ka phaeraete)	Tokelo ya go nyaka yeo e swerwego ke Marula Platinum (Pty) Ltd (peleng e be e swerwe ke Impala Platinum Limited gomme e neetšwe Marula ka la 4 Nofemere 2008)

1.2 MATSENYAGAE

1.2.1 LEINA LA KHAMPHANI

Marula Platinum (Pty) Ltd khamphani ya ka fasana ya Impala Platinum Holdings (Pty) Ltd.

1.2.2 LEINA LA MOEPO

Marula Platinum Mine

1.2.3 ATERESE YA MADULO LE ATERESE YA POSO

Kantorokgolo

No 2 Fricker Road
Illovo
2169

Private Bag X 18
Northlands
2116

Moepo

R37 Polokwane/Burgersfort Road
Driekop Region
Burgersfort
Limpopo Province

P O Box 1496
Steelpoort
1133

1.2.4 NOMORO YA MOGALA LE NOMORO YA FEKESÉ

Kantorokgolo

Mogala: (011) 731 9000

Fekese: (011) 731 9053

Moepo

Mogala: (013) 214 6000

Fekese: (013) 214 6022

1.2.5 LEFELO LA MOEPO

Marula Platinum Mine e dipolaseng tša Clapham 118 KT, Winnaarshoek 250 KT, Forest Hill 117KT le Driekop 253 KT, dikhilometara tše di ka bago tše masomenne (40) go tšwa ka Burgersfort ka Masepaleng wa Greater Tubatse ka gare ga Selete sa Mmaseterata wa Greater Sekhukhune ka Profenseng ya Limpopo. Toropo ya kgauswi ke Steelpoort. (Bona Tlaleletšo ya A ka go Mmepa wa Marula Platinum Mine).

1.2.6 SETŠWELETŠWA

Pholathinamo ye e ka romelwago dinageng tša ka ntle ye e rafilwego go motswako wo o teteaneng (*filter cake*) wo o nago le dimetale tša sehlopha sa pholathinamo, gotee le dimetale le diminerae ka go sehlopha sa diminerae ka kelong ya tšweletšong ya godimodimo ya ditone tše 160 000 tše di šitšwego ka kgwedi.

1.2.7 BOPHELO BJA MOEPO

Bophelo bja bjale bja marula platinum mine ke mengwaga ye 30 go fihla ka ngwaga wa 2038 go horaesone ya rifi ya UG2 fela. Le ge e le gore peakanyo ya ditšhelete e dumelela fela Marula Platinum Mine go beakanya go fihla ka 2024, bophelo bja moepo go emetšwe gore bo tla feta mo ka ge ditlhabollo tše difsa go le molaleng gore di tlo dirwa le diprojeke tše diuswa di thomile. Diphetošo tše di tla begwa ka go pego yeo e tlogo romelwa ya SLP ya ngwaga le ngwaga ya Marula Platinum Mine.

1.2.8 NGWAGA WA DITŠHELETE

1 Julae go fihla ka 30 June.

1.2.9 BOGOLO LE SEBOPEGO SA BAŠOMI

Tafola ya 1.2 e laetša Maemo a phatlalatšo ya bašomi ba moepong ka Marula Platinum Mine go fihla ka la 21 June 2012. Ka ge go bonwa moepo wo o be o na le bašomi ba 2972 (Diketepedi Makgolosenyane le Masomešupapedi).

Tafola ya 1.2 Maemo a mošomong a Bašomi ba Moepong ka Marula Platinum Mine ka la 21 June 2012

	Monna			Mosadi				Monna wa Mothomošweu	Badudi ba go tšwa dinageng dišele		PALOMOK A
	Mothomos o	Wa mmala	Molndia	Mothomos o	Wa mmala	Molndia	Mothomošweu	Mothomošweu	Monna	Mosadi	
MAEMO A MOŠOMO											
Bahlamamolao, Bahlankedi Bagolo le Balaodi	8	0	0	0	0	0	1	15	0	0	24
Ditsebi	7	1	0	4	0	0	2	6	0	0	20
Ditsebi tša Thekniki le ditsebi tšeo di amegago	70	0	0	9	0	0	2	29	17	0	127
Bangwaledi	24	0	0	21	0	1	8	3	0	0	57
Bašomi ba Ditirelo le Dithekišo	19	0	0	13	0	0	0	0	0	0	32
Bašomi ba tša Temo le Boreahlapi ba go ba le Bokgoni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bokgabo le Mešomo yeo e Amanago le bjona	198	1	0	17	0	0	0	30	64	0	310
Mehlale le Basepediši ba Metšhene le Balokiši	330	0	0	48	0	0	0	3	3	0	384
Mešomo ya Tlaleletšo	1717	0	0	253	0	0	0	1	46	1	2018
PALOMOKA	2373	2	0	365	0	1	13	87	130	1	2972

1.2.10 FAO BAŠOMI BA TŠWAGO GONA

Tafola ya 1.4 le 1.5 di hlagiša tshedimošo mabapi le go romelwa ga bašomi ba meepong ka Marula go fihla ka June 2012. Seswantšho sa 1.1 se fa kakaretšo mabapi le tshedimošo ya go romela bašomi ka moepong. Tshedimošo ye e ngwadilwe go lebeletšwe mafelo ao go romelwa bašomi go ona. Tshedimošo e ka fetoga ka nakong ya bophelo bja moepo ge bašomi ba dulela sa ruri fao lefelong leo la kgauswi le moepo goba ge bašomi ba bafsa ba thwalwa. Tshedimošo ye e tla mpshafatšwa ngwaga ka ngwaga ka Pegong ya moepo ya Ngwaga le ngwaga ya SLP.

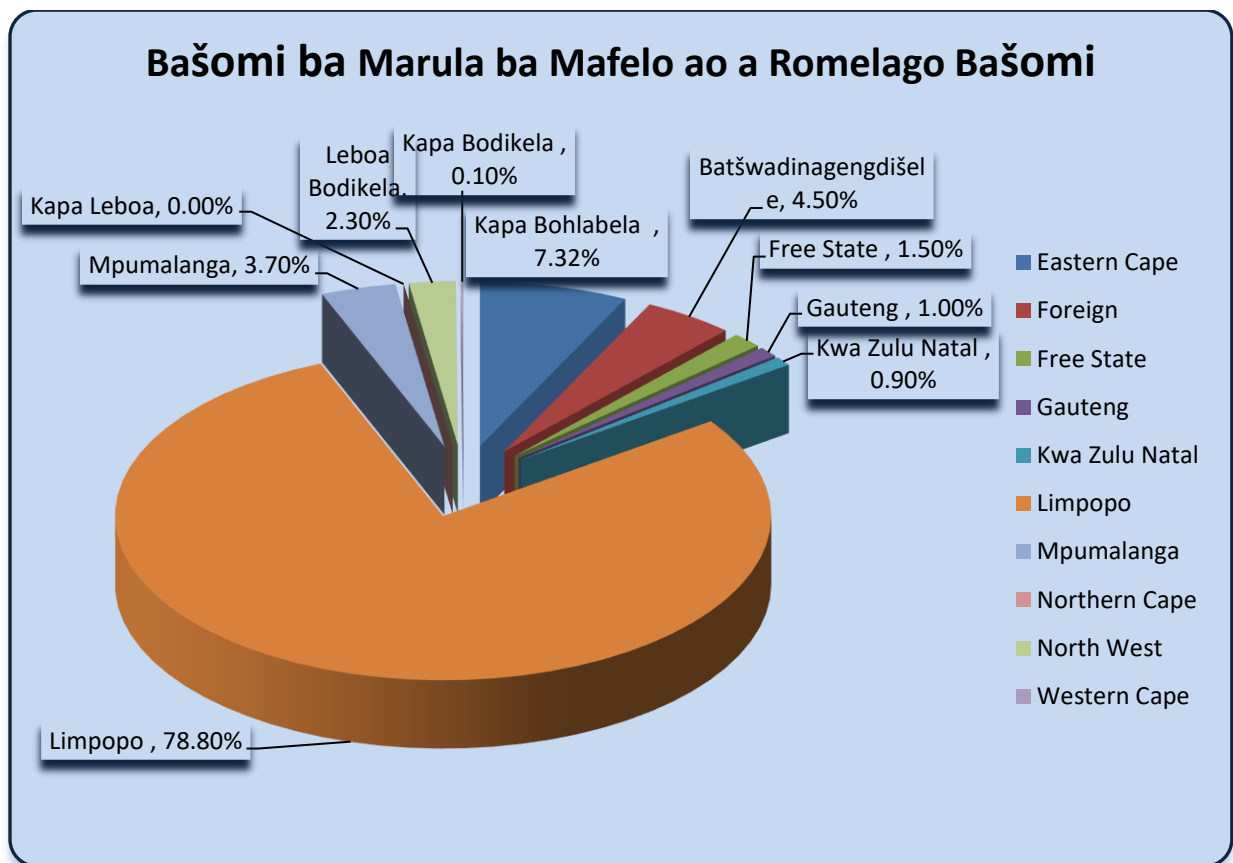
Tafola ya 1.4: Kakaretšo ya mafelo ao a romelago bašomi ba Moepo ka Marula Platinum Mine go fihla ka la 21 June 2012

Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Profense/Naga)	Mmasepala wa Selete	Mmasepala wa Selegae	Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Toropo)	Palo ya Bašomi ka Moepong (Bašomi ba Moepo)	% ya Bašomi go ya ka Lefelo leo go Romelwago Bašomi
Kapa Bohlabela	Alfred Nzo District	Mbizana	Bizana	6	7.32%
		Umzimvubu	Libode	11	
			Matatiele	13	
			Mount-Allif	2	
			Mount-Frere	7	
		Ntabankulu	Tabankulu	11	
	Elundini	Ugie	1		
	Amathole District	Mbhashe	Idutywa	9	
			Willowvale	1	
		Mnquma	Butterworth	2	
			Nqamakwe	3	
		Ngqushwa	Kentane	1	
			Peddi	2	
	Amahlathi	Stutterheim	1		
	Buffalo City Metropolitan	Buffalo City	King William's Town	4	
			Rocky-Monti	1	
	Chris Hani District	Emalaheni	Ngqobo	11	
			Indwe	1	
			Lady-Frere	3	
		Engcobo	Flagstaff	10	
		Intsika yethu	Cofimvaba	5	
		Lukhanji	Queenstown	1	
	Sakhisiwe	Elliotdale	16		
		Joe Gqabi District	Senqu	Barkley East	
	Maletswai		Jamestown	1	
	OR Tambo District	King S Dlindyebo	Mqanduli	10	
			Mtata	21	
			Umzimkulu	1	
		Mhlontlo	Qumbu	8	
			Tsolo	12	
		Ngquza Hill	Lusikisi	14	
	Nyandeni	Ngqeleni	8		
Port St Johns	Port St Johns	8			
Ukhahlamba District	Maletswai	Aliwal North	1		
	Senqu	Sterkspruit	10		
Palomoka ya Kapa Bohlabela:				217	
Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Profense/Naga)	Masepala wa Selete	Masepala wa Selegae	Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Toropo)	Palo ya Bašomi ka Moepong (Bašomi ba Moepo)	% ya Bašomi go ya ka Lefelo leo go Romelwago Bašomi
Motšwadinagengdišele			Kenya	1	4.5%
			Lesotho	32	
			Mozambique	59	
			Swaziland	15	
			Zambia	1	
			Zimbabwe	24	

Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Profense/Naga)	Mmasepala wa Selete	Mmasepala wa Selegae	Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Toropo)	Palo ya Bašomi ka Moepong (Bašomi ba Moepo)	% ya Bašomi go ya ka Lefelo leo go Romelwago Bašomi
Kapa Bohlabela	Alfred Nzo District	Mbizana	Bizana	6	7.30%
		Umzimvubu	Libode	11	
			Matatiele	13	
			Mount-Allif	2	
			Mount-Frere	7	
			Ntabankulu	Tabankulu	
	Elundini	Ugie	1		
	Amathole District	Mbhashe	Idutywa	9	
			Willowvale	1	
		Mnquma	Butterworth	2	
			Nqamakwe	3	
	Ngqushwa	Kentane	1		
		Peddi	2		
	Amahlathi	Stutterheim	1		
		Buffalo City Metropolitan	Buffalo City	King William's Town	
	Rocky-Monti			1	
	Chris Hani District	Emalahleni	Ngqobo	11	
			Indwe	1	
			Lady-Frere	3	
		Engcobo	Flagstaff	10	
		Intsika yethu	Cofimvaba	5	
		Lukhanji	Queenstown	1	
	Sakhisiwe	Elliotdale	16		
		Joe Gqabi District	Senqu	Barkley East	
	Maletswai		Jamestown	1	
	OR Tambo District	King S Dlindyabo	Mqanduli	10	
			Mtata	21	
			Umzimkulu	1	
		Mhlontlo	Qumbu	8	
			Tsolo	12	
Ngquza Hill		Lusikisi	14		
Nyandeni		Nggeleni	8		
Port St Johns		Port St Johns	8		
Ukhahlamba District	Maletswai	Aliwal North	1		
	Senqu	Sterkspruit	10		
Palomoka ya Kapa Bohlabela:				217	
Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Profense/Naga)	Mmasepala wa Selete	Mmasepala Selegae	Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Toropo)	Palo ya Bašomi ka Moepong (Bašomi ba Moepo)	% ya Bašomi go ya ka Lefelo leo go Romelwago Bašomi
Motšwadinagengdišele			Kenya	1	
			Lesotho	32	
			Mozambique	59	

Palomoka ya Mpumalanga					110
Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Profense/Naga)	Mmasepala wa Selete	Mmasepala wa Selegae	Lefelo leo go Romelwago Bašomi (Toropo)	Palo ya Bašomi ka Moepong (Bašomi ba Moepo)	% ya Bašomi go ya ka Lefelo leo go Romelwago Bašomi
Kapa Leboa	Frances Baard	Sol Plaatje	Kimberly	1	0.0%
Palomoka ya Kapa Leboa				1	
Leboa Bodikela	Bojanala District	Madibeng	Hartebeesfontein	1	2.3%
		Kgetleng river	Koster	1	
		Moretele	Makapanstad	1	
		Rustenburg	Rustenburg	37	
	Bophirima District	Greater Taung	Taung	5	
	Dr R S Mompoti District	Naledi	Vryburg	4	
	Dr. K Kaunda District	Tlokwe	Fochville	1	
		City of Matlosane	Klerksdorp	8	
		Tlokwe	Stilfontein	4	
	Ngaka M Molema District	Ditsobotla	Lichtenburg	1	
Mafikeng		Mafikeng	4		
Palomoka ya Leboa Bodikela:				67	
Kapa Bodikela	Eden District	George	George	1	0.1%
	Cape Wiinlands	Breede Valley	Worcester	1	

Seswantšho sa 1.1: Kakaretšo ya Mafelo ao a Romelago Bašomi ka Marula Platinum Mine go fihla ka June 2012

KAROLO YA 2

**MANANEO A TLHABOLLO YA MERERO
YA BAŠOMI**

Karolo ya 2

---

2. 1 MANANEO A TLHABOLLO YA METHOPO YA BAŠOMI

2.1.1 KAKARETŠO KA BOPHARA

Marula Platinum Mine (Marula) e ikemišeditše go obamela dinyakwa tša Molao wa MPRD go netefatša gore bašomi ba moepo ba kgona go fihlelela Mananeo a Tlhabollo ya Methopo ya Bašomi (HRD, ka ge go laeditšwe ka mo karolong ye. Bašomi ba yona ke ba 2972 go fihla ka la 22 June 2012 . Le ge go le bjale, dinako tše di beilwego le dinepišo di hlomilwe go phethagatša lenaneo le lengwe le le lengwe go lebeletšwe leano la bjale la kgwebo la Menwgaga ye 5.

Lenaneo la Tlhabollo ya Methopo ya Bašomi la Marula le theilwe go Leano la Khamphani la Tlhabollo ya Methopo ya Bašomi leo le hlomilwego ka lebaka la tshepedišo ya peakanyo ya togamaano ya HRD ya ngwaga le ngwaga maemong a Khamphani. Leano le la togamaano le hlokometše dinyakwa tša khamphani mabapi le leano la yona la kgwebo le Bašomi ga mmogo le melao, setšhaba le maemo a tikologo.

Marula mo lebakeng le e sepediša tlhahlo ya yona ya motheo le tlhabollo ka mafelong ao a lego ka moepong ka fase ga tlhokomelo ya yona ya Tumelelosemмуšo ya MQA gomme e tla šomiša baabi ba tlhahlo bao ba dumeletšwego ba go tšwa ka ntle.

2.2 LEANO LA TLHABOLLO YA BOKGONI

2.2.1 KAKARETŠO

Marula Platinum Mine mo lebakeng le e fihleletše maemo ao e bego e nepile go a fihlelela gomme e tla tšwela pele go fihlelela dinyakwa tša Molao wa Tlhabollo ya Bokgoni le melao ye mengwe ya maleba. Se se akaretša go romelwa ga Leano la Mabokgoni la Mošomong la moepo (WSP) le Pego ka ga Tlhabollo ya Ngwaga le Ngwaga ngwaga ka ngwaga. Godimo ga fao, moepo o ngwadišitšwe le Tirelo ya Metšhelo ya Afrika Borwa (SARS) ga mmogo le SETA (e lego Bolaodi bja Maswanedi a Moepo (MQA)) ya maleba gomme e netefaleditšwe ka ISO 9001:2008. Marula mo lebakeng le e tsenya letsogo ka persente e tee (1%) ya lenaneo la meputso ya bašomi go Ditefelo tša Mabokgoni.

2.2.2 GO KGONA GO BALA LE GO NGWALA LE GO TSEBA DIPALO

2.2.2.1 Maikemišetšo

Ke kgahlegong ya Marula go netefatša gore bašomi ba yona ka moka ba kgona go bala, go ngwala le go bolela Seisemane go netefatša gore taelo efe goba efe le/goba merero ya maphelo le polokego di kwešišwa gabotse go kgontšha bašomi gore ba se ke ba ba le tšweletšo fela eupša gape ba netefatše gore ba a

bolokega ka go kgona go bala kgokagano efe goba efe yeo e hlagišwago mafelwaneng a ditsebišo, ditsebišong tša moragorago, bjalobjalo. Bjalo ka karolo ya boikgafo bja yona bja go hlabolla thuto ya bašomi ba yona, Marula e tla phethagatša Lenaneo la go ruta Go Kgona go Bala le go Ngwala le Go Tseba Dipalo, go realo e le go netefatša gore bašomi ka moka ba kgona go fihlelela go ithuta go tšwela pele. Lenaneo le tla bopša ke Thuto le Tlhahlo ya Batho ba Bagolo (ABET) yeo e ikemišeditšego go aba thuto le tlhahlo ya boleng bjo bokaone go baithuti ba batho ba bagolo, mola e netefatša gore baithuti ka moka ba fiwa sebaka sa go kgona go bala le go ngwala le go tseba dipalo (go fihla go Maemo a 4 a ABET).

2.2.2.2 Leano la Togamaano

Leano la ABET la Marula le ikemišeditše go rarolla nyakego ye bohlokwa ya tlhahlo mabapi le go kgona go bala le go ngwala le go tseba dipalo gareng ga bašomi ka go nolofatša gore bašomi ba bjale bao ba sego ba tsena sekolo ba kgone go fihlelela Maemo a 1 a ABET. Godimo ga fao, Marula e bona bohlokwa bja go rarolla maemo a fase a go kgona go bala le go ngwala gareng ga bašomi ka moka (kudukudu bao ba lego ka go Maemo a 3 a ABET le ka fase) le ka fao ba ka nolofatšago phihlelelo go Maemo a 4 a ABET ka nepo ya go kgontšha bašomi bao ba kgathago tema go tšetša pele ditlhologelo tša bona tše mešomo ba dutše ba sa šoma ka moepong le gore ba tšwele pele go ba le bokgoni ka mmarakeng wa bašomi ka kakaretšo. Leano la Marula ka ga ABET le ikemišeditše go rarolla nyakego ye le go netefatša gore go ba le phokotšego ka go maemo a bjale a go se kgone go bala le go ngwala ka 11% ka June 2012. Ka lebaka la tshekatsheko ya bašomi yeo e dirilwego, bontši bja bašomi ba swanetše go bewa maemong a 1, yeo e tlogo dirwa mo mengwageng ye meraro yeo e tlogo ye. Maemo a 4 a ABET a ka se rutwe mo mengwageng yeo e tlogo ye mehloano.

a. Mananeo a Tlhahlo le Bahlali:

ABET e tla dirwa ke moabi wa Tlhahlo wa ka ntle yo a dumeletšwego wa ABET le lekala la Tshekatsheko go latela molao wa maleba wa mabapi le tlhahlo (MQA le SAQA) go netefatša gore bašomi ka moka ba Marula ba hwetša disetifikeiti tša ABET tšeo di dumeletšwego.

b. Lenaneo la Tlhahlo: Ka nepo ya go kaonafatša bobedi maemo a go kgona go bala le go ngwala le go tseba dipalo ka moepong ga mmogo le maemo a motheo a mabokgoni (ao bontši a rutwago ka ntle ga intasteri ye) Mananeo ao a latelago a ABET go rulagantšwe gore a tla rutwa ka Marula Platinum Mine:

- Thuto ya pele ga ABET : Maemo a Mathomo
- Maemo a 1 a ABET : Kgokagano le Go tseba Dipalo
- Maemo a 2 a ABET : Kgokagano ,Tlwaetšo ya Bophelo le Go Tseba Dipalo
- Maemo a 3 a ABET : Kgokagano, Tlwaetšo ya Bophelo, Dithutamahlale tša Tlhago le Go Tseba Dipalo

Marula Platinum Mine e amogela filosofi ya go bolela dipolelo tše dintši gomme le ge e le gore tlhahlo ya ABET e tla dirwa ka Seisemane, fao go nyakegago e bile go kgonagalago, go ruta le tlhahlo go tla dirwa ka polelo ya boikgethelo ka mokgwa wo o sego wa semmušo. Bašomi bao ba sa kgonego go bala le go ngwala ba tla fiwa tlhahlo mabapi le go kgona go bala le go ngwala ka polelo ya bona ya gae (Sesotho sa Leboa) gomme ka morago ga fao ba tla hlhlwa ka Maemo a 1 go fihla go a 3 a ABET ka Seisemane bjalo ka polelo ya motheo.

Mabapi le Tekolo ya Bokgoni ye e dirilwego ka 2011 ka Marula le go netefatša gore bašomi ka moka ba fiwa sebaka sa go kgona go bala le go ngwala le go tseba dipalo.

c. Leano la Kgokagano: Ka nepo ya go sedimoša bašomi gabotse ka Lenaneo la ABET moepo o tla kwalakwatša lenaneo le ka molomo go mošomi yo mongwe le yo mongwe yo mofsa, ga mmogo le bao ba tšwago llifing, ka ditiragalo tša go ba tsebiša seemo. Go swanetše go lemogwa gore matsapa ka moka ao a dirilwego ke Marula Platinum Mine go hlohleletša bašomi go tsenela dithuto tša tlhahlo ya ABET a laolwa fela ke dikgetho tša batho tša go fihlelela go ithuta go tšwela pele. Ka morago ga go phethagatša lenaneo le, bašomi ka moka ba tla sedimošwa mabapi le tlhahlo yeo e abiwago, ka go diriša dibopego tša baemedi ba bašomi tšeo di tsebjago tša Marula Platinum Mine, ga mmogo le ka diforamo tše dingwe tša maleba tša kgokagano.

d. Dinepišo: Dinepišo tšeo di lebeletšwego di beilwe ka go Tafola ya 2.1 gomme di beilwe go ya ka nyakego yeo e bonwego ge go dirwa Tekolo ya bjale ya Tlhabollo ya Mabokgoni go latela Foromo ya Q go hlokometšwe palo ya bjale ya batho ka legorong le lengwe le le lengwe la maemo a 1 go fihla go 3 a ABET ga mmogo le bokgoni bja moepo bja tlhahlo ka ABET. Go swanetše go lemogwa gape gore tshepedišo ka botlalo ya tekodišišo le ya netefaletšo e ka fetša palo ya bašomi ka go legoro le lengwe le le lengwe gomme ka go realo ya ama phihlelelo ya dinepišo tšeo di beilwego go swana le ge e tla ama dikelo tša katlego le dikelo tša go se tšwelele ga bakgathatema mo lenaneong. Diphetogo dife goba dife di tla tsebišwa DMR ka pegong ya Ngwaga le ngwaga ya SLP goba ka ge go nyakega.

Ka lebaka la maemo a bjale a go se kgone go bala le go ngwala go fihla ka June 2012 ka 11% (go lebeletšwe palomoka ya bašomi ba 2972), moepo o ikemišeditše go nolofatša tlhahlo ya ABET ka bašomi bao ba ka bago ba lekgolo (100) mo mengwageng ye e tlogo ye mehlano (5).

e. Dipelo tša Lenaneo: Godimo ga diabe tša tlhabollo ya setšhaba tša bašomi go kgona go bala le go ngwala le go tseba dipalo (kudukudu mabapi le maemo a 1 le 2 a ABET). Baithuti bao ba atlegilego ba Maemo a 4 a ABET ba kgona go fihlelela tlhahlo go NC ya bona: Maemo a 3 a go Pšhatla Maswika le dithuto/mananeo a mangwe a maleba a dithuto tša moepo.

2.2.3 GO ITHUTELA MEŠOMO

2.2.3.1 Maikemišetšo

Marula Platinum Mine, ka go diriša go kgatha tema ga Impala Platinum Limited ka go lenaneo la Go lthutela Mešomo la MQA, e thekga Lenaneo la go lthutela Mešomo la Kgoro ya Bašomi leo le ikemišeditšego go netefatša gore bakgathatema ba holega go maitemogelo a ka mošomong wa ka moepong ga mmogo le go hwetša tlhahlo ye e dumeletšwego ka go teori mabapi le dithuto tšeo di kgethilwego. Moepo o tla tšea matsapa ka fao o ka kgonago ka gona go hloma dikamano tšeo di atlegilego le SETA ya maleba, ga mmogo le baabi ba tlhahlo le ba thuto bao ba amegago, go nolofatša go phethagatšwa ga mananeo a go lthutela mešomo ao a nago le mohola le go šoma gabotse.

2.2.3.2 Leano la Togamaano

a. Phethagatšo ya Lenaneo: Moepo o ikemišeditše go thwala baithuti ngwaga ka ngwaga go obamela leano la kgwebo, tlhokego ya mabokgoni le dinepišo tša moepo tša tekatekanyo ya bašomi tšeo di ka lekodišišwago nako le nako . Dinyakwa tša mabapi le go ithutela mešomo tšeo di lebeletšwego tša

mengwaga ye mehlano (5) yeo e tlogo di hlagišwa ka go Tafola ya 2.2. Dinepišo tše di hlokometše go tšwetša pele maitemogelo a khamphani go fihla mo lebakeng le mabapi le dikgoba tša mešomo tše di lego boima go tlatšwa tlhokego ya bašomi ba matsogo bao ba nago le bokgoni le dientšeneere (Foromo ya R, Tlaleletšo ya C) ka moepo. Go ya ka dipalopalo tša lefelo la mošomo, Marula Platinum e tla ikemišetša go netefatša gore go na le palo ya godimo ya rešio ya 70:30 mabapi le go kgatha tema ga MaAfrika Borwa ao a Hlokišitšwego mo Nakong yeo e fetilego (HDSA) ka Mananeo a go lthutela Mešomo ka nepo ya go nolofatša phihlelelo ya Leano la Tekatekano ya Bašomi ka moepong.

b. Mafelo a Tlhahlo le Bahlahli: Mananeo a tlhahlo ka moka a tla phethagatšwa go latela melao ya maleba ya mabapi le tlhahlo (MQA le SAQA) gomme a tla phethagatšwa ka lefelong la tlhahlo leo le dumeletšwego.

c. Dinepišo: Tafola ya 2.2 le laetša dinepišo tša go lthutela Mešomo tša mengwaga ye e tlogo ye mehlano (5) go ya ka lenaneo la go lthutela Mešomo la Marula Platinum Mine. Kgatelopele mabapi le go lthutela Mešomo e tla begwa ngwaga ka ngwaga ka Pegong ya Moepo ya SLP.

d. Dipoelo tša Lenaneo: Go lthutela Mešomo go tša Boentšeneere go amantšhitšwe le Bašomi ba matsogo bao ba nago le maswanedi a dithuto le Baithuti ba go lthutela tša Meepo bao ba šomago ka Moepong. Le ge e le gore go laeditšwego, go ingwadišetša go lthutela mošomo go laolwa ke dinyakwa tša leano la kgwebo ya moepo, ge se se ka fetoga ka nakong ya lenaneo la go lthutela mošomo, khamphani e tla netefatša gore Baithuti ka moka bao ba lthutelago Mošomo ba a tlwalwa.

Tafola ya 2.1: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša tlhahlo ya ABET

<i>Thuto ya Motheo ya ba Bagolo le Tlhahlo</i>	<i>Palo ya Boingwadišo yeo e Letetšwego</i>	<i>Palo ya Barutwana bao go Letetšwego gore ba tla tšwelela</i>	<i>% ya Maemo a go se Rutege</i>	<i>Palo ya Boingwadišo yeo e Letetšwego</i>	<i>Palo ya Barutwana bao go Letetšwego gore ba tla tšwelela</i>	<i>% ya Maemo a go se Rutege</i>	<i>Palo ya Boingwadišo yeo e Letetšwego</i>	<i>Palo ya Barutwana bao go Letetšwego gore ba tla tšwelela</i>	<i>% Iya Maemo a go se Rutege</i>
<i>Maemo a 1 a ABET</i>	12	10	5%			5%	48	40	5%
<i>Maemo a 2 a ABET</i>				15	13		15	13	
<i>Maemo a 3 a ABET</i>									
<i>Maemo a 4 a ABET</i>									
<i>FLC</i>									
PALOMOKA	12	10		15	13		63	53	

Lemoga: 1) Go ya ka hlahlobo ya kabo ya ABET bontši (90) bja mošomo bo hweditšwe e le ba mo Maemong a 1									
2) Karolo yeo e bontšhitšwego ka botala e tla begwa go DMR bjalo ka barutwana bja mmakgonthe mo maemong a mangwe le a m									
3) Dipalo tšeo di bontšhitšwego ka godimo di akaretša bašomi ba 250 ba tlaleletšo bao ba thwetšwego go tlo. Dipalo tše di bontšhit									

Tafola ya 2.2: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša manao a go lthutela mešomo

Leina of Lenaneo la Lenaneothutelamošomo	Nako ya Lenaneo	2013				2014				2015			
		Palo yeo e Letetšwego ya Boingwadišo bjo Bofsa	Bakgathatem a ba Bjale	Palomoka ya Boingwadišo	Bao go Letetšwego gore ba tla Tšwelela	Palo yeo e Letetšwego ya Boingwadišo bjo Bofsa	Bakgathatem a ba Bjale	Palomoka ya Boingwadišo	Bao go Letetšwego gore ba tla Tšwelela	Palo yeo e Letetšwego ya Boingwadišo bjo Bofsa	Bakgathatem a ba Bjale	Palomoka ya Boingwadišo	Bao go Letetšwego gore ba tla Tšwelela
Electrical	Mengwaga ye 3	0	4	4	4	1	0	1	0	0	1	0	0
Rigging	Mengwaga ye 3	0	2	2	0	0	2	2	2	0	0	0	0
Fitting	Mengwaga ye 3	1	0	1	0	1	1	2	0	0	2	0	1
Diesel Mechanic	Mengwaga ye 3	2	4	6	4	3	2	5	0	0	5	5	2
Boilermaking	Mengwaga ye 3	0	3	3	0	2	3	5	3	0	2	0	0
Instrument Mechanic	Mengwaga ye 3	0	2	2	0	0	2	2	2	0	0	0	0
Auto-Electrical	Mengwaga ye 3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mining Operations Lev 2	Ngwaga	0	13	13	13	12	0	12	12	12	12	24	12
Rock Breaker Lev 3	Ngwaga	13	0	13	0	0	13	13	13	12	12	24	12
PALOMOKA YA MANANEOTHUTELAMOŠOMO		16	28	44	21	19	23	42	32	24	34	53	27

Tafola ya 2.2 (le tšwetšwa pele): Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Mananeo a Boithutelamošomo

Leina la Lenaneo la Lenaneothutelamošomo	Nako ya Lenaneothutelamošomo	2012/2013				2013/2014				2014/2015			
		Palo yeo e Letetšwego ya Boingwadišo bjo Bofsa	Bakgathatem a ba Bjale	Palomoka ya Boingwadišo	Bao go Letetšwego gore ba tla Tšwelela	Palo yeo e Letetšwego ya Boingwadišo bjo Bofsa	Bakgathatem a ba Bjale	Palomoka ya Boingwadišo	Bao go Letetšwego gore ba tla Tšwelela	Palo yeo e Letetšwego ya Boingwadišo bjo Bofsa	Bakgathatem a ba Bjale	Palomoka ya Boingwadišo	Bao go Letetšwego gore ba tla Tšwelela
Electrical	Mengwaga ye 3	2	4	6	3	2	3	5	1	2	4	6	2
Rigging	Mengwaga ye 3	0	2	2	0	1	2	3	2	0	1	1	0
Fitting	Mengwaga ye 3	2	1	3	1	2	2	4	0	2	4	6	2
Diesel Mechanic	Mengwaga ye 3	3	4	7	4	2	3	5	0	2	5	7	3
Boilermaking	Mengwaga ye 3	2	3	5	0	2	5	7	3	2	4	6	2
Instrumentation	Mengwaga ye 3	1	2	3	0	0	3	3	2	0	1	1	1
Auto-Electrical	Mengwaga ye 3	0	0	0	0	1	0	1	0	2	1	3	0
Mining Operations Lev 2	Ngwaga	12	13	25	13	12	12	24	12	12	12	24	12
Rock Breaker Lev 3	Ngwaga	13	0	13	0	12	13	25	13	12	12	24	12
PALOMOKA YA MANANEOTHUTELAMOŠOMO		35	29	64	21	34	43	77	33	34	44	78	34

2.2.4 MANANEO A TLHABOLLO YA BOKGONI

2.2.4.1 Boikano

Marula Platinum Mine e tla tšwela pele go hlabolla le go tsenya tirišong mananeo a tlhahlo ya mabokgoni a maleba ge go nyakega ebile go nyakwa ke bašomi ba yona go latela leano la kgwebo. Godimo ga fao Marula e tla fetša mananeo a yona a tlhahlo le tlhabollo gannyane-gannyane go ba maaneo a Boetapele goba a mabokgoni ge a lokollwa ke SAQA.

2.2.4.2 Leano la Togamaano

a. Lenaneo la Tlhahlo: Go ya ka dinyakwa tša Molao wa Maphelo le Polokego tša Meepong, Marula Platinum Mine e tla netefatša gore bašomi ba maleba ba hwetša mangwalo a dithuto ka fase ga Bokgoni bja A bja Moepo, Bokgoni bja B bja Moepo, Mothušamothuthupiši le mananeo a tlhahlo ya mabokgoni a Boemedi bja Maphelo le Polokego tša Mešomong ge go nyakega ka nakong ya bophelo bja moepo.

b. Dinepišo: Dinepišo di theilwe go dipalopalo tša poelo ye e emetšwego ya ngwaga le ngwaga ka ge go laetšwa ke leano la kgwebo, dipalopalo tša go thwalwa ga bašomi. Mafelelong go ingwadišetša mananeo a go tla ya ka dinyakwa mabapi le go thwala batho ba baswa goba go bea ka magoro leswa/go hlatloša bašomi ka morago ga go fa bašomi ba bjale ka moka bokgoni. Dinepišo tša tlhabollo ya mabokgoni tša ka peakanyo ya nako ya mengwaga ye mehlano (5) di laeditšwe ka go Tafola ya 2.3.

c. Dipelo tša Lenaneo: Le ge e le gore go phetha tlhahlo ya Bokgoni bja A, le B bja Moepo, Mothušamothuthupiši le mananeo a tlhahlo ya mabokgoni a Boemedi bja Maphelo le Polokego tša Mešomong gareng ga bašomi go tla nolofatša go obamela Melao ya Maphelo le Polokego tša Meepong, bašomi ba maleba ba tla tšwela pele go hwetša mangwalo ao a dumeletšwego a dithuto ao a feišetšwago go ralala le lekala la meepo, gomme ka go realo ke mabokgoni a go thetha.

2.2.5 TLHAHLO KA GA MABOKGONI A GO THETHA

2.2.5.1 Boikano

Moepo o tla, bjalo ka karolo ya Leano la yona la Tlhabollo ya Mabokgoni, fana ka tlhahlo ka mabokgoni a go thetha ao a šomago ka lekaleng la meepo le ka makaleng a mangwe a go thwala bašomi le go netefatša gore mananeo ao a tlhahlo a fetšwa go ya ka ge go nyakwa ke bašomi ba moepo. Khamphani ye bjale e hlaloša mabokgoni a go thetha bjalo ka mabokgoni ao a dumeletšwego ao a tšweletšwago ka go diriša tlhahlo ye e theilwego go maemo a lekala ao a ka šomišwago ka lekaleng la meepo (go ralala le makala a diminerale) gammago le ka ntle ga lekala la meepo.

2.2.5.2 Leano la Togamanoo

Sebopego sa kgwebo ya motheo ya khamphani ke seo e lego gore bašomi ba fiwa mabokgoni le botsebi tšeo di tlogo ba kgontšha go hwetša mešomo go gongwe ka gare goba ka ntle ga intasteri ya meepo, le/goba go ba kgontšha go ikema go tša ditšhelete go ya go ile ka lekaleng lefe goba lefe. Tlhahlo ya kgwebo ya motheo e dirwa gareng ga bašomi ka moka ka nakong ya bophelo bja moepo ka makaleng a mehutahuta a kgwebo gomme ka go realo a nolofatša tlhabollo ya mabokgoni ya go ya go ile le disetifikeiti. Godimo ga fao, moepo o hloma tlhahlo ya bahlokamedi le ya balaodi gareng ga bašomi ka moka gomme se se tšwela pele go nolofatša phihlelelo go kgwebo ka kakaretšo, mabokgoni a ditšhelete, a mabokgoni a go amana le balaodi ao a fetišetšwago ka lekaleng lefe goba lefe.

a. Tlhahlo ka ga Mabokgoni a go Thetha ka go diriša Tlhahlo ya Motheo ya kgwebo ka Moepong

i. Lenaneo la Tlhahlo: Sebopego sa kgwebo ya motheo ya khamphani ke seo e lego gore bašomi ba hwetša mabokgoni le botsebi tšeo di tlogo ba kgontšha go hwetša mešomo go gongwe ka gare goba ka ntle ga intasteri ya meepo, le/goba go ba kgontšha go tšwela pele go ba maamong a makaone a ditšhelete go ya go ile. Tlhahlo ya motheo ya kgwebo e tla dirwa gareng ga bašomi ka moka ka nakong ya bophelo bja moepo ka makaleng a mehutahuta a kgwebo gomme ka go realo se se nolofatša tlabollo ya mabokgoni ya go ya go ile le disetifikeiti. Godimo ga fao, moepo o hloma tlhahlo ya bahlokamedi le ya balaodi gareng ga bašomi ka moka gomme se se tšwela pele go nolofatša phihlelelo go kgwebo ka kakaretšo, mabokgoni a ditšhelete, a mabokgoni a go amana le bolaodi ao a fetišetšwago ka lekaleng lefe goba lefe.

Godimo ga tsebo ya tša ditšhelete le go tseba dipalo (Karolo ya 2.2 le Tafola ya 2.1) Marula Platinum Mine e tla fana ka tlhahlo ya mabokgoni a go thetha ka makaleng a kgwebo a mehutahuta ka ge go akareditšwe ka go Tafola ya 2.4(a) le Tafola ya 2.4(b) ka nakong ya bophelo bja moepo. Ge tlhahlo ya mabokgoni e kgona go thetha ka gare ga lekala la meepo (le go go ralala le makala a diminera) le/goba bo le bja ka ntle ga lekala la meepo, se se utollotšwe.

ii. Dinepišo: Dinepišo tša tlhahlo yeo ya mabokgoni a go thetha mo mengwageng ye mehlano (5) ye e tlogo (5) di hlomile go latela lenaneo la tlhahlo ya motheo la kgwebo leo le ukangwego go moepo la go laolwa ke leano la kgwebo mo lebakeng le le go hlokomela maemo a poelo ao a emetšwego (Tafola ya 2.4 (a) & Tafola ya 2.4(b)).

Tafola ya 2.3: Dinepišo tša mengwaga ye (5) tša MANANEO A Tlhabollo ya Mabokgoni

	2013		2014		2015		2016		2017	
	<i>Palo ya Boingwadišo</i>	<i>Palo ya baogo Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Boingwadišo</i>	<i>Palo ya baogo Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Boingwadišo</i>	<i>Palo ya baogo Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Boingwadišo</i>	<i>Palo ya baogo Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Boingwadišo</i>	<i>Palo ya baogo Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>
<i>Mananeo a Bokgoni</i>										
<i>Mining Competent A</i>	15	15	15	15	15	15	20	20	20	20
<i>Mining Competent B</i>	40	40	40	40	40	40	50	50	50	50
<i>Blasing Assistant</i>	30	30	30	30	30	30	40	40	40	40
<i>Occupational Health and Safety Representative</i>	15	15	15	15	15	15	20	20	20	20
<i>Rock Drill Operator</i>	70	70	70	70	70	70	90	90	90	90
<i>Palomoka</i>	170	170	170	170	170	170	220	220	220	220

Tafola ya 2.4 (a): Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Tlhahlo ya Mabokgoni a go Theta ka Intastering ya Meepo (go ralala le makala a diminerale)

Lefapha	2013		2014		2015		2016		2017	
	Palo ya Boingwadišo	Palo ya baogo Letetšwego goreba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya baogo Letetšwego goreba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya baogo Letetšwego goreba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya baogo Letetšwego goreba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya baogo Letetšwego goreba tla Swanelega
Mining	170	170	170	170	170	170	220	220	220	220
Engineering Non – Licensed	8	8	8	8	9	9	5	5	4	4
Metallurgy	3	3	3	3	5	5	3	3	2	2
Formal Learnership (Lev-3 Rock Breaker)	13	13	13	13	12	12	12	12	12	12
Palomoka	194	194	194	194	196	196	240	240	238	238

Tafola ya 2.4 (b): Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Tlhahlo ya Mabokgoni a go Thetha ka ntle ga Intasteri ya Meepo

Lefapha	2013		2014		2015		2016		2017	
	Palo ya Boingwadišo	Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega	Palo ya Boingwadišo	Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega
Diesel	3	3	2	2	2	2	0	0	2	2
Boilermaker	1	1	1	1	1	1	2	2	0	0
Fitting	2	2	0	0	2	2	2	2	1	1
Instrument	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Rigging	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Electrical	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2
Auto-electrical	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Eng.	11	11	5	5	5	5	5	5	5	5
Electrical	4	4	0	0	1	0	4	3	3	1
Rigging	2	0	2	2	0	0	2	0	2	2
Fitting	0	0	1	0	2	1	1	1	2	0
Diesel Mechanic	4	4	2	0	5	2	4	4	3	0
Boilermaking	3	0	3	3	2	0	3	0	5	3
Instrumentation	2	0	2	2	0	0	2	0	3	2
Auto-Electrical	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
La Semmušo	15	8	10	7	10	3	16	8	18	8
Supervisory Training	10	9	10	9	10	9	10	9	10	9
Management Training	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Administration	3	3	3	3	1	1	1	1	1	1
Engineering licensed (Selfpropelled machinery e.g. Mobilift, forklift, etc)	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2
Taolo, Bookamedi & Tlhahlo ya Bolaodi	18	17	18	17	15	14	15	14	16	15

b. Tlhahlo ka ga Mabokgoni a go Thetha ka go Mabokgoni a go Amana le Meepo ka Dinakong tša išwa Mošomo/ Phokotšo ya Bašomi

Ge go ka nyakega gore bašomi ba rotšwego modiro mo nakong ya bophelo bja Moepo ka lebaka la diphetogo tša ka seemong sa mebaraka, leano la kgwebo goba bjalo ka karolo ya mošomo wa go fokotša bašomi, Sekhwama sa Mabokgoni a go Thetha se tla dirišwa ka nakong ya go lebogiša bašomi mošomo.

Ka nakong ya go lebogiša bašomi mošomo, Sekhwama sa Mabokgoni a go Thetha se tla šomišwa ka fao go latelago:

- Tlhahlo yeo e tla bopša ke mananeo a tlhahlo ao a dumeletšwego a Maemo a Lekala ka ge go dumelelanwe le Bakgathatema.
- Gabotse, ga go nako ya tlhahlo ye e fetago kgwedi yeo e tlogo beelwa thoko go mošomi yo mongwe le yo mongwe yo a amegago.
- Bašomi bao ba amegago ba tla dula ba lefša meputso go fihla mafelelong a tlhahlo ya Mabokgoni a go Thetha.
- Mananeo ao a utollotšwego gore go ka hlhlwa bašomi bao ba amegago ka ona mabapi le mabokgoni a go thetha ka ntle ga intasteri ya meepo ka nakong ya ge ba lebogišwa modiro a laeditšwe ka go seswantšho sa 2.3 ka mo fase.

Seswantšho sa 2.3 Makala a mabokgoni ka ntle ga Intasteri ya meepo.

Lekala la Tlhahlo ka Mabokgoni a go Thetha	Nako ya Kakaretšo ya Tlhahlo ka Matšatši
Mekhanikhale	15
Elekthrikhale	15
Boagi	33
Bolemi	15
Bobetli	45
Mabokgoni a Kgwebo	11

Sekhwama sa tlhahlo ka mabokgoni a go thetha ka fao se tla šomišwa ka fao go kwagalago ka nepo ya go tseba mananeo a maleba le go nolofatša thekgo ye e hlokegago ya tlhahlo yeo ka nakong ya go fokotša bašomi goba ya go tswalelwa ga moepo. Go emetšwe gore mananeo a maleba a tla utollwa mabapi le makala ao a beilwego pele a mabokgoni go latela matsapa a JIPSA le ka go dirišana le Komiti ya Mabokgoni le Thuto le Foramo ya Mohlakanelwa ya Bokomoso ka mešomong ka moka yeo e amegilego ya khamphani. Go hwetša dintlha go tšwela pele mabapi le maano ao a tlogo šomišwa ka dinakong tša go fokotša bašomi le go lebogiša bašomi mošomo, bala dikarolo tša 4.1, 4.2 le 4.3.

2.2.6 TLHAHLO KA MAKALA A MOTHEO A KGWEBO

2.2.6.1 Boikano

Kgwebo ya motheo ya Marula Platinum Mine ke moepo gome e tla dula e le bjalo bophelo bja moepo ka moka. Ka lebaka le khamphani e tla lebiša karolo ye kgolo ya methopo ya yona ya tlhahlo le tlhabolo go tlhabollo ya moepo, boentšeneere le bokgoni le botsebi tša go amana le pholante. Marula Platinum Mine ke moepo wo o hlomilwego gabotse wo maemo ao a bego a lebeletšwe a fihleletšwe ka 2011. Khamphani

ye e tla netefatša gore tlhahlo le tlhabollo ka moka di sepelelana le melao ya maleba ebile e tla beakanya tlhahlo le tlhabollo ya yona ya motheo ya kgwebo go ya ka fa go nyakegago.

2.2.6.2 Leano la Togamaano

Mo ngwageng wo o fetilego wa ditšhelete (FY2012) Marula e hlahlile bašomi ba dikete tše pedi makgolotharo le masomeseswai tshela (2386) ka go mananeo a mehutahuta a tlhahlo ka ga kgwebo ya motheo. Ka nepo ya go tšwetša pele maemo a a tlhahlo ya mabokgoni le bokgoni bja phethagatšo ya mošomo ka Marula, moepo o tla tšwela pele go nyaka go fihlelela dikelo tša bjale tša katlego ka g mananeo a tlhahlo ka ga kgwebo ya motheo ka nakong ya bophelo bja moepo.

a. Mafelo a Tlhahlo/Bahlali: Moepo o tla tšwela pele go hlabolla, go thwala bašomi, go hlokomela le go tšwela pele go kaonafatša lefelo la tlhahlo a ka moepong go hlhla bašomi ka makala a kgwebo a motheo. Lefelo la Tlhahlo le moabi wa tlhahlo yo a Dumeletšwego wa MQA gomme o tla nyaka go tšwetša pele maemo a ka bophelong bja moepo.

b. Lenaneo la Tlhahlo. Dinepišo tša mabapi le tlhahlo ya mošomong tša mengwaga ye e latelago ye mehlang (5) ka Marula Platinum Mine di theilwe gore di tla fihlelelwa gannyanegannyane ka 2011 go latela leano la kgwebo ga mmogo le tsebo ya moepo ya poelo ya kgale go fihla mo lebakeng le (Tafola ya 2.5). Dinepišo tše dingwe tša tlhahlo ya kgwebo ya motheo ka fase ga mananeo a go ithutela mošomo (Tafola ya 2.2) le Mananeo a Tlhabollo ya Mabokgoni (Tafola ya 2.3) le ona a beakantšwe. Godimo ga dinyakwa tša leano la kgwebo, maitemogelo a moepo go fihla mo lebakeng le mabapi le dikgoba tša mešomo tšeo di lego boima go tlatša (Tlaleletšo ya C) a tšwetše pele go laola maano a tlhahlo ka gare ga makala a kgwebo a motheo, gotee le maano a lenaneo la go lthutela mešomo. Palo ya makgonthe ya bašomi ba meepo le ba ka pholanteng bao ba hlahlilwego ka ngwaga (le bjalo ka persente ya palomoka ya bašomi) le yona e tla begwa ka Dipegong tša Ngwaga ka ngwaga tša SLP.

Godimo ga tlhahlo ya kgwebo ya motheo ka lekaleng le lengwe le le lengwe, Marula e tla tšwetša pele tlhahlo ya ka morago ga llifi ka matsapa a go netefatša gore go na le kaonafatšo ye e tšwelago pele le kaonafatšo ya bašomi ba ka Marula. Moepo o tla dira tlhahlo ya ka morago ga llifi go tšwela pele ka nakong ya bophelo bja moepo ge bašomi ba boe llifing (Lenaneo la 2.5) Lebakanako la tlhahlo ye ya go ba gopotša, yeo gape e nolofatšago dibaka tša bašomi (ka ga merero ya go swana le mananeo a ABET, mananeo a bokgoni a go thetha, temogo ka phepo, HIV/Aids bjalobjalo) ke matšatši a mararo (3) ka mošomi.

Tlaleletšo ya C e hlagiša dikgoba tša mošomo tša bjale tšeo di lego boima go tlatšwa tša ka moepong. (Foromo ya R). Diforomo tše di tla tlatšwa ngwaga ka ngwaga gomme tša romelwa bjalo ka karolo ya Pego ya ngwaga ka ngwaga ya SLP ya Marula Platinum Mine legatong la moepo.

c. Dipeolo tša Lenaneo: Dibaka tša mešomo (tšeo go boletšwego ka ga tšona ka go Karolo ya 2.3 le Tlaleletšo ya E) di laetša fao bašomi ba kgonago go ya go fetša tlhahlo ya bona ya kgwebo ya motheo.

Tafola ya 2.5: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Tlhahlo ka Kgwebo ya Motheo

	2013		2014		2015		2016		2017	
<i>Tlhahlo ya go Sepelelana le Mošomo</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>
<i>Moepo</i>	150	150	150	150	200	200	200	200	200	200
<i>Boentšeneere</i>	20	20	20	20	25	25	25	25	25	25
<i>Dibjalo</i>	3	3	3	3	5	5	5	5	5	5
<i>Faiomoka ya Bakgathatema</i>	173	173	173	173	230	230	230	230	230	230

	2013		2014		2015		2016		2017	
<i>Tlhahlo ya Morago ga Boikhutšo</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>	<i>Palo ya Bakgathate ma</i>	<i>Palo ya bao go Letetšwego gore ba tla Swanelega</i>
<i>Moepo</i>	1201	1201	1201	1201	1290	1290	1290	1290	1310	1310
<i>Boentšeneere</i>	619	619	619	619	623	623	623	623	631	631
<i>Dibjalo</i>	66	66	69	69	65	65	71	71	71	71
<i>Faiomoka ya Bakgathatema</i>	1886	1886	1889	1889	1978	1978	1984	1984	2012	2012

2.3 LEANO LA DIKGOBA TŠA MOŠOMO

2.3.1 BOIKANO

Marula Platinum Mine e tšwetša pele pholisi ya gore mošomi yo mongwe le yo mongwe o swanetše go fiwa sebaka sa go tšwela pele ka go dikgoba tša mošomo tšeo di hwetšagalago. Go fihla mo lebakeng le, moepo o hlomile dikgoba tša mešomo go thuša bašomi go utolla dikgoba tša mešomo tša maleba, ga mmogo le go tseba dinyakwa tša legato le lengwe le le lengwe ka sekgobeng sa mošomo seo se kgethilwego.

2.3.2 MAANO A TOGAMAANO

Go hloma dikgoba tša mešomo ka Marula Platinum Mine, peakanyo ka go thwala bašomi bao ba tšeago maemo a bao ba rotšego modiro a hlomilwe go netefatša gore bašomi ka gare ga sehlopha seo se kgethilwego (kudukudu bašomi bao ba emetšego tekatekano ya mošomong) ba hlahlwa gore ba bewe ka dikgobeng tša mošomo tšeo di sego tša tlatšwa ka gare ga khamphani ge di se na go hwetšagala. Marula Platinum Mine e tla netefatša gore go hloma dikgoba tša mošomo, go beakanya go tla go tlatša dikgoba tša bao ba rotšego modiro le go akgofiša mananeo go tšwela pele go hlabollwa, go hlokomelwa le go laolwa ke Foramo ya Thuto le Mabokgoni ya Marula. Le ge e le gore mananeo a a ikemišeditše go hloma dihlopha tše ntši tša bašomi bao ba nago le bokgoni ka moepong, dikamano tša thwii magareng ga mananeo a tlhabollo ya mešomo le go bea di-HDSA bjalo ka karolo ya Leano la Tekatekano Mešomong la Marula Platinum Mine ka dikgobeng tša mešomo e ka se dule e beakanyetšwa ka mehla. Dikgoba tša mešomo ka moepong di swanetše go tlatšwa ka pela ka fao go kgonagalago gomme bašomi ka fao dihlopheng tšeo ka mehla ga se ba phetha mananeo ao a nyakegago gomme ka fao ba ka se fiwe mešomo yeo ka nako yeo ka moepong. Moepo o palelwa ke go ba beela dikgoba tše tša mešomo ka ge se se ta baka tahlegelo ye kgolo ka khamphaning ka ge moepo o tla be o palelwa ke go fihlelela dinepišo tša tšweletšo. Maikemišetšomagolo a leano la togamaano ke go hlabolla, go hlahlwa le go hlokomela batho ba HDSA ka nepo ya go ba lokišetša gore ba tlatše dikgoba tša mešomo ge di eba gona.

a. Lenaneokakaretšo la Dikgoba tša Mešomo:

Bašomi ka moka ka moepong ba tla tsebišwa, bjalo ka karolo ya go tsebišwa moepo, ka ga kgonagalo ya dikgoba tša mešomo ka Marula Platinum Mine ka mešomo le ka makaleng a bona a mehutahuta. Ka go realo, bašomi ka moka ba tla tseba dinyakwa tša thuto le tša tlhahlo gore ba hwetše mešomo yeo ka ge ba tla be ba hlatlošetšwa maemo a mehutahuta a mešomo ka moepong. Tlaleletšo ya E e hlagiša maano a motheo, a dikgoba tša mešomo ka Marula Platinum Mine ebile a laetša dinyakwa tše bohlokwa, dinako le dibaka tša mešomo ka botlalo. Implats Group e na le leano la go hlatloša bašomi leo le hlomilwego gabotse leo le tlogo šomišwa ka Khamphaning ka bophara fao bao ba thwalago dikgobeng tša bao ba rotšego modiro ba hlaolwago le go hlabollwa ka nepo ya gore ba kgone go tswalela dikgoba tšeo di tlogetšwego.

b. Maano a Tlhabollo ya Bašomi:

i. Phethagatšo ya Lenaneo la Dinepišo: Ka morago ga go phetha tshekatsheko ya mabokgoni gareng ga bašomi ba ka moepong (mafelelong a 2011), moepo o tla phethagatša tshepedišo yeo go yona Maano a Tlhabollo ya Bašomi (di-IDP) go bašomi ka moka a lekodišišwa ngwaga o mongwe le o mongwe go latišiša diphetogo. Tshepedišo ya go phetha di-IDP e tla thoma ka Janeware 2013 gomme e tla phethwa go bašomi ka moka ka June 2013. Tshepedišo ya go phetha di-IDP e tla thoma ka magoro a bašomi a fasana go ya go magoro a godingwana.

ii. Poelo ya Lenaneo: Bašomi ka moka ba tla be ba na le IDP ka June 2013 gomme ka go realo ba tla be ba tseba dikgoba tša bona tša mešomo, dinyakwa tše itšego tša tlhahlo, le dinako tše di amegago le dinyakwa tša maemo a thuto gore ba kgone go hlatlošwa mošomong ka maemo a mehutahuta a mešomo.

c. Lenaneo la Peakanyo ya go tlatša dikgoba tšeo di tlogetšwego ke bao ba rotšego modiro le go Akgofiša Mešomo

i. Lenaneo: Ka nepo ya go nolofatša go hlatlošwa ga bašomi, di-HDSA mabapi le Leano la Tekatekano ya Bašomi, tshepedišo ya peakanyo ya go tlatša dikgoba tšeo di tlogetšwego ke bao ba rotšego modiro, e swanetše go amana le lenaneo la kakaretšo la tlhalošo ya bašomi (leo le hlalošitšwego ka mo godimo) ka go makala a motheo ao a lego gona. Se se netefatša gore bašomi ka moka ba tseba ditsela tša tlhahlošo ka mošomong, dinyakwa tša mešomo le dinako. Tshepedišo ya peakanyo ya go tlatša dikgoba tšeo di tlogetšwego e akaretša gape leano la go tšea legato go bao ba tšeago dikgoba tšeo ebile e tla utolla mešomo ya bašomi ba bohlokwa bao ba nago le bokgoni le go hloma tlhabollo ye e akgofišwego ya batho ka maanong a bona a go tlatša dikgoba tša mešomo tše di tlogetšwego.

ii. Phethagatšo ya lenaneo: Balaodi ba makala a mešomo le/goba bahlokomedi ba mešomo ba tla hlaola sehlopha sa bašomi bao ba nago le maswanedi go akgofiša lenaneo le bjalo ka karolo ya tshepedišo ya IDP le mošomi yo mongwe le yo mongwe ka lefapheng la bona. Bao ba hlaotšwego bjale ba tla lekolwa ke lefapha la HRD ka go diriša ditlabelo tša tekolo tša khamphani go phethagatša lebaka le. Bao ba hlaotšwego ba tla tsenela dipoledišano ka otee ka o tee le Hlogo ya Lefapha le Molaodi wa HRD go hloma ditlabelo tša maleba tša go akgofiša mošomo tša IDP ya bona.

iii. Dinepišo: Tafola ya 2.6 le laetša dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša bao ba tlatšago dikgoba tša mešomo (balaodi ka moka – Paterson D). Ka nepo ya go ngwala dinepišo go akgofiša mošomo (ka ge go aleditšwe ka go Tafola ya 2.7) dikgoba tša mešomo tšeo di ukangwago go nolofatša di- HDSA (gareng ga maemo ka moka a Paterson D le ka godimo ga makala a tlhokomelo (Balaodi ba dišifiti, Bašomi ba ka moepong, Diforomane, bjalobjalo), le mešomo ya bašomi bao ba lego kgauswi le go rola modiro) e ile ya hlathwa gomme dinepišo tša maleba tša go akgofiša bašomi ba HDSA mo mengwageng ye e tlogo ye mehlano (5) di ile tša hlathwa.

Tafola ya 2.6: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Bao ba tlatšago dikgoba (Maemo ka moka a Paterson D le ka Godimo)

	2013	2014	2015	2016	2017
	<i>Palo ya Batlhatlami ba HDSA</i>	<i>Palo ya Batlhatlami ba HDSA</i>	<i>Palo ya Batlhatlami ba HDSA</i>	<i>Palo ya Batlhatlami ba HDSA</i>	<i>Palo ya Batlhatlami ba HDSA</i>
<i>Moepong</i>	2	2	2	1	2
<i>Ditirelo tša Moepong</i>	2	1	1	1	1
<i>Bašomi</i>	1	1	1	1	1
<i>Mašelang</i>	1	1	1	1	1
<i>Ditološa-dimetale</i>	1	1	1	1	1
<i>Boentšeneere</i>	1	1	2	2	2
Dipalomoka	8	7	8	7	8

Tafola ya 2.7: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša go Akgofiša di-HDSA

	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Lenaneo la go Akgofiša</i>	<i>Palo ya diHDSA tšeo di Akgofišitšw ego</i>	<i>Palo ya diHDSA tšeo di Akgofišitšw ego</i>	<i>Palo ya diHDSA tšeo di Akgofišitšw ego</i>	<i>Palo ya diHDSA tšeo di Akgofišitšw ego</i>	<i>Palo ya diHDSA tšeo di Akgofišitšw ego</i>
<i>Mohlokomedi wa Sehlopa</i>	2	2	2	2	2
<i>Moentšeneere yo Monnyane</i>	1	0	0	2	0
<i>Molebeledi wa Moepo</i>	1	1	1	1	1

2.4 LEANO LA TLHAHLO KA MOŠOMO

2.4.1 BOIKANO – GO HLAHLA BAŠOMI

Marula Platinum Mine e tsebagaditše lenaneo la semmušo la tlhahlo ka mošomo ka 2007, leo le bopilwego ke lenaneo la tlhahlo le tlwaetšo go bobedi bahlahli ka mešomo le bao ba hlahlwago. Lenaneo le le tla tšwela pele gomme le tla thewa go dinyakwa tša kgwebo.

2.4.2 Leano la Togamaano – Tlhahlo ya Bašomi ka mešomo

Tlhahlo ya bašomi ka mešomo e bonwa bjalo ka mokgwa wo bohlokwa wo ka ona khamphani e ka kgonago go fihlelela tekatekano mešomong go ralala le khamohani ka moka go latela Leano la Tekatekano Mešomong. Go lebeletšwe gore bašomi ka moka bao ba hlaotšwego bjalo ka bao ba tlogo tlatša dikgoba tša bao ba rotšego modiro ba tla ba le bao ba ba hlalago ka mešomo yeo. Bao ba ba hlalago ka mešomo yeo ba tla kgatha tema thwii ka go hlabolla bao ba tlatšago dikgoba tšeo. Se bohlokwa kudu e tla ba go hlahlba bao ba latšago dikgoba e lego ba HDSA gomme ba hlahlwa ke bahlahli bao ba nago le maitemogelo. Bašomi, ba go swana le bao ba tlatšago dikgoba tšeo, bahlankedi bao ba sa ithutago, bahlokamedi ba meepo le bao ba ithutago ka tekolo bao ba nyakago go hlwahlwa ba tla hlaolwa.

Leano la Tlhahlo ka Mešomo le tla šomana le boleng bja tlhahlo le keletšo tšeo di tlogo nyakega go fihlella dinepišo tša Dihlopha tša Talente ka ge go beilwe ka go Lenaneo la 2.6 (Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Bao ba Tlatšago Dikgoba (Maemo ka moka a Paterson a D le ka Godimo) le Lenaneo la 2.8 (Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Sehlopha sa Talente ka lekala (Maemo ka moka a Paterson a C).

Tafola ya 2.8: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Sehlopha sa Talente ka lekala (Maemo ka moka a Paterson a C)

	<i>Palo yeo e lego gare ga Sehlopha sa Talente</i>	<i>Palo yeo e lego gare ga Sehlopha sa Talente</i>	<i>Palo yeo e lego gare ga Sehlopha sa Talente</i>	<i>Palo yeo e lego gare ga Sehlopha sa Talente</i>	<i>Palo yeo e lego gare ga Sehlopha sa Talente</i>
<i>Meepo</i>	2	2	2	2	2
<i>Ditirelo tša Meepo</i>	2	1	1	1	1
<i>Bašomi</i>	1	1	1	1	1
<i>Mašeleng</i>	1	1	1	1	1
<i>Ditološa-dimetale</i>	1	2	2	2	2
<i>Boentšeneere</i>	1	1	2	2	2
Dipalomoka	8	8	9	9	9

2.4.3 KAKARETŠO – GO HLAHLA DIHLOPHA TŠA MAATLAFATŠO

Impala Platinum Holdings Limited e hlomile Molawana wa Pušo ye Kaone ya Khamphani wo o laolago go tšwaetša, go laola le go hlahla Balaodi ba yona ka moka mabapi le Makgotlataolo a moepo a maleba le dikomiti tše di amegago. Molawana wo o šoma ka go lekana go Lekgotlataolo la Marula Platinum (Pty) Limited le Balaodi ba yona ba BEE go latela Ditumelelano le Bengdišere. Thulaganyo ya tšwaetšo yeo, taolo le tlhahlo di bea ngwaga o mongwe le o mongwe bjalo ka karolo ya thulagano ya khamphaning ka moka ya ngwaga ka ngwaga le ka go rerišana le maloko a lekgotlataolo. Lenaneo leo le diretšwego tlhokego ya go hlahla balaodi le tsenywa ka thulaganyong ngwaga o mongwe le o mongwe. Lenaneo la tšwaetšo le direlwa balaodi ba Marula ka go rerišana le balaodi bao ba thwetšwego.

Tšwaetšo le tlhahlo ya balaodi ka moka e bonwa bjalo ka karolo ye bohlokwa ya kgwebo ebile e hlametšwe go ba fa maemo ao a tsebo, tshedimošo le maitemogelo ao a tlogo ba kgontšha go tšea diphetho le go kgatha tema ka kgwebong ka botlalo ka tsela ye e kwagalago. Filosofi ye ga se ya balaodi fela ba Impala Platinum Holdings Limited eupša e išwa go dikhamphani tša yona tša ka fasana, go akaretšwa Marula Platinum (Pty) Ltd. Go nyakega ga mabokgoni a maleba, tsebo le maitemogelo a tloga a le maleba kudu ka intastering ya meepo fao dilo tšeo go nyakegago gore di rarollwe di hlakahlakanego, seemo sa go phethagatša mošomo se hlakahlakanego le go gweba ka ditšweletšwa e lego lekala leo le kgethegilego. Godimo ga fao maemo a semolao le a taolo a tloga a hlohla kudu.

Ke ka lebaka leo khamphani e bonego bohlokwa bja tšwaetšo le tlhahlo ya balaodi ka moka. Ka fase ga taolo ya Komiti ya Kgetho, komiti ya ka fasana ya Lekgotlataolo la Impala Platinum Holdings Limited, lenaneo la tšwaetšo le tlhahlo le tlabetšwe ka makala ao a farologanego a go swana le melao ya maleba le dinyakwa tša semolao, dikabo tša taolo (tša go swana le Dinyakwa tša go Ngwadišwa le JSE le Khoute ya SRP), taolo ya dikotsi, kwešišo ya ditšhelete (go akaretšwa peakanyo ya kgwebo, capex, go aroganya ditefišo bjalo bjalo), kabelano ya tshedimošo ya sethekniki, maphelo le polokego ya moepong le dinyakwa tva tikologo. Godimo ga fao le go lemoga bohlokwa le seabe seo se dirilwego ke bašomi go kwešiša methopo ya bašomi go bohlokwa.

Ditiragalo tše mmalwa tša tlhahlo di rulaganywa ngwaga o mongwe le o mongwe go hlahla balaodi fao ba hetšago ditlhagišo tša semmušo go tšwa go maloko a Sehlongwa sa Balaodi, boramelao, le baemedi ba dipanka tša kgwebo, ditsebi tša ditšhelete le ditsebi tša merero ya bašomi. Godimo ga ketelo ya balaodi ge ba boledišana le bašomi ba moepo, ba tsebišwa makala a sethekniki a kgwebo a go tološa le mekgwa ye e fapanego ya go rafa ka moepong le mekgwa ya gona, le ditshepedišo tša go pitlala, tša go tološa le tša go hlwekiša diminerale. Balaodi ba hlohletšwa gape go nyakišiša ka boikemo mabapi le taba efe goba efe ye e amanago le kgwebo ya khamphani yeo ba ka nyakago tshedimošo go tšwela pele.

2.4.4 LEANO LA TOGAMAANO – GO HLOKOMELA DIHLOPHA TŠA GO THWALA BATHO MEŠOMONG

Bengdišere ba tla rerišana maamong a togamaano ka Marula Platinum Mine, gomme ga se gwa emela gore ba tla rerišana ka bolaoding bja mešomo bja ka mehla bja meepo. Go kgatha tema ka maamong a lekgotla la balaodi go nyaka gore Balaodi ba be le bokgoni bja maleba go phethagatša mešomo ya bona go ya ka tumelelano ya Marula Platinum (Pty) Ltd le bengdišere. Bjalo ka karolo ye bohlokwa ya tiro ya pušo ye kaone ya khamphani le go netefatša gore balaodi ka moka ba hlahlilwe ka maleba ka makaleng a melao ye e amagego le dinyakwa tša taolo, le balaodi bao ba thwetšwego ba Marula Platinum (Pty) Ltd ba bopa karolo ya leano la khamphani la Tlhahlo le Go Tšwaetša Balaodi. Leano le le netefatša gore go ba le go phethagatša ga tšhepedišo ya go tšwaetša le tšwaetšo ya maloko a Lekgotlataolo ka moka le/goba balaodi ga mmogo le mananeo a tlhahlo le tlhabollo ya Maloko a Lekgotlataolo ka moka ka Komiti ya Kgetho

ya Impala Platinum Holdings Limited le go akaretša gape thuto ka ge go laeditšwe ka go 2.4.3 ka mo godimo. Leano le le tšwela pele go hlagišetša tekodišišo ya ngwaga ka ngwaga ya mananeo a tlhahlo le tlhabollo a maloko a Lekgotlataolo le/goba a balaodi ga mmogo le maloko a Dikomiti tša Lekgotlataolo.

Godimo ga fao, baemedi bao ba kgethilwego ba badirišani ba BEE ba tla tlwatšwa ka seemong seo se kgethegilego sa kgwebo ya Marula gore ba kgone go e tseba, ka go le lengwe, ba tsebe sebopego sa mešomo, dipapatšo, merero ya maphelo le polokego, theknolotši, bjalo bjalo. Se se tla fihlelela ka go šomiša matsapa ao a kopantšwego a diwekešopo/a tlhahlo, diketelo tša mafelong tša kgafetšakgafetša, go kgatha tema ga motho ka o tee ka o tee ka go merero ya sethkniki ya go šoma ga moepo le tirišano ka go itenanyeng le ditlhohlo tšeo di hlagago ka maemong a phethagatšo ya mošomo ge go nyakega. Se se tla tšwela pele sa nolofatša go kgatha tema ga baemedi bao ba nago le tsebo ka Komiting ya Diphetošo le ka Komiting ya ya Mešomo ya Moepo le dikomiti tša ka fasana tša Lekgotlataolo, tšeo di nyakago dinyakwa tše itšego tša bokgoni gareng ga maloko a Lekgotlataolo a itšego.

Moepo o tla netefatša gore tlhahlo e sepelelana le melwana ya khamphani le gore tlhahlo efe goba efe ye e hweditšwego e tla nolofatšwa ke baabi ba tlhahlo bao ba dumeletšwego gomme ba tla fihlelela dinyakwa tša balaodi thwii ka ge di hlaotšwe. Ka lebaka la maitemogelo a khamphani ka kabong ya tlhahlo go balaodi bao ba sa tšwago go thwalwa mo nakong ye e fetilego, go letetšwe gore dithuto di tla abja ke *Institute of Directors of South Africa* goba mohlomongwe ke bašomi ba diprofešenale bao ba akaretšago eupša go sa beele mellwane bašomi ba diprofešenale go tšwa go Dihlongwa Tihwekišo ya Ditšhelete goba tša Ditšhelete. Makala ao a nepišitšwego go na le kgonagalo ya gore a tla ba go Maikarabelo a Taolo ya Dikhamphani, Taolo ya Dikotsi tša Ditšhelete le go bala le go kwešiša ditatamente tša ditšhelete. Mabapi le se tlhahlo efe goba efe yeo e ikemišeditšego go aga bokgoni bja badirišani ba BEE, bjo bo dumeletšwego goba bo rulagantšwego bo tla fiwa ka go Pego ya Ngwaga le ngwaga ya SLP.

Ka morago ga go fela ga Nako ya go Šoma ga Dithraste tša nako ye e fetilego tša MCT, MCT e bile le Tshepedišo ya go kgetha Dithraste tše difsa. Se se feleleditše ka go fetošša Molaodi yo a bego a emetše MCT ka go lekgotlataolo la Marula. Dithraste tše difsa di ile tša kgethwa mabapi le Lengwalo la Mong wa Thoto la Thraste le mo nakong ye le lego tshepedišo ya go ngwadišwa le Molaodi wa Kgorotsheko ya a šoma ka botlalo ebile e swara dikopano kgafetšakgafetša.

Godimo ga fao, moleloko wa lekgotlataolo la Marula yo a emetšego Mmakau Mining (Pty) Ltd (“Mmakau”) o lebogile mošomo go tšwa ka Mmakau gomme ka go realo a lahlegelwa ke maemo a gagwe bjalo ka Molaodi ka go lekgotlataolo la Marula. Bao ba ilego ba thwalwa ka morago go tlatša dikgoba tša mešomo tše go boletšwego ka tšona ka go lekgotlataolo la Marula ba tla hlahlwa.

Batho bao ba thwetšwego ba tlo hloka dikopano tša go rutwa ka ga mošomo ka fao go tseneletšego bao go tlogo dirwa le baemedi ba baswa ba badirišani ba maatlafatšo. Dikopano tše di tla ikemišetša go aba maitemogelo a mathomo ao a bolokegilego, ao a tletšego ka tshedimošo go bao ba tlogo tsenela ka lefelong la moepo ka Marula Platinum Mine go thoma ka ketelo ya ka fase ga moepo go fihla fasefase fao leswika le borwago gona. Tlhabolo ya bjalo le ya ka moso ya mešomo ya ka fase le yona e tla hlalošwa.

2.5 LEANO LA GO ITHUTELA MOŠOMO LE LA PASARI

2.5.1 BOIKANO

Setlamo sa Pasari sa Marula Platinum ke setlamo sa pasari seo se buletšwego mang le mang seo se nago le nepo ya go aba bašomi bao ba rutegilego bao ba lekanego le ba maleba ka khamphaning bao ba kgonago go hlahlwa gore ba tšwele pele le go hlabollwa go tšwela pele. Marula Platinum Mine e tla phethagatša go ithutela mešomo ka moka le dipasari tšeo di tlogo abja legatong la yona go baholegi ngwaga ka ngwaga.

2.5.2 MAANO A TOGAMAANO

Dinepišo tša Lenaneo: Tafola ya 2.9 le hlagiša lenaneo la pasari leo le ukangwego la lebaka nako la mengwaga ye mehlano (5) ka Marula Platinum Mine. Dintlha mabapi le makala a itšego a dithuto a tšweleditšwe go tšwela pele ka lenaneong. Lenaneo la pasari le la go ithutela mošomo le bonwa bjalo ka le bohlokwa ka nepo ya go nolofatša tlhabollo ya go tsena ka go makala a mehutahuta a talente le mananeo a go ithutela mešomo gore a tsene ka go dintlha tša mehutahuta ya mešomo ya ka moso ka ge go laeditšwego ka lenaneong. Tshepedišo ya tatišišo ya moithuti yo mongwe le yo mongwe le kgatelopele ya moithuti yo a filwego pasari e tla ngwalwa ngwaga ka ngwaga mabapi le dikreiti le letšatšikgwedi la go fetša dinyakišišo. Baithuti bao ba phethago dithuto tša bona ka maemo a maleba le bao ba nago le kgahlego ba tla laletšwa go ingwadiša ka go lenaneo la go ithutela mešomo goba ka mananeo a maleba a go kgethelwa go hwetša dipasari ka nepo ya go netefatša gore go ka be go kgonagala bjang le bjang, baamogedi ba dipasari ba amantšhwa le mananeo a go thwala bašomi mešomong le mananeo a tlhahlo ka HRD ka moepo. Le ge go le bjale, Go amogela ka fao go atlegilego ga baithuti ba ka go Marula Platinum Mine go laolwa bobedi ke maemo ao a fihleletšwego ga mmogo le mešomo yeo ba nyakago go e šoma ga baithuti bao.

a.) Dipasari tša Diyunibesithi

Marula Platinum Mine e tla aba dipasari tša diyunibesithi go baithuti ba ka ntle ka gare ga setlamo sa pasari. Badiradikgoelo ka moka ba tla kgethwa go lebeletšwe ka fao ba šomago ka gona dithutong mola ka go le lengwe go hlokometšwe melawana ya Tekatekano ya Bašomi ya khamphani le dinepišo tše di sepelelanago le yona le dinyakego tša mabokgoni ka go leano la kgwebo la ka moso. Moepo o tla tšwela pele go nyaka go fihlelela rešio ya of 80% ya baamogedi ba pasari go tšwa go HDSA le ge go le bjale go fihlelela kelo ye go laolwa ke go ba gona ga baithuti ba maleba. Ke fela baithuti bao ba hweditšego dintlha tša fasefase tša C ka Mmetse, Dithutamahlale le Seisemane ka Kreiti ya Godingwana bao ba tlogo tšewa. Go fihla mo lebakeng le khamphani e tla re ka dinako ka moka ya netefatša gore baithuti ba bane (4) bao ba filwego pasari ba tsenela dithuto le tlhahlo ka mafapheng ao a amanago le meepo.

b.) Thekgo ya Ditšhelete go Ngwana wa Mošomi

Marula Platinum Mine e tla ikgafa go fa thekgo ya ditšhelete go bana ba sekolo ba lesome (10) ka go Legoro la bašomi la 3-8 ba khamphani ye ngwaga ka ngwaga. Thekgo ye e tla fiwa baithuti bao ba tšwelelago go dikreiti tša lesome (10), tša lesometee (11) le bao ba nago le dipalo, dithutamahlale tša tlhago le go dithuto tša tekodišišo ya ditšhelete.

c.) Mananeo a Go ithutela Mošomo a Bao ba Phethilego Dithuto / Batseta le a Maitekelo

Marula Platinum Mine e tla aba mananeo a go ithutela mošomo go bao ba phethilego dithuto le batseta go:

- Mošomo wa diatla go bao ba filwego dipasari ke Marula Platinum Mine ka dikgorong tšeo di fapafapanego tšeo di amanego kudu le lekala la thuto.
- Mananeo a go ithureka mošomo a tla abelwa baithuti bao ba phethilego dithuto tša dihlongwa tša godingwana ebile ba na le kgrata/Tiploma ka go maemo a bo 7 a NQF mo lebakeng la dikgwedi tše 12. Baithuti ba ba tla latela lenaneola tlhahlo ka nepo ya go ba fa maitemogelo ao a lego maleba go mangwalo a bona a dithuto.
- Tlhahlo ya boitemogelo ya baithuti ba lebakanyana ba bao ba hweditšego pasari ya botseta le bao ba sa šomego ka go dirišana le dihlongwa tše dingwe tša thuto ya go tšwela pele le MQA. Baithuti ba tla fiwa dibaka tša go hwetša Tlhahlo ya Boitemogelo yeo e tlogo ba kgontšha go hwetša maitemogelo a maleba.

Tafola ya 2.9: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Boithutelamešomo le Dipasari

Lenaneo	Karolo ya Thuto	Palomoka	2013	2014	2015	2016	2017
			Nepiso(Palo yeo e Abjago)	Nepiso(Palo yeo e Abjago)	Nepiso(Palo yeo e Abjago)	Nepiso(Palo yeo e Abjago)	Nepiso(Palo yeo e Abjago)
Dipasari tša Diyunibesithi (Tša ka ntle)	Boentšeneere bja Meepo	25	1	1	1	1	1
	Boentšeneere bja Mekhenikhale		1	1	1	1	1
	Tekolo/ Thutaswika		1	1	1	1	1
	Ditološo-dimetale		1	1	1	1	1
	Boentšeneere bja Mohlagase		1	1	1	1	1
Dipasari tša Bana ba Bašomi (Tša ka ntle)	Kreiti ya 11	50	10	10	10	10	10
	Kreiti ya 12						
Dialoga/ Mananeothutelamošomo & Mananeo a Maitemogelo (A ka ntle)	Boentšeneere bja Meepo	40	2	2	2	2	2
	Boentšeneere bja Mohlagase		2	2	2	2	2
	Boentšeneere bja Mekhenikhale		2	2	2	2	2
	Ditološo-dimetale		1	1	1	1	1
	Thutamaswika		1	1	1	1	1
Dialoga/ Mananeothutelamošomo & Mananeo a Maitemogelo (A ka ntle)	Tlhahlo ya Dialoga ya Meepo	10	1	1	1	1	1
	Tlhahlo ya Dialoga ya Boentšeneere		1	1	1	1	1
PALOMOKA KA KAKARETŠO		125	25	25	25	25	25

2.6 LEANO LA TEKATEKANO MOŠOMONG

2.6.1 KAKARETŠO

Marula Platinum Mine e tla tsepanya matsapa ka moka a Tekatekano Mošomong ka ge go hlagošitšwe ka nepo ya go laetša dipalopalo tša ka Afrika Borwa go latela nepo ya yona ya go “lokolla bokgoni bja bašomi ka moka” le go latela Molao wa Tekatekano Mošomong, le Tšhata ya Meepo ka ge e fetošitšwe nako le nako, Marula Platinum Mine e ikgafile go tshepedišo ya:

- Go oketša go šoma gabotse ga khamphani ka nepo ya go tšwetša pele monyetla wa yona wa go phadišana ka go thwala, go kgetha le go hlabolla bašomi gore ba dire go ya ka bokgoni bja bona;
- Go fana ka dibaka tša tlhabollo go bašomi ka moka go lebeletšwe kudu bao ba beetšwego thoko go ditiragalo tša ekonomi tša ka mehla ka lebaka la kgethologanyo ye e sego ya loka;
- Go tšwetša pele tekatekano mošomong ya lebaka le lekolapana le la magareng go ra go lwantšhana le go se lekalekane ga bašomi ka lebaka la melao le/goba ditiro tša setšo;
- Go dira gore tshepedišo ya tekatekano mošomong e sepelelane le maistwharo le dinepo tša khamphani.

2.6.2 BOIKANO

Go fihla mo lebakeng le Marula Platinum Mine e tla tsenya tirišong Leano la Tekatekano Mošomong ya netefatša gore dinepišo tšeo di beilwego di a fihlelelwa le gore bašomi ka moka ba tseba dinepo tša khamphani. Leano la Tekatekano Mošomong (ka ge le beilwe ka mo fase) le akaretša ditogamaano, dinepišo le maano a go obamela nepišo ya Tšhata ya Meepo ka ga ebile go nepišitvwe go, MaAfrika Borwa ao a Hlokišitšwego Nakong ye e Fetilego (di-HDSA) ka maemong a taolo le go basadi ba ka meepong ka Marula Platinum Mine.

2.6.3 MAANO A TOGAMAANO A TEKATEKANO MOŠOMONG

2.6.3.1 MELAWANA YA TEKATEKANO MOŠOMONG KA MARULA PLATINUM MINE

Marula Platinum Mine e tla bea dinepo tša dipalopalo tša ngwaga ka ngwaga mabapi le tekatekano mošomong. Ka tshepedišong ya go fihlelela dinepo tše khamphani e tla obamela melawana ye e latelago:

- Ga go motho yo a a ka thwalwago go maemo a mošomo ka ntle le ge a na le maswanedi a maleba le/goba a na le bokgoni bja maemo ao;
- Batho bao ba nago le mangwalo a dithuto yo a tšwago go dihlopha tša HDSA ba tla thwalwa pele gore ba tlatše dikgoba le go hlatlošwa mešomong;
- Ga go lenaneo la go gapeletša batho go lebigiša batho mešomo leo le tlogo phethagatšwa go fihlelela dinepo tša dipalopalo;
- Batho ba baswa bao ba thwalwago ba tla tšwa go dihlopha tša HDSA ka nepo ya go fihlelela dinepo tša dipalopalo;
- Marula Platinum Mine, ge e beakanya go fihlelela dinepo tša dipalopalo, e tla lebelela mabaka a bjale a ekonomi le a ditšhelete ao a emetšwego ao a lego maleba ka mo intastering yeo khamphani ye e šomago ka gona;
- Khamphani e tla hlokomela kudu kgolo goba phokotšo ya bašomi ka nakong ye e beilwego go fihlelela dinepo tše;
- Bontši bja dikhamphani tše bohlokwa mo lebakeng le di šoma ka tlhokego ya go se šetše di-HDSA. Maikutlo ao a sego a loka le ditebelelo tšeo di bakwago ke go phethagatša leano le di swanetše go ba fase. Ka fao khamphani ye e dumela go amogela molawana wa go hloka sephiri ka go diriša

poledišano ya maleba le dihlopha tšeo di sego tša HDSA gomme e tla bolela ka seo le ge e le gore dikgonagalo tša gore ba tla hlatlošwa di tla fokotšega ka nepo ya go fihlelela dinepo tše di beilwego ka mo leanong le, maemo a bao e sego ba di-HDSA ga a kotsing.

Nako ya Leano la Tekatekano Mošomong le tla laolwa ke go obamela ga melao ka moka ya maleba ke khamohani ye mabapi le tekatekano mošomong, go akaretšwa nepišo ya dipersente tše masomepedi (40%) tša Tšhata ya Moepo (40%) tša di-HDSA ka go maemo a bolaodi le ka go mabokgoni a bohlokwa.

2.6.3.2 TAOLO YA MAANO A TEKATEKANO MOŠOMONG KA GO MARULA PLATINUM MINE

Molaodi wa godingwana wa HDSA wa Marula Platinum Mine o thwetšwe bjalo ka molaodi yo a filwego mošomo go larela Karolo ya 24 ya Molao wa Tekatekano Mošomong, go rwala maikarabelo a go tsenya tirišong le go hlokomela leano le, godimo ga mošomo wa bona wa bjale le go šoma ga Moepo. **Komititaolo ya Diphetogo ya Marula (MTSC)** e hlomilwe ebile e thomišitše ka mešomo ye. MTSC e tla:

- netefatša gore go phethagatšwa lenaneo la dikgokagano, la temošo le la tlhahlo;
- nolofatša tlhabollo ya leano le go phethagatšwa ka moragi ga fao leano la tekatekano ka maemong a moepo;
- hloma mabokgoni afe goba afe a go hlokomela le a go hlahla ao a tlogo nyakega go bašomi ba maleba ka nepo ya go phethagatšwa leano le, ga mmogo le tlhahlo ya pharologano ye e nyakegago gareng ga balaodi, bahlokamedi le dihlopha tša mešomo;
- lokiša ditekanyetšo tšeo di tlogo šomišwa go phethagatšwa leano le. Ditekanyetšo tšeo di tla hlagišwa go Bolaodi bja Moepo le go Komititaolo ya Diphetogo ya Implats go dumelelwa.
- hloma le go phethagatšwa mokgwa wo o šomago gabotse wa go tsebiša ka ga kgatelopele go latela leano le go bašomi ka moka le go batšeakarolo kgafetšakgafetša.

Godimo ga fao balaodi ka moka ba moepo ba tla rwala maikarabelo a go netefatša gore go phethagatšwa Leano la Tekatekano Mošomong ka makaleng a bona a mešomo e gore ba hwetša tlhahlo ya maleba ya pharologano, go hlokomela le go hlahla ka nepo ya go phethagatšwa mošomo wo ka maleba. Dintlha ka botlalo mabapi le tlhokomelo le tlhahlo di tla nolofatšwa ka go diriša MTSC. Balaodi ka moka ba mafapha ba tla phumola go thwalwa ga bašomi bao ba sa tšwego go dhlopha tša HDSA ka maemong a mešomo aio a beetšwego di-HDSA. Khamphani e tla tšwla pele go hlompha go farologana ga batho go lebeletšwe seriti le tlhomphe ya batho ka moka.

2.6.3.3 MAANO A TOGAMAANO A GO FIHLELELA DINEPO TŠA DI-HDSA KA BOLAODING LE GO BASADI KA MEEPONG KA MARULA PLATINUM MINE

Lenaneo la 2.10 le hlagiša dinepišo tšeo di ukangwego tša Tekatekano Mešomong mo mengwageng ye e tlogo ye mehlang (5) ka Marula Platinum Mine go bašomi ba ka moepong ka nepo ya mafelelong ya go fihlelela 40% ya di-HDSA ka maemong a bolaodi le ka mabokgoning a bohlokwa go latela dinyakwa tša Tšhata ya Meepo. Peakanyo ya dinepišo tše le maano ao a hlagišitšwego ka mo fase a theilwe go go hwetšagala ga maemo la go Leano la Kgwebo la Marula le tshepedišo ye e ukangwego ya go aga kgwebo ga mmogo le go hwetšagala ga bašomi ba go tšwa go HDSA ka lekaleng le lengwe le le lengwe ka moepong.

Ka nepo ya go fihlelela dinepišo tša tekatekano mošomong tšeo di hlaotšwego ka go Lenaneo la 2.9, matsapa ao a latelago a tla phethagatšwa:

- **Mananeo a Tlhahlo ao a Akgofitšwego.** Go kgontšha moepo go hlokomela dinyakwa tša ka moso tša merero ya bašomi, mananeo a tlhahlo ao a akgofitšwego a phethagatšwe go thuša

bašomi bao ba kgethilwego go akgofiša tlhahlo ya bona ka ga mošomo o mongwe wa ka moso wo o hwetšagalago (bona dikarolo tša 2.3 le 2.4).

- **Go Hlatlošwa Mošomong:** Batho Bao ba nago le bokgoni ba a hlaolwa le go bewa go leano la go hlatlošwa mošomong (Bala Karolo ya 2.3);
- **Phetišetšo ya Bokgoni** ke tshepedišo ye ka yona motho yo e sego wa sehlopha sa di-HDSAs a hlahlago wa sehlopha sa di-HDSA go ya maemong ao a nago le bokgoni go ona gore a tšeye mešomo ye e sego ya di-HDSA. Maikemišetšo ke go thibela gore go se ke gwa ba le tahlegelo ye kgolo ya bokgoni go tšwa ka khamphaning, kudukudu ka makaleng a motheo a kgwebo..
- **Bao ba filwego Dipasari:** go netefatša go thwalwa ga baithuti ge ba phethile dithuto ka dihlongweng tša godingwana;
- **Tlhahlo ya Boitemogelo** e tšwela pele ebile e tla tšwela pele go abja go Baithuti ka moka bao ba phethilego dithuto gore ba hwetša lengwala la thuto yeo.
- **Lenaneo la Tlhahlo** le tla phethagatšwa go fa batho bokgoni bao ba baonwago bjalo ka bao ba nago le maswanedi a go hwetša mešomo ya bolaodi.
- **Go kgetha bašomi/Go thwala bašomi** bao ba nago le talente ye kaone ka go šomiša ditheo tša go thwala bašomi tšeo di hlomphegago le ka dihlongweng tša thuto ya godingwana ke maano ao gape a tlogo šomišwa ge go nyakega.

Godimo ga matsapa ao go boletšwego ka ona ka mo godimo, go netefatša gore go ba le kemedi ya basadi ka mešomong ya ka moepong masolo ao a latelago a a phethagatšwa ebile a tla tšwela pele go phethagatšwa ka Marula Platinum Mine:

- Molawana wa go Thwala Bašomi Mešomong o hlagiša gore basadi ba bewe pele ge go thwala bašomi;
- Go bewa pele basadi ka mananeong a Goithutela mošomo ka lekaleng la boentšeneere (go ruta baswa mešomo);
- Leano la go thwala basadi ka maemong a maleba le phethagaditšwe ka go hlabolla mafelo ka fao go beakantšwego.
- Go tsenya le go hlokomela dithuto tše re ithutilego tšona go dnyakišišo dife goba dife ka ga kgonagalo goba ka ga diprojeke tše di dirilwego Mešomong ya Impala Platinum Limited ka Rustenburg, mabapi le go tsena ga basadi ka inatstering ye meepo.

MTSC e tla raloka tema ye bohlokwa ka peakanyong le go phethagatšeng ga Maano a togamaano a ka mo godimo ebile e tla tšwela pele go hlaola merero ye bohlokwa ya mabapi le tekatekano mošomong ka Marula Platinum Mine. Wona a ka akaretša tše di lateago:

- Go thwalwa ga maloko go tšwa ka sehlopheng sa HDSA go ralala le moepo;
- Go hlaola ga bonyane mošomi o tee (1) wa HDSA go tsenela lenaneo la go tšea mošomo wo o tlogetšwego ka lefapheng le lengwe le le lengwe ga mmogo le go netefatša gore mananeo a tlhahlo le tlhabollo a a phethagatšwa;
- Kgonagalo ya tlhatlošo go tšwa go dihlopha tša HDSA;
- Go tšwela pele ka bašomi go tšwa go dihlopha tša HDSA;
- Go fetoša melawana, ditshepedišo le ditiro tšeo di bonwego bjalo ka tšeo di nago le mapheko a go phethagatša tekatekano ya mešomo;
- Go hlaola mešomo ya maleba yeo e thwalago fela bašomi ka meepong;

2.6.3.4 GO TSEBIŠA KA GA MAANO A TEKATEKANO MOŠOMONG KA MARULA PLATINUM MINE

Bašomi ka moka ba tla tsebišwa kakaretšo ya Molao wa Tekatekano Mošomong le diabe tša kgethologanyo ebile ba tla lemošwa ka ga menyetla tša go amogela setlwaedi sa pharologano ka mošomong. Tshepedišo ya ditherišano e tla thomišwa mabapi le merero yeo go boletšwego ka ga yona ka go Karolo ya 17 ya Molao wa Tekatekano Mošomo gomme Marula Platinum Mine e tla kgoboketša

tshedimošo ya maleba ebile e tla phetha tshekatsheko mabapi le karolo ya 19 ya Molao wa Tekatekano Mošomong.

2.6.3.5 GO HLOKOMELA LE GO SEKASEKA MAANO A TEKATEKANO MOŠOMONG KA MARULA PLATINUM MINE

- Leano le tla sekasekwa ka kotara ke MTSC gon netefatša gore go ba le kgatelopele. Maloko a MTSC a tla fiwa nako yeo e kwagalago go begela morago go setšhaba sa bona ka morago ga dikopano.
- Merero ya tekatekano mešomong e tla ahlaahlwa dikopanong tša Khuduthamaga ya Marula Platinum Mine gome e tla fiwa šedi ye e lekanego go swana le yeo e fiwago merero ya togamaano le ya phethagatšo ya mošomo.
- Tlaleletšo ya D e hlagiša maemo a bjale a Tekatekano Mošomong gareng ga bašomi ba meepong (Foromo S). Foromo ye tla tlatšwa ngwaga ka ngwaga le go romelwa bjalo ka karolo ya Pego ya ngwaga ka ngwaga ya SLP ya Marula Platinum Mine, legatong la moepo bjalo ka mokgwa wa go fa pego ka ga tekatekano mošomong ya Marula Platinum Mine.

Tafola ya 2.10: Dinepišo tša mengwaga ye mehlano (5) tša Tekatekano Mošomong

MARULA PLATINUM MINE		2013	2014	2015	2016	2017
Legoro	Nepišo yeo e Hlalositšwego	Nepišo(%)	Nepišo (%)	Nepišo(%)	Nepišo(%)	Nepišo(%)
Lekgotla	40% by 2014	57%	57%	57%	57%	57%
Bolaodi bja Godimo (Maemo a E: A Godimo)	40% by 2014	100%	100%	100%	100%	100%
Bolaodi bjo Bogolo (Maemo a E: A Fasana)	40% by 2014	45%	45%	50%	50%	50%
Bolaodi bja Magareng (Maemo a D: A Godimo)	40% by 2014	48%	48%	50%	50%	50%
Bolaodi bjo Bonnyane (Maemo a D: A Fasana)	40% by 2014	55%	55%	60%	60%	60%
Bokgoni bja Motneo gape bja Bohllokwa	40% by 2014	60%	60%	60%	60%	60%

KAROLO YA 3

MANaneo A TLHABOLLO YA EKONOMI YA TIKOLOGO

KAROLO YA 3

3.1 TSHEDIMOŠO KA GA EKONOMI YA SETŠHABA LE DITIRO TŠE BOHLOKWA TŠA EKONOMI YA LEFELO LEO

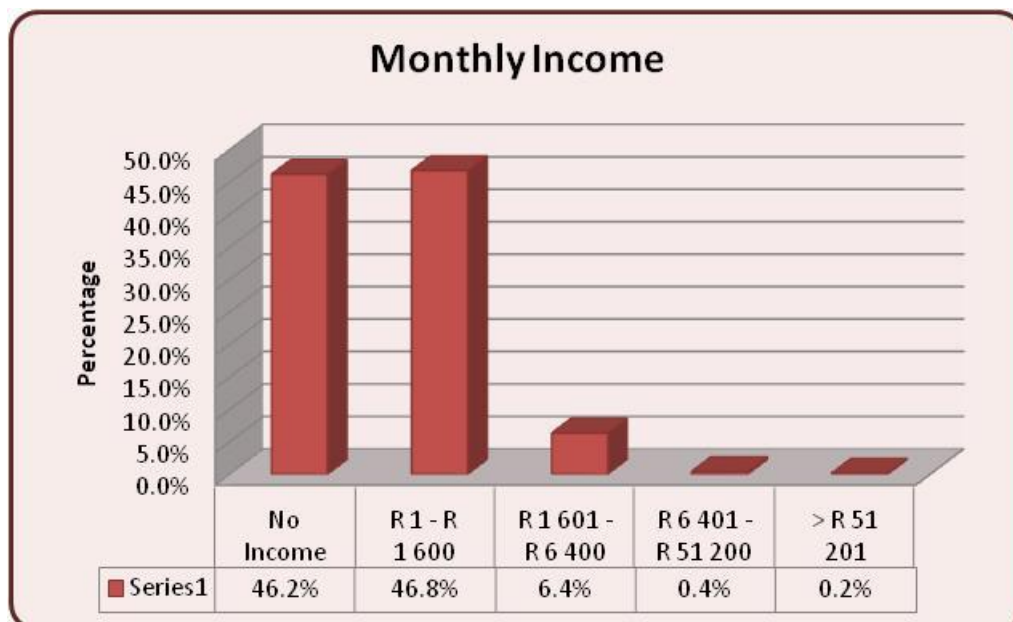
3.1.1 MATSENO

Marula Platinum Mine e ka Profenseng ya Limpopo ka Masepaleng wa Selete sa Sekhukhune le ka mafelong a Mmasepala wa Selegae wa Greater Tubatse.

3.1.2 SEEMO SA EKONOMI YA SETŠHABA MAEMONG A PROBENSE – PROBENSE YA LIMPOPO

Dipoelo tša dipalopalo tša 2011 di akanya gore setšhaba sa profense ya Limpopo go ba dimilione tše hlano le dikete tše makgolo a mane. Go bona, dipersente tše masometshela (56%) tša setšhaba se ka fase ga mengwaga ye lesomesenyane mola dipersente tše masometharo seswai (38%) e le tša ba mengwaga ya go šoma (ba mengwaga ya magareng ga ye masomepedi (20) le masometshelanne (64)). Ka dipalopalo tša tlhokego ya mešomo tša dipersente tše masometshela tee (61%), kaonafalo ye kgolo mo mengwageng ye lesome ye e fetilego (10).

Seswantšho sa 3.1: Letseno la kgwedi le kgwedi gareng ga bao ba šomago ka Profenseng ya Limpopo ka 2011

Ka lebaka la gore dipersente tše masometharonne (34%) tša batho bao ba kgathago tema ka ekonoming ga se ba thwalwa mešomong semmušo, seemo sa letseno sa profense ga se makatše (Seswantšho sa 3.1). Letseno leo le šireletšegilego kgwedi ka kgwedi le dula le le fase ka Profenseng ya Limpopo, gomme se se laetša gore ekonomi ya selete e a gola.

Tlhokego ya bašomi bao ba rutegilego ke bothata bjo bogolo ka Profenseng ya Limpopo, fao e le gore gore dipersente tše lesomešupa (17%) tša batho ba bagolo ba sego ba ya sekolong, fao dipersente tše masomepeditharo (23%) ba hlokago marematlou gomme ke fela dipersente tše senyane (9%) tše di hweditšego thuto ya godingwana. Thušo ya ditšhelete ya katološo ya thuto le tlhahlo e tlo ba bohlokwa ge bašomi ba ka profenseng ba tlo fana ka bokgoni bjo bo nyakegago gore ekonomi ya ka mo seleteng se e gole.

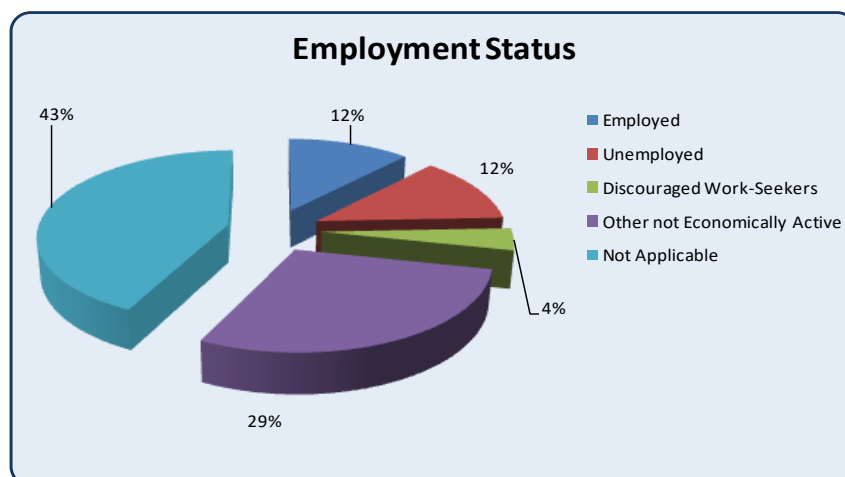
Mabapi le ditirelo tša motheo, Tirelo ya Dipalopalo ka 2011 e utollotše maemo ao a kaonafetšego kudu a kabo ya ditirelo ka mo profenseng. Ka nako ya ge go dirwa dipalopalo, dipersente tše masomeseswaitshela (86%) tša malapa ka Limpopo di be di dula ka meagong ya ditena diteng tše di aroganego. Le ge go le bjale, ke fela dipersente tše lesomesenyane (19%) tša malapa tše di šomišago dintlwana tša boithomelo tša go folaša tše di kgokagantšwego le lenaneo la soretšhe gomme dipersente tše masomehlanopedi (52%) tša malapa di be di hwetša meetse a dithepe ka madulong a bona. Go fapana le se, palomoka ya dipersente tše masometshela (60%) tša malapa di be di se na phihlelelo go mananeo a dintlwana tša boithomelo goba di šomiša dintlwana tša boithomelo tša melete tše di bego di se na tsenyomoya, mola e le gore dipersente tše lesometharo (13%) tša malapa di be di šomiša meetse a dithepe ao a bego a le kgole go feta dimetara tše makgolo a mabedi (200) go tloga madulong a bona. Mabapi le ditirelo tša motheo, Profense ya Limpopo e bapetšwa gabotse le Profense ya kgauswi le yona ya Leboa Bodikela, e lego selete seo ka bo sona se na le go maemo ao a fokolago a kabo ya ditirelo.

3.1.3 SEEMO SA EKONOMI YA SETŠHABA KA MAEMONG A MMASEPALA WA SELETE – MMASEPALA WA SELETE WA SEKHUKHUNE

Go palomoka ya setšhaba yeo e begilwego ka 2011 (ba 1,076,840), dipersente tše masomenneseswai (48%) di be di le ka fase ga ba mengwaga ye lesomesenyane, fao dipersente tše dingwe tše masomennetshela (46%) tša setšhaba sa magareng ga ba mengwaga ye masomepedi (20) le ye masometshelahlano (65). Ka go realo, palo ya go feta seripagare sa setšhaba ba be ba botile letseno leo le abjago ke dipersente tše masomennetshela (46%) tša ba mengwaga ya go šoma, gomme se se fokotša seabe sa letseno la ka malapeng go tšwa go tšhelete ya phenšene le ya dithušo tša mmušo tša tšhelete ya leago.

Dipersente tše masomennehlanano (45%) tše di sa kgotsofatšego tša batho bao ba dulago ka Masepaleng wa Selete sa Sekhukhune le bao go dirilwego dinyakišišo go bona ka ngwaga wa Dipalopalo wa 2011 di itlhalošitše bjalo ka bao ba sa šomego, bao ba sa kgateho tema ka ekonoming le bjalo ka bao ba nyakago mošomo eupša ba hlokago tlhohleletšo. Karoganyo ya maemo a mošomo ya setšhaba sa ba mengwaga ya bao ba šomago e filwe ka mo fase.

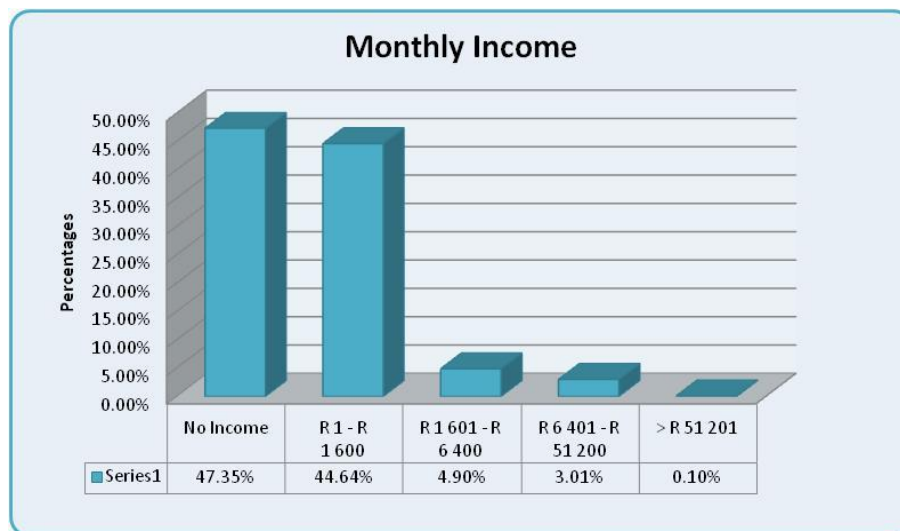
Seswantšho sa 3.3: Maemo a Mošomo a Setšhaba sa ba Mengwaga ya bao ba Šomago ka Masepaleng wa Selete sa Sekhukhune ka 2011

Ka nakong ya dipalopalo bontši bja setšhaba, ka maemong a mmasepala wa selete se be se botile letseno la fela dipersente tše masomennetshela (46%) tša setšhaba sa ba ba mengwaga ya bao ba šomago. Se seswantšho se gape ga se ame letseno leo le tšwago go go kgotha tema ka ditirong tšeo di sego tša semmušo, go dithušo tša ditšhelete tša mmušo, bjalobjalo. Godimo ga fao, mabapi le letseno la kgwedi le kgwedi la batho, dipersente tše masomennehlano (45%) tša batho bao ba šomago ba be ba hwetša tšhelete ya ka fase ga ba R1 600 ka kgwedi ka 2011. Dipersente tše dingwe tše hlano (5%) tša setšhaba seo se sa šomego se hweditše tšhelete ya magareng ga R1 600 le R6 400 ka kgwedi ka go seswantšho sa 3.4 ka mo fase. Dipalopalo tše ka kakaretšo di tloga di laetša gore go na le ekonomi ye e fokolago yeo go yona go sa šomego batho ba bantši le tšhireletšo ya letseno go bontši bja malapa ka mo Dileteng tše.

Seswantšho sa 3.4: Letseno la Kgwedi le kgwedi gareng ga batho bao ba šomago ka Greater Sekhukhune ka 2011

3.1.4 SEEMO SA EKONOMI YA SETŠHABA KA MAEMONG A MMASEPALA WA SELEGAE – MMASEPALA WA GREATER TUBATSE

Mmasepala wa Selegae wa Greater Tubatse o lebane le ditlhohlo tše mmalwa tša ekonomi ya setšhaba. Karolo ye kgolo ya setšhaba (dipersente tše masomenne-nne (44%)) di ka fase ga mengwaga ye lesomesenyane. Go dipersente tše masomehlano (50%) tša badudi bao mengwaga ya go šoma, ke fela dipersente tše (15%) tšeo di šomago, le dipersente tše dingwe tše lesomeseswai (18%) tša badudi bao ba hlaotšwego bjalo ka bao ba sa šomego goba bašomi bao ba nyakago mošomo ba hlokago tlhohleletšo le dipersente tše dingwe tše masomepediseswai (28%) tšeo di hlaotšwego bjalo ka bao ba sa kgateho tema ka ekonoming. Ka lebaka la se, ke fela dipersente tše lesomenne (14%) tša setšhaba di swanetše go thuša ka ditšhelete go dipersente tše di šetšego tše masomeseswaitshela (86%) tša batho bao ba phelago ka Greater Tubatse, go sa akaretšwe letseno leo le hwetšwago go ditiro tšeo di sego tša semmušo le dithušo tša mmušo, bjalobjalo.

Godimo ga fao, go dipersente tše lesomehlano (15%) tša setšhaba sa ba mengwaga ya bao ba šomago seo se bego se kgatha tema ka ekonoming ka nakong ya dipalopalo, dipersente tše masometharotshela (36%) tša bašomi bao ba šomago ba be ba hwetša tšhelete ya ka fase ga R1 600 ka kgwedi. Ke fela dipersente tše šupa (7%) tša batho bao ba šomago bao ba bego ba hwetša tšhelete ya magareng ga R1 601 le R6 401 ka kgwedi ka nako yeo. Bontši bja malapa ka mo mmasepaleng wo wa selegae ka

fao go ka emelwa go hwetšwa ba dula ka maamong a bohloki, e lego seemo seo se laeditšwego ke maemo a kabo ya ditirelo ka mmasepaleng.

Dipersente tše šupa (7%) tša badudi ba Greater Tubatse ba be ba se bna phihlelelo go dinlofatši dife goba dife tša kelelatšhila ka 2011, fao e lego gore dipersente tše dingwe tše masomešupapedi (72%) tša badudi ba šomiša dintlwana tša boithomelo ka ntle le tsenyomoya, gomme ke fela dipersente tše tshela (6%) tša badudi tšeo di nago le phihlelelo go dintlwana tša go fološa tšeo di kgokaganego le soretšhe. Mabapi le ditirelo tša meetse, dipersente tše di ka bago tše lesomesenyane (19%) tša setšhaba se ile sa swanela ke go šoma kabo ya meetse a setšhaba bokgole bja dikhilometara tše makgolopedi go tloga madulong a bona, gomme dipersente tše dingwe tše masomepedinne (24%) di hloka phihlelelo go meetse a thepe. Dipersente tše lesome (10%) fela tša badudi di bile le phihlelelo go meetse a thepe ka gare ga dintlo. Kabo ya dintlo ka lefelong le ga e laetše bokamoso bo kgahlišago, fao e lego gore dipersente tše masomešupasenyane (79%) tša badudi di dulago ka ntlong goba ka moagong wa ditena seteneng seo se aroganego, fao e lego gore dipersente tše dingwe tše hlano (5%) tša badudi ba dulago ka dintlong tša setšo. Le ge go le bjale, dipersente tše lesometee (11%) tša setšhaba di bego di dula ka madulong a mekhukung ka nakong ya dipalopalo tša bosetšhaba tšeo di sa tšwago go dirwa.

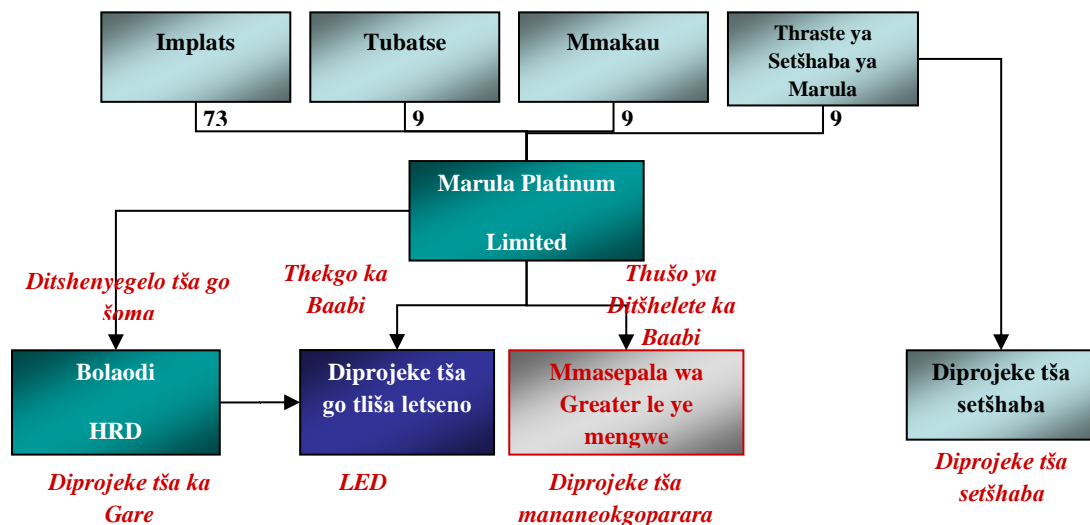
3.2 SEABE SA MEŠOMO YA MEEPO

3.2.1 BOIKGAFO BJA MARULA PLATINUM MINE GO TLHABOLLO YA EKONOMI YA TIKOLOGO (LED)

Go maatlafatša tlhabollo ya ekonomi ya tikologo ka lefelong la Mmasepala wa Greater Tubatse (GTM), Marula Platinum Mine (Marula) o tla thekga kudu matsapa a tšwetšopepe ya go ya go ile ya LED, godimo ga matsapa a Peeletšo ya Leago ka Khamphani (CSI) (go swana le go thekga thuto, tlhokomelo ya maphelo, bobotlana, le masolo a tša dipapadi).

Go tla kopanywa ga diprojeke tša Tlhabollo ya Ekonomi ya Tikologo (LED), gotee le diprojeke tša tlhabollo ya metsesetoropo le kaonafatšo ya setšhaba fao go thekgwago ke moepo ka ditšhelete.

Seswantšho sa 3.5: Mokgwa wa Nolofatšo ya LED wa Marula Platinum Mine

Seabe sa Marula go LED se tla dirwa ka tirišano le badirišani ba diprojeke go tšwa ka peeletšong ye kgolo le leano tšeo e lego tša go ya go ile le go sepelelana le mokgwa wa mmušo wo o šišintšwego go LED.

Mabapi le mlawana wa Mmušo ka ga BNG (Go Ribolla Mobu), Marula Platinum e rerišana le GTM go hlaola dibaka tša kabo ya dintlo tša seriti le tša go se ture. Maano a kago ya dintlo a tla thoma ka go nepiša go kabo ya dintlo go Bašomi ba Maemo a Patterson a A le B bao ba nago le mathata go tša ekonomi go hwetša madulo a maleba ka lefelong la Burgesfort. Godimo ga fao, Marula e aga dintlo tše lekgolo le tše masomehlanopedi (152) tša bašomi ba Maemo a C le D ka fao go rulagantšwego.

Lefelo leo le Romelago Bašomi (Marula)

Re dumela go molawana wa thušo ya ditšhelete ka Mafelong ao a Romelago Bašomi. Sebopego sa thušo yeo ya ditšhekete se tla laolwa ke persente ya bašomi go tšwa mafelong ao.

Tafola ya 3.1: Projeke ya Nomoro ya 1 – Projeke ya Kago ya Ditsela tša Setšhaba

Leina la Projeke	Ditsela tša mo Motseng								
Histori:	Mo SLPing ya pele ya Marula re kaonafaditše ditsela tša mo metseng go nolofatša phihlelelo go ditsela tša diprofense ka go kaonafatša phihlelelo ya maloko a setšhaba ya mešomo le go nolofatša phihlelelo ya dikgwebo tša setšhaba. Maikemišetšo gape e be le go kaonafatša phihlelelo ya dikolo mo tikolong le go hlohleletša merero ya ekonomi ka go oketša phihlelelo. Ditsela tše e be e le tša lekgwara gomme lerolo e be e le bothata. Morago ga dipoledišano le baagi go ile gwa tšewa sephetho sa go akaretša projeke ye mpsha ya go tšhela sekontiri mo ditseleng tše mo SLPing ye mpsha ye.								
Lefelo leo Projeke e lego go lona:	Polase ya Driekop		Letšatšikgwedi la go thoma Projeke:	01 Julae 2013		Letšatšikgwedi la go Fetša Projeke:	30 June 2017		
Palomoka ya Palo ya Mešomo yeo go Letetšego gore e tla hlolwa:	30	Banna:	Basadi:			Bafsa:			
Tšweletšo	Mošomo			Nako					Kabo ya Mašeleng
	KPA (Karolo ye Bohlokwa ya Tiragatšo)	KPI (Sešupo se Bohlokwa sa Titagatšo)	Setheo seo se Rwelego Maikarabelo	FY13	FY14	FY15	FY16	FY17	
Dinyakwa tša mo Lefelong la Mošomo	Bontšha dikarolo	Pego ya Phetšo	Marula		R 2,000,000.00				R 32,000,000.00
Bea dikarolo pele	Bea ditsela pele	Pego ya Phetšo	Marula						
Rulaganya ya boentšeneere	Rulaganya ditsela	Pego ya Phetšo	Marula						
Kgato ya 1 ya Kago	Mošomo	Kgato ya 1	Rakontraka			R 8,000,000.00			
Kgato ya 2 ya Kago	Aga ditsela	Kgato ya 2	Rakontraka				R 14,000,000.00		
Kgato ya 3 ya Kago	aga ditsela	Kgato ya 3	Rakontraka					R 8,000,000.00	
Palomoka ya Mašeleng a Projeke									R 32,000,000
Baholegi: (Metse yeo e itšego)	Metse ya go tšwa Seleteng sa Sekhkhune, kgwebo le ditheo tše dingwe		Badirišani/Bašomišani Projekeng:			Marula Platinum le mekgatlo ye mengwe yeo e kgahlegago			

Tafola ya 3.2: Projeke ya Nomoro ya 2 – Projeke ya Mananeokgoparara a Boentšeneere bja Mohlagase

Lenaneokgoparara la Boentšeneere bja Mohlagase										
Histori:	Nakong ya dipoledišano le badudi, badudi ba bontšhitše gore projeke ya mohlagase e swanetše go oketšwa go feta tekanyo ya mathomo go akaretša dintlo tša Ward 8 le 10 tšeo di bego di sa akaretšwa mo projekeng ya mathomo. Kgopelo ye e kgonthištšwe le Mmasepala wa Greater Tubatse (GTM) yeo mathomong e kgopetšego thušo ya Marula ka kabo ya mohlagase go Wate 8 le 10 (wate 8 le 10 ke di wate tšeo di batamelane gomme di nyakile go akaretša tikologo ka moka ya moepole Marula). Projeke le yona e akareditšwe mo Leanong leo le Kopanetšwego la Tlhabollo la GTM efela mašelang ga se a hwetšagala. Tsentšho dikgokagano tša mohlagase wa go ithekela di lekaneditšwe go dimilione tše 2 tša diranta go malapa ao a dulago mo ka gare ga Wate ya 8 le 10 tšeo di lego mo polaseng ya Forest Hill, Winaarshoek, Driekop le Clapham. Projeke ye e ithekgile mo bogoneng bjo bontši bja mohlagase.									
Lefelo leo Projeke e lego go lona:	Dikarolo tša Polase ya Forest Hill, Winaarshoek, Driekop le Clapham	Letšatšikgwedi la go Thoma Projeke:	01 July 2013				Letšatšikgwedi la go Fetša Projeke:	Jun-14		
Palo ya Mešomo yeo go Letetšwego gore e tla hlolwa:	35	Banna:	Basadi:			Bafsa:				
Tšweletšo	Mošomo		Yo a Rwelego Maikarabelo	Nako					Palomoka ya Kabo ya Mašelang	
	Karolo ye Bohlokwa ya Tiragatšo (KPA)	Tšhupetšo ye Bohlokwa ya Tiragatšo (KPI)		FY13	FY14	FY15	FY16	FY17		
Thuto ya Kgonagalo	Pego ya Kgonagalo	Pego ya Phetšo	Moeletši						R 2,000,000	
Thulaganyo ya Boentšeneere	Thulaganyo ya Boentšeneere: Kgolo le Ka Gare	Thulaganyo ya Phetšo	Moeletši							
Kgato ya 1 ya Kago	Kabo ye Kgolo le Dikgokaganyo tša ka Gare tša Mohlagase	Neelano ya Dikgokagano le Kabo ye Kgolo Kgatong ya 1	Moeletši & Rakontraka							
Kgato ya 2 ya Kago	Kabo ye Kgolo le Dikgokaganyo tša ka Gare tša Mohlagase	Neelano ya Dikgokagano le Kabo ye Kgolo Kgatong ya 2	Moeletši & Rakontraka							
Kgato ya 3 ya Kago	Kabo ye Kgolo le Dikgokaganyo tša ka Gare tša Mohlagase	Neelano ya Dikgokagano le Kabo ye Kgolo Kgatong ya 3	Moeletši & Rakontraka							
Kgato ya 4 ya Kago	Kabo ye Kgolo le Dikgokaganyo tša ka Gare tša Mohlagase	Neelano ya Dikgokagano le Kabo ye Kgolo Kgatong ya 4	Moeletši & Rakontraka			R 2,000,000.00				
								Palomoka ya Kabo ya Mašelang	R 2,000,000	
Baholegi: (Metse yeo e Kgethilwego)	Malapa ao a welago ka gare ga Wate 8 le 10		Badirišani/Bašomišani Projekeng:			GTM, Eskom le Setheo sa Tlhabollo ya Setšhaba sa Marula				

Tafola ya 3.3: Projeke ya Nomoro ya 3 – Kabo ya Meetse le Tlhamo ya Tihwekišo

Leina la Projeke:	Kabo ya Meetse le Thulaganyo ya Netweke								
Histori:	Mathomong Mmasepala wa Greater Tubatse (GTM) o ile wa kgopela Marula go thuša ka kabo ya meetse a go nwa go Wate 8 le 10 (Wate 8 le 10 ke di wate tšeo di batamelanego gomme di nyakile go akaretša karolo ka moka ya moepo wa Marula). Projeke e akareditše kabo ya meetse a motheo (diphaephe tša sethala le matangwana a go phagamišwa) go malapa a 1,900 ao a dulago ka gare ga Wate ya 8 le 10 mo dikarolong tša polasa ya Forest Hill, Winnaarshoek, Driekop le Clapham. Marula e loketše lenaneokgoparara fela go rungwa ga projeke go ithekile godimo ga khumanego ya meetse a mantši. Marula e katološitše tekanyo ya projeke ya mathomogo akaretša kaonafatšo ya melete yeo e lego gona mo tikologong ya ka ntle ga tekanyo yeo e rulagantšwego ya mathomo. Projeke ye ya pele ga se ya akaretša malapa ka moka mo tikologong gomme morago ga dipoledišano le setšhaba Marula e tšee sephetho sa go oketša projeke ya meetse go SLP ya go latela go aba meetse. Tekanyo ya projeke, thulaganyo le thumo gape di ithekile godimo ga khumanego ya meetse a mantši.								
Lefelo leo Projeke e lego go lona:	Forest Hill, Winnaarshoek, Driekop le Clapham		Letšatšikgwedi la go thoma Projeke:	03 January 2013			Letšatšikgwedi la go Fetša Projeke:	01 June 2013	
Palomoka yeo e Letetšwego ya Mešomo yeo e tšago hlolewa:	40	Banna:		Basadi:				Bafsa:	
Tšweletšo	Mošomo		Yo a Rwelego Maikarabelo	Nako					Palomoka ya Kabo ya Mašelang
	Karolo ye Bohlokwa ya Tiragatšo (KPA)	Tšhupetšo ye Bohlokwa ya Tiragatšo (KPI)		FY13	FY14	FY15	FY16	FY17	
Thuto ya Kgonagalo	Pego ya Kgonagalo	Pego ya Phetšo	Moeletši						R 4,000,000.00
Thulaganyo ya Boentšeneere	Kabo ya Meetse le Thulaganyo ya Netweke	Thulaganyo	Moeletši						
Kgato ya 1 ya Kago	Kabo ya meetse a motheo	Dikgokagano tša meetse le Neelano ya Kgato ya 1	Moeletši & Rakontraka						
Kgato ya 2 ya Kago	Kabo ya meetse a motheo	Dikgokagano tša meetse le Neelano ya Kgato ya 2	Moeletši & Rakontraka						
Kgato ya 3 ya Kago	Kabo ya meetse a motheo	Dikgokagano tša meetse le Neelano ya Kgato ya 3	Moeletši & Rakontraka						
Kgato ya 4 ya Kago	Kabo ya meetse a motheo	Dikgokagano tša meetse le Neelano ya Kgato ya 4	Moeletši & Rakontraka						
Kgato ya 5 ya Kago	Kabo ya meetse a motheo	Dikgokagano tša meetse le Neelano ya Kgato ya 5	Moeletši & Rakontraka	R 4,000,000.00					
								Palomoka ya Mašelang a Projeke	
Baholegi: (Metse yeo e Kgethilwego)	Diwate tša 8 le 10 mo dikarolong tša polasa ya Forest Hill, Winnaarshoek, Driekop le Clapham			Badirišani/Bašomišani Projekeng:			Mmasepala wa Selete sa Sekhukhune, Mmasepala wa Greater Tubatse, Marula Community Trust le Kgoro ya Merero ya Meetse le Mehlaré (DWAF)		

Tafola ya 3.4: Projeke ya Nomoro ya 4 – Lekala la Thekgo ya Kgwebo

Leina la Projeke										YUNITI YA THEKGO YA KGWEBO													
Histori:										<p>Yuniti ya Thekgo ya Kgwebo e hlomilwe ke MCDA. Merero e šeditše mo kabong ya sekgoba sa go tšena go dikgwebo tša selegae go šomiša menyetla yeo e hlathilwego ya bolaodi bjo bo kgethegilego. Kantoro e thušitše bagwebi ba selegae go ingwadiša mo databeiseng ya Marula ya diSMME go fepega mererong ya bolaodi. Le ge kantoro e aba tirelo ye bohlokwa go motse selegae merero ya yona e ile ya emišwa ka baka la dipolitiki ka morago ga dikgetho tša MCDA. MCDA ga e šome ga bjale ka gona e ama gape dipolelišano le setšhaba. Ka morago ga maiteko a mmalwa a go folotša a go dira gore MCDA e thome gape ka BSU re tšeere sephetho sa go šomiša Yuniti ye nngwe ya Thekgo ya Kgwebo. Se se tla šoma mo karolong ya pele ya 2013. Kantoro ye mpsha ye e tla bulwa ka go sepelelana le hloko ya go thuša go aga metse yeo e tiilego go thekga morero wa bosetšhaba. Kantoro e tla hlanguwa go dira bjalo ka Lefelwana la Bogona (POP), Lefelwana la Boingwadišo (POR), le Lefelwana la Tšhupetšo (PORA).</p> <p>Ka kantoro ye maikemišetšo ke dira tše di latelago:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Go hloma Khamphani ya Selegae go laola BSU - Go bega go ED beke ka beke (Go lekola le go hlahla) - Dikgokagano le Bolaodi le HR kgwedi ka kgwedi - Mananeo a tlhahlo go dirwa kgwedi ka Bi kgwedi ka kgwedi - Dipolelišano le SEDA, LIBSA le ditheo tše dingwe - Diketelo tša beke tše pedi go tšwa go ED ka ditlhahlobo tša Dikakanyo tša Kgwebo 													
Lefelo leo Projeke e lego go lona:										Greater Tubatse le Selete sa Sekhukhune		Letšatšikgwedi la go Thoma Projeke:		Mošupologo 7/1/2013		Letšatšikgwedi la go Fetša Projeke:			Labohlano 6/30/2017				
Palomoka ya Mešomo yeo go Letetšwego gore e tla hlolwa:										6		Banna:		Basadi					Bafsa				
Tšweletšo										Mošomo		Yo a Rwelego Maikarabelo		Nako					Palomoka ya Kabo ya Mašeleng				
										KPA (Karolo ye Bohlokwa ya Tiragatšo)		KPI (Tšhupetšo ye Bohlokwa ya Tiragatšo)		FY13		FY14		FY15		FY16		FY17	
Kantor yeo e šomago ya BSU												ED le Marula		R 400,000		R 440,000.00		R 484,000.00		R 532,400.00		R 585,640.00	
- Go hloma Khamphani ya Selegae go laola BSU												ED le Marula											
- Go bega go ED beke ka beke (Go lekola le go hlahla)												ED le Marula											
- Dikgokagano le Bolaodi le HR kgwedi ka kgwedi												ED le Marula											
- Mananeo a tlhahlo go dirwa kgwedi ka Bi kgwedi ka kgwedi												ED le Marula											
- Dipolelišano le SEDA, LIBSA le ditheo tše dingwe												ED le Marula											
- Diketelo tša beke tše pedi go tšwa go ED ka ditlhahlobo tša Dikakanyo tša Kgwebo												ED le Marula											
										Palomoka ya Mašeleng a Projeke										R 2,442,040.00			

3.3 DINTLO LE MAEMO A BOPHELO A BAŠOMI BA MOEPO

3.3.1 SEEMO SA BJALE SA DINTLO KA MARULA PLATINUM MINE

Ka lebaka la ge Marula Platinum Mine e le kgole le go ba le dintlo tše mmalwa le mananeokgoparara a go amana le tšona ao a hwetšagalago, phihlelelo ya madulo a maleba go bašomi ba yona le a borakonteraka ba yona e bile selo se bohlokwa go moepo wo mofsa wo o golago gomme go na le kgonagalo ya gore go tlo dula go le ka tsela yeo ka nakong ya bophelo bja yona. Ka go realo peakanyo ya togamaano mabapi le se ke go netefatša gore moepo o fihlelela dinyakwa tša bašomi ba ona ka nakong ye kopana, ya magareng le ya lebaka le letelele mola ka go le lengwe e fihlelela maikemišetšo a Molao wa MPRD mabapi le se.

Marula Platinum Mine o šomiša methopo ye e latelago ya dintlo go bašomi ba ona:

1. Dintlo tša praebete ka ditoropong tša kgauswi (go fa mohlala, ya Lydenburg, Burgersfort, Steelpoort, Polokwane)
2. Madulo a kotase a motho o tee (Marula Camp) ka dintlong tša Marula Platinum Mine tšeo di lego kgauswi le fao go hlongwago moepo.
3. Madulo a praebete ka ditšhabeng tša kgauswi (tšeo di lego tša bašomi le tšeo di rentwago).
4. Dintlo tša setoko tša khamphani ka Burgersfort.
5. Naga ye nnyane ye e lego ya khamphani ka Burgersfort.

3.3.2 MELAWANA YEO E LAOLAGO DITLHAHLI TŠA KAGO YA DINTLO KA MARULA PLATINUM MINE

Marula Platinum Mine e lemoga bohlokwa bja bašomi ba yona bao ba dulago ka dintlo tša maemo tšeo di nago le bogolo bja maleba le tšeo di tlabetšwego ka mananeokgoparara mabapi le meetse, kelelatšhila le mohlagase, go latela ka fao naga a bopegilego ka gona mabapi le batho ba yona. Ka go realo melawana ye bohlokwa yeo e laolago peakanyo ya togamaano ya Marula Platinum Mine ka nakong ya bophelo bja moepo di akaretša tše di latelago:

- Go thwala batho ba kgauswi ke maikemišetšo a bohlokwa a Marula Platinum Mine ka nepo ya go netefatša gore go ba le bašomi ba kgauswi ka botlalo ka moepong².
- Molawana wa kago ya dintlo ka Marula Platinum Mine o swanetše go šoma ka tirišano le go thwala bašomi ka mepong, go fa lefa le mananeo a tlhabollo ya ekonomi a tikologo go netefatša mokgwa wa kakaretšo mo tabeng ye ka nakong ya bophelo bja moepo.
- Molawana wa kago ya dintlo o tla hlokomela leano la kgwebo la moepo le dinyakwa tše di amanago le yona tša bašomi bao ba nepišetšwego ka nakong ye kaone gore go be le mekgwa ye e šomago gabotse ya peakanyo gore e phethegatšwe.
- Ka go le lengwe, ga se maikemišetšo a Marula Platinum Mine go ba mong wa naga goba mohiriši ka lefelong la tikologo ka ntle le leano leo le kwagalago la go fetišetša naga goba dintlo go beng ba tšona (e lego, bašomi).
- **Marula Platinum Mine's core business should remain that of mining and not the provision of housing.**

3.3.3 LEANO LA TOGAMAANO

Leano la togamaano la kago ya dintlo tša bašomi la Marula Platinum Mine le tla hlahlwa ke melawana ye e laeditšwego ka go karolo ya 3.4.2 ebile le akaretša maano ao a latelago:

---

² Local is defined as people living within the Greater Tlhabollo Local Municipality and the Greater Sekhukhune District Municipality.

a.) Go thwala batho ba Kgauswi

Godimo ga dinepišo tša tekatekano mošomong tša moepo (go lebeletšwe kudu maemo a HDSA ka bolaoding le go palo ya basadi bao ba thwetšwego ka moepong), molawana wa go thwala bašomi wa Marula Platinum Mine o tla nepiša go methopo ya bašomi ba kgauswi ka maikemišetšomagolo a go netefatša gore bašomi ba ka moepong ba tšwa kgauswi ka fao go ka kgonagalago. Leano le le tla šoma ka go dirišana le maano a Tlhabollo ya Bašomi a moepo go netefatša gore mabokgoni a maleba a a hlabollwa gareng ga bašomi ba yona ba bjale le ba ka moso ka maikemišetšo a go fihlelela nepo ye. Ka go le lengwe, Leano la Tlhabollo ya Ekonomi ya Kgauswi le tla raloka tema, kudukudu mabapi le nepišo ya yona go Tlhabollo ya Batho ka go Foramo ya Tlhabollo ya Mohlakanelwa, ka nepo ya go thuša tlhabollo ya mabokgoni ao a hlokegago ka setšhabeng sa kgauswi ka nakong ya bophelo bja moepo.

b.) Dikotase tša madulo a tee

Marula Platinum Mine e na le fela madulo a kotase a motho o tee (Marula Camp) ao a kgonago go dulwa ke palo ya godimodimo ya bašomi ba 60 ba bokgoni bjo bohlokwa. Marula ga se ya ka ya ba le madulo a Hostele ebile ga e nyake go aga dihostele mafelong ao e šomago go ona ka lebaka la dipelaelo mabapi le go ba maleba ga madulo a mohuta woo go bašomi ba yona.

c.) Go Kgatha tema ka Thabollong ya Ekonomi ya Tikologo

Le ge e le gore ke maikemišetšo a Marula Platinum Mine a go thwala batho ba kgauswi ka fao go kgonagalago, moepo o tlo nyaka bokgoni, kudukudu ka maemong a bolaodi, gore ba tšwe mafelong a kgole. Ka ge Marula Platinum Mine e le moepo wa lebaka le lekopana go bohlokwa go netefatša gore bašomi bao ba hudugelago lefelong leo ba ikgafile go moepo le gore a ka fetoga peeletšo ya lebaka le lekopana go Marula Platinum Mine. Ye nngwe ya mekgwa ya go netefatša gore go ba le boikgafo ke gore khamphani e ikemišetše go thuša ka kago ya dintlo tša lebaka le letelele le dikgetho tša madulo.

Marula Platinum Mine o tla šomišana le mmušo wa selegae le, dihlongwa tša ditšhelete fao go hlokagalago, go nyakišiša kgonagalago le peakanyo mabapi le kago ya dintlo tša maleba ka fao lefelong leo la kgauswi, go fihlelela e sego fela dinyakwa tša Marula Platinum Mine eupša le gape le tša meepo ye mengwe yeo e sa golago ka seleteng seo. Lenaneo la maleba la kago ya dintlo tša theko ya fase le tla thuša kudu bašomi ba kgauswi go fihlelela dinyakwa tša bona tša dintlo ka lekalleng la dintlo la semmušo le go nolofatša peeletšo ya lebaka le letelele ka ekonoming ya kgauswi ka letseno la kgwedi le kgwedi go tšwa ka moepong. Go bolela nnete maikemišetšo ao ke tharollo ya lebaka le lekopana go merero ya kago ya dintlo eupša a tla nolofatšwa ka Foramong ya Tlhabollo ya Mohlakanelwa. Foramo ye e tla netefatša gore selekane sa setšhaba le sa praebete se a fihlelelwa ka ge se se le bohlokwa go netefatša gore go ba le tlhabollo ya go ya go ile.

d.) Dilekane le baagi ba dintlo ba kgauswi

Le ge e le gore Marula Platinum Mine e ikemišeditše go šomišana le mmušo wa selegae go oketša bontši le boleng bja dintlo ka seleteng sa kgauswi, e lemoga gore se e tlo ba tharollo ya lebaka le letelele le gore ga go kgonagale go fihlelelwa ka dinako tšeo di beilwego tšeo di sepelelanago le tlhabollo ya meepo.

Ka go rerišana le tumelelano le baago ba dintlo ba kgauswi Moepo o tla:

- Thuša baagi ba dintlo g aga dintlo go ditene tšeo di rekilwego le go dira gore di be tša bašomi ba Marula gore ba di reke ka mekgwa ya thušo ya ditšhelete ya maleba yeo e lego gona.

e.) Matsapa a go ba beng ba dintlo

Mabapi le go kgatha tema ga moepo ka go ageng ga dintlo tša kgauswi, Marula Platinum Mine e tsebagaditše setlamo sa nolofatšo ya go ba beng ba dintlo gareng ga bašomi ba yona. Setlamo se se

tla ikemišetša gore bašomi ba fihlelele thušo ya ditšhelete ya maleba, ka go diriša dihlongwa tša ditšhelete, go reka madulo a maemo le go fetoga beng ba dintlo ka lekaleng la semmušo.

f.) Tefelo

Marula Platinum Mine e tsebagaditše setlamo sa maleba sa beng ba dintlo seo se sa turego go bobedi bašomi le khamphani ye e šomanago le tša dintlo. Setlamo sa beng ba dintlo se tla dumelela go thuša motho go ikgethela ntlo ya maleba kudu le ba lapa la gagwe mabapi le go reka ntlo ka lekaleng la dintlo la semmušo.

3.3.4 DITLHOHLO

- Bašomi ba Marula go fihla ka June 2012 ke ba 2972 go sa akaretšwa borakonteraka ba ± 700 bao le bona ba lego gare ka mešomo. Bašomi ga se ba emelwa gore ba tla oketšega kudu mo mengwageng ye e tlogo ye 5.
- Mebasepala ya selegae ga se ya rulaganya go rarolla ditlhoaho tša bjale tša madulo a mekhukhung ebile ga e na le bokgoni bja go rarolla ditlhoaho tša ka moso tša tlaleletšo tša dinyakwa tša madulo tša ka Marula.
- Bontši bja naga (ye e dikaneditšego moepo) e ka fase ga taolo ya Magoši fao go hlokago mananeokgoparara a semmušo goba dintlo.
- Tlhokego ya ditirelo ka botlalo (mananeokgoparara) ka mafelong ao Marula e ka dirago tlhabollo.
- Bašomi bao ba akantšwego ba 500 bao dulago kgauswi le moepo ba dula ka dintlong tša setšo, fao go se nago le ditefišo le metšhelo ye e lefšago.
- Ditlhoaho tše itšego le dikgoba ka leanong la bjale la madulo tše di amago go goketša le go dira gore bašomi ba s eke ba nyaka mešomo ye mengwe gotee le merero ya go obamela melao ya tšhata.

Leano la Madulo la Marula le ikemišeditše go rarolla mathata a madulo ka maitekelo a go kaonafatša maemo a madulo a bašomi ba rena. Kakanyetšo ya bašomi ba ± 400 ba hloka thekgo ya gore ba fihlelele madulo ao, ge re hlakanya ditshenyegelo tša go aga ka go šomiša mekgwa ya go aga ya setlwaedi, e tlogo fihla go lenaneo la tšhomišo ya tšhelete ye e ka bago R310 milione.

Marula e okeditše phothefolio ya yona ya kago ya dintlo fao dintlo tše 91 di agetšwe bašomi ba bokgoni bjo bohlokwa ka Burgersfort ba bokgoni bjo bohlokwa ka tšhelete ye e ka bago R90 milione. Naga e ile ya rekwa ka diprojekeng tša dintlo tša ka moso le beng ba dintlo e lego bašomi ba ka Marula. Ka lebaka la go phuhlama ga ekonomi le tlhokego ya ditirelo ka botlalo, bontši bja diprojeke tša dintlo tša ka Marula di ile tša emišwa go fihla ga seemo sa ditšhelete sa khamphani se kaonafetše. Diprojeke tše pedi tša dintlo di sa tšwa go hlongwa mo nakong ye e sa tšwago go feta.

3.3.5 MOKGWA WO O ŠIŠINYWAGO

Mekgwa ye e latelago e šišintšwe;

- Aga dintlo tše 152 ka Motaganeng tša bašomi ba bokgoni bjo bohlokwa ka legorong la barafi le bašomi ba matsogo bjalo ka karolo ya lesolo la beng ba dintlo.
  - Dintlo tše di tla rentišwa goba tša rekwa ka go magoro ka moka
  - Dintlo tše 91 di phethilwe ka Burgersfort go rarolla tlhokego ya bokgoni bjo bohlokwa ka go magato a godingwana a C le D a bašomi, tšhišinyo ke go dumelela badudi ba bjale go reka dintlo tše ka boleng bja mmaraaka. Marula e tla thuša gape ka loune ye Bonolo ya 20% ya theko ya go reka ntlo (go fihla go R200 000) go bašomi ka moka bao ba nago le maswanedi.

- Tšwela pele go nolofatša go ba beng ba dintlo ka bašomi ba legoro la A, B le C ka afeelong ao ka go šomiša dinyakwa tša dintlo tšeo di kopantšwego le ka mollwaneng wa dikhilometara tše 60 go tloga moepong:
  - Marula e tla thuša gape ka loune ye Bonolo ya 30% go bašomi ba legoro la A le B ka thekgo ya go reka ntlo go fihla go tšhelete ya godimodimo ya R120 000) go bašomi ka moka bao ba nago le maswanedi.
  - Khamphani e sa lebeletše mekgwa ye e fapafapanego ka nepo ya go oketša go kgona go lefa ga dintlo ka mo projekeng go badudi bao ba dulago ka mollwaneng wa dikhilometara tše 60.

Dinakong ka moka go hlokometšwe phokotšo ya tefelo kgahlanong le dikoketšo tša tshenyegelo ya go reka ntlo. Mokgwa wo o šišinywago e tla ba go kopanyo dihlogo le Kgoro ya Madulo a Batho ka maikemišetšo a go tseba ka go masolo a yona a kago ya dintlo.

Mokgwa wa magato le ona o hlohleletšwe go masolo a mantši go netefatša gore kgonagalo le go tšwela pele go ya go ile di a fihlelelwa, gotee le bokgoni bja go oketša (goba go fokotša) ka nepo ya go arabela seemo sa kgwebo.

Dinyakwa tša go Kgetha Mokgwa wo o Šišintšwego

Maemo a mmalwa a ile a nyakišišwa go tseba gore ke mokgwa ofe wo o tlogo kgotsotfatša dinyakwa tša go tšea sephetho ka Marula Platinum tša go swana le;

- Kgonagalo go tša Ekonomi: ka fao go kgona go tefelo e lego tharollo le ka fao e amago setatamente sa letseno le lenaneo la letseno.
- Kgonagalo go tša Sepolotiki: ka fao mekgatlo ya bašomi e arabelago mokgwa wo go hlokometšwe ditlamego tšeo di lego gona le kgonagalo ya dinyakego tša ka moso go lebeletše madulo a ba malapa le beng ba dintlo, go realo e le go fokotša dikoketšo ge go sa lefelwe diputseletšo.
- Kgonagalo go tša Leago/Semolao: ka fao mokgwa wo o fihlelelago dikemelo tša mmušo mabapoi le go obamela tšhata ya meepo le molawana wa “Go Ribolla Mobu”.

3.3.6 GO FA PEGO

Moepo o tla fa pego ka ga kgatelopele ya ona mabapi le leano la kago ya dintlo gareng ga bašomi ba yona ka gare ga Pego ya ngwaga le ngwaga ya SLP.

3.4 LENANEO LA PHEPO

3.4.1 KAKARETŠO

Marula Platinum Mine ga e na le mafelo a madulo ka fao bokgoni bja moepo bja go huetša thwii dijo tšeo di jewago, le ka morago go huetša gore ke phepo efe ye e jewago ke bašomi ka nakong ya moepo go tla dula go le fase. Le ge go le bjale, moepo o lemoga bohlokwa bja go ruta bašomi ka ga phepo ya maleba ka go dijo tšeo ba di jago ka nepo ya go kaonafatša maphelo le go phela gabotse ga bašomi le tšweletšo ya bona ka mošomong.

3.4.2 MAANO A TOGAMAANO

Lenaneo la phepo la Marula Platinum Mine le ka arolwa ka makala a mabedi (2), e lego ao a nago le khuetšo ya thwii le ao a nago le khuetšo ye e sego ya thwii mabapi le go ja dijo tša phepo.

a) Khuetšo ya Thwii

Mananeo a a ra ge bašomi ba šomiša dikotase tva motho o tee tša khamphani (Marula Camp). Lenaneo le tla ikemišetša go:

- Šomiša ditirelo tša mošomi wa tša phepo go eletša ka ga dijo tša maleba le go diriša dimenyu;-
- Netefatša gore mošomi wa tša phepo o etela kgafetšakgafetša (gabedi ka ngwaga) dikotase gomme a fa pego ka ga dikutollo tša mabapi le dijo tšeo di jewago ke badudi;

b) Khuetšo yeo e sego ya Thwii

Mananeo a a ra bašomi ka moka bao ba sa šomišego madulo a dikotase a khamphani. Peakanyo mabapi le se e tla akaretša:

- Go nolofatša, kabo ya dijo tša phepo tša maleba go bašomi ka go hlohleletša dikhamphani tša kabo ya dijo tša praebete tša mehutahuta tšeo di šomago kgauswi le moepo goba ka moepong go rekišetša bašomi ditšweletšwa tšeo;
- Go tsenya tirišong lenaneo la temošo go bašomi ka moka, go malapa a bona le go setšhaba sa kgauswi mabapi le dijo tšeo di lekanetšego tšeo di amogelegago, phepo, le temošo ka ga maphelo ka mekgwa ya poledišano yeo e hlomilwego (komitikemedi ya bašomi le Komititšhomo ya Marula);
- Go tšwetša pele temošo mabapi le vhomišo ya dijo tša tlalleetšo go batho bao ba fetetšwego ke HIV/AIDS.

3.5 BOLAODI

3.5.1 MATSENO LE TSHEDIMOŠO YA MATHOMONG

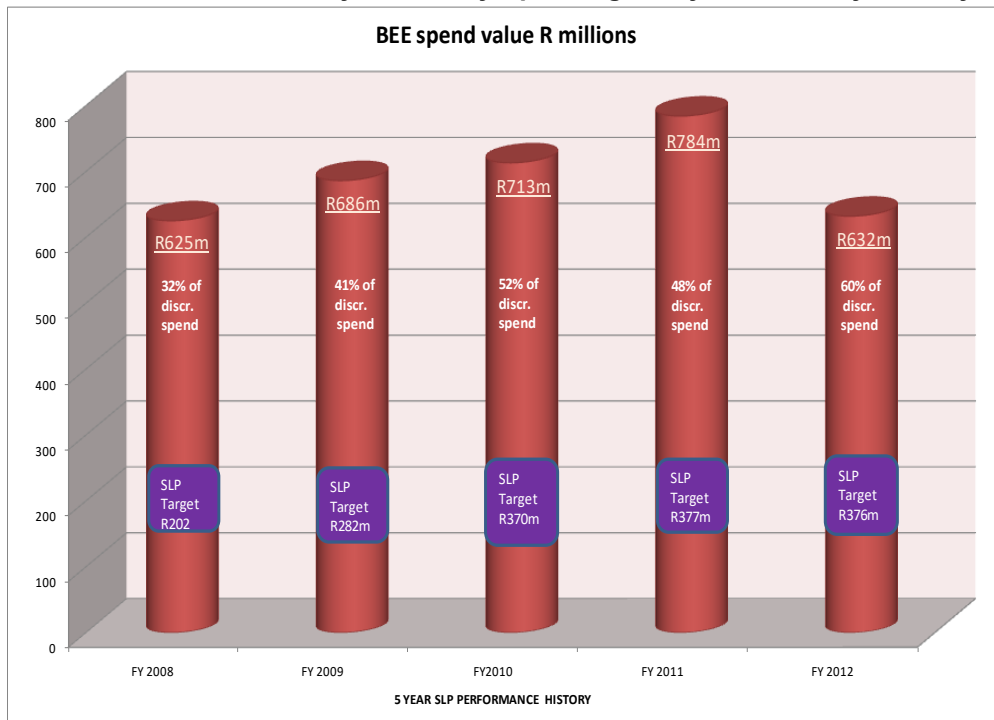
Marula Procurement e ikgafile ka botlalo go moya le nepo ya maikemišetšo ao a hlohleletšwago ke Molao wa Tlhabollo ya Methopo ya Diminerale le Phetroliamo (MPRD) le Tšhata ya Meepo mabapi le phetošo ya ditiro tša yona tša bolaodi, godimo ga fao Lekala la Bolaodi la Marula le phethagatša ditlhogelo le melawana yeo e ukangwego ka go Leano la Bolaodi la Implats Group leo le bolelago gore bolaodi bo tla “tšwele pele go nyaka, go hlaola, go hlabolla le go tšwetša pele dikgwebo le batho ba maleba bao ba bego ba hlokišwa menyetla mo nakong ye e fetilego ka go diriša mananeo a bolaodi a go ya go ile le ao a kwagalago”. Boikgafo bjo bo hwetša tlhathollo ka matsapa ao a tšwelago pele a go kaonafatša dinepišo tšeo di beilwego tša tšhomišo ya tšhelete tša HDSA/BEE le di-SMME tša kgauswi.

Ka seemong sa Bolaodi bja Marula, bolaodi bja kgauswi bo ra barekiši bao ba obamelago melawana ya BEE ka gare ga lefelo la khirišo ya moepo wa dipolasa tše nne la kgauswi le Marula (leo le hlaotšwego bjalo ka legoro la 1 go lenaneo la barekiši), Lefelo la Greater Tubatse (legoro la 2) le selete sa Greater Sekhukhune (legoro la 3). Baabi ka moka ba legoro la 1 ke bao ba nago le thoto ka batho ba Lefelo la dipolasa tše nne (ka ge go tiišeditšwe ke Setheo sa Tlhabollo ya Setšhaba sa Marula) le ge e le gore moabi a ka ba ka ntle ga Lefelo la khirišo la moepo. Tatelano ya maemo ya baabi bao ba hlaotšwego ka go šomiša lenaneo la magoro e hlahla tshepedišo ya go tšea dipheto ya barekedi, go fa mohlala, maemo a godimodimo a go kgetha a tla ba ka go legoro la baabi la 1, gwa latela legoro la baabi la 2, bjalobjalo, go lebeletšwe dipheto tša tlwaelo tša kgwebo tše di akaretšago theko, bokgoni, boleng, bjalobjalo.

3.5.2 PHETHAGATŠO YA MOŠOMO

Marula e tla nyaka go šoma gabotse kgahlanong le dinepišo tša SLP tšeo di beilwego ga mmogo le nepišo ya Tšhata ya Meepo ge di lekodišišwa.

Seswantšho sa 1: Histori ya Marula ya phethagatšo ya mošomo ya BEE ya mengwaga ye 5

3.5.3 DINEPIŠO TŠA KA MOSO LE MATŠATŠIKGWEDI

3.5.3.1 NEPIŠO YA TŠHATA YA MEEPO YA 2013 - 2017

Marula e tla tšwela pele go šoma ka nepo ya go kaonafatša bolaodi bja BEE bja boikgethelo go tšwa maemong a bjale (go lebeletšwe boleng bja bjale bja tšhomišo ya ditšhelete ka ngwaga wa ditšhelete wa 2012). Lenaneo la 2 le hlagiša dinepišo tšeo di tilego tša BEE tša mengwaga ya ditšhelete ya 2013 – 2017.

Tafola ya 3.5.1: Dinepišo tša BEE tša 2013 – 2017

Legoro la Lengwalo la Tumelelano la Moepong	Motho: Tšo ka Kgonthe e Šomišitšwego ka		Nepišo ya 2014 ya MC %	Nepišo: BEE yeo e Šomišitšwego ya 2013		Nepišo: BEE yeo e Šomišitšwego ya 2014		Nepišo: BEE yeo e Šomišitšwego ya 2015		Nepišo: BEE yeo e Šomišitšwego ya 2016		Nepišo: BEE yeo e Šomišitšwego ya 2017	
	%	(R' million)		%	(R' million)	%	(R' million)	%	(R' million)	%	(R' million)	%	(R' million)
Tšhelete*	62	91	20	55	40	58	23	60	30	62	31	62	31
Tša go rekega	54.4	156	25	58	162	59	167	61	184	61	184	63	202
Ditirelo	64.9	130	50	66	132	71	137	72	147	72	147	73	150

* Tekanyetšo ya mašelang e fokoleditšwe go R40m go FY2013

Matsapa a nako ya magareng go thekga kgolo ye e tšwelago pele a akaretša:

- **Dipoledišano le Baabi**

Lekala la Bolaodi bja Marula le tla tšwela pele go boledišana le baabi bao ba sego ba fetoga ka go “magoro ao a lego boima go tsenya ba bangwe” (a semolao, a kalafo, a IT/ditšhelete, ditirelo tše di kgethegilego le letlotlo) go thekga kaonafatšo ya BEE ye e šomišitšwego. Baabi bao ba latelago ba hlaotšwe lebakeng le:

Tafola ya 3.5.2: Lenaneo la dipoledišano le baabi

Khamphani	Letseno Ngwaga	Letšatšikg la wedi la nepišo	Maemo a Bjale
Steelpoort Mining Services	R1.3m	13-Feb	Boikgafo bja Moabi
Kiloskar Engines - South Africa (Pt	R1.9m	Sep-13	E sa Letetšwe
Valfrira Motor Engineering (VME)	R1.6M	13-Apr	Boikgafo bja Moabi
Lydenburg Mediese Sentrum	R1m	13-Aug	E sa Letetšwe
Semflex	0.8m	13-Apr	Boikgafo bja Moabi
Zand Minerals (Pty) Ltd	R0.7m	13-Apr	E sa Letetšwe
Hydraulic & Eng Services (HERS)	R4.0m	13-Feb	Boikgafo bja Moabi
Babata Pumps	R2.0m	13-Feb	Boikgafo bja Moabi

- **Maano a Dithentara**

Baabi bao ba fetogilego ba tla fiwa menyetla ka ge ba tla kgethwa peleng go baabi bao ba sego ba fetoga, go lebeletšwe dinyakwa tša kgetho. Marula e rele maikarabelo go leano la thentara la ba kgauswi leo le šomago ka ditlabelo le ditirelo tšeo di loketšego dinyakwa tša rena gomme ka yona nako yeo re holega gape thwii go dithentara tšeo di beakanyeditšwego maamong a khamphani. Dithentara tše di latelago di hlaotšwe ka go seemo sa bjale sa peakanyo.

Tafola ya 3.5.3: Maano a Dithentara go thekga dinepišo tša BEE

Thoto	Tirelo/ Dithoto	Letseno ngwaga	Thentara e la ntšhitšwe	Koketšo ya Tefelo
Kago ya Ditsenyamoya - Marula	Tirelo	R 3,200,000	Ee	2013/2014
Hlokomelo ya Dinamelwa tša Tikologo	Tirelo	R 1,000,000	Ee	2013/2014
Mosepediši wa kgaoganyo le tšego ya poeletšo	Tirelo	R 1,800,000	Ee	2013/2014
Mosepediši wa Lepanta la Hlwekišo	Tirelo	R 1,700,000	Ee	2013/2014
Taolo ya Borale bja Kelelatšhila (BGQS)	Tirelo	R 6,000,000	Ee	2013/2014
Go Epa borale bja Taemane(BGQS)	Tirelo		Ee	2013/2014
Taolo le Tekolo ya Meetse	Tirelo	R 1,100,000	Ee	2013/2014
Phetolo ya Hlokomelo ya ntlo	Tirelo	R 400,000	Ee	2013/2014
Kgatišo	Dithoto	R 4,000,000		FY2014
Kago ya Dintlo	Tšhelete	R 59,000,000	Ee	FY2013
Projeke ya Meetse	Tšhelete	R 13,500,000	Ee	FY2013

▪ **Phetošo ya lenaneo la bjale la baabi**

Ditšhepedišo tše dingwe go tšwela pele di phethagadišwe maamong a khamphani fao beng ba dikonteraka ka moka bao ba sego ba fetoga ba botšišwago dipotšišo. Maikemišetšo a Tshepedišo ye ke go rerišana le baabi ka moka bao ba sego ba fetoga gore ba ikgafe go fetša dikhamphani tša bona gore di obamele ditlhagišo tša Tšhata ya Meepo.

▪ **Tlhabollo ya Dikgwebo**

Lekala la Thekgo ya Dikgwebo tša Tikologo (BSU) le hlomilwe ke Tlhabollo ya Dikgwebo go thekga bolaodi gomme BSU e fana ka ditirelo tše di latelago go bengkgwebo ba tikologo:

- Hlokomela lenaneo la bengkgwebo ba tikologo
- Phatlalatša dibaka tša dithentara go diboto tša tsebišo tša setšhaba
- Mananeo a tlhahlo fao dinyakwa di tsebjago gona
- Go ruta le go hlahla
- Thuša ka go amantšha baditišani ba JV
- Tirelo ya keletšo ka kgwebo
- Tšhekatsheko ya kgwebo
- Thuša ka go 'beela' dibaka

Lekala la Thekgo ya Kgwebo la Tikologo le amantšha gape batho go tšwa setšhabeng le dibaka tša mešomo ka moepong

3.5.3.2 SEKHWAMA SA SETŠHABA SA BAABI BA DINAGA TŠE DINGWE

Tšhata ye Meepo e lokolla baabi bao ba hlalošwago bjalo ka dihlolongwa tša kgwebo tša dinaga tše dingwe gore ba nyakege go obamela molao wa BEE go ya ka dinyakwa tšeo di hlalošitšwego peleng, baabi bao ba welago ka mo legorong le ba kgopelwa go tsenya letsogo ka 0.5% ya letseno la bona go sekhwama sa setšhaba seo se hlometšwego mabakeng a go hlabolla ditšhaba tša tikologo. Khamphani ya Impala mo lebakeng le e gare e hloma sekhwama seo; sekhwama sa setšhaba se tla sepediša ditšhelete tšeo di lefšago go tšwa go dikhamphani tša ka ntle go maatlafataša ditšhaba tša tikologo.

3.5.3.3 TŠHOMIŠO YA BOLAODI BJA TIKOLOGO

Lekala la Bolaodi la Marula le hlomile selekane seo se tiilego le Setheo sa Tlhabollo ya Setšhaba sa Marula (MCDA) le Lefapha la Tlhabollo ya Dikgwebo go hlohleletša tlhabollo ya bohlopi bja dikgwebo bja tikologo go fihla ge dikgwebo di gola fao go tlogo šomišwa kudu dibaka tša dikgwebo tša bjale le tša ka moso tšeo di abjago ke Marula Platinum Mine. Nepo le maikemišetšo a BSU ke go thekga bahlomi ba dikgwebo ba tikologo le lefapha la Bolaodi ka tsela ye e latelago:

- Go hloma le go sepediša lenaneo la tshedimošo la baabi ba legoro la 1 ba tikologo
- Fana ka tlhahlo mabapi le go lokiša dipampiri tša dithentra
- Ditirelo tša go hlahla le go ruta mešomo
- Go phatlalatša dibaka tša thentara go ba tikologo
- Go hlatha dibaka tša kgwebo tša kgauswi
  - Leano la kgatelopele ka tšhomišo ya bolaodi bja tikologo

Leano la tikologo leo le hlamilwego le leo le theilwego go oketšeng ga ditshenyegelo go magoro a mararo a tikologo ke ean leo le aroganego leo le nepišitšego tšhomišo ya tlaleletšo go bolaodi bja kgauswi go BEE. Tšona, le ge e le gore di fase ka boleng bja tšhomišo, di tla tsenya letsogo go phethagatšo ya mošomo ka kakaretšo ya bosetšhaba ka Marula go ya go ngwaga wa 2014.

Lekala la Bolaodi la Marula le ikemišeditše go oketša tšhomišo ya BEE. Koketšo ya tšhomišo ya bolaodi ka gare ga mafelo ao a lego kgauswi le moepo e dula e le nepišo ye bohlokwa go kgolo ya bolaodi bjo bo šomišwago.

Tafola ya 3.5.4: Leano la Kgatelopele ya Tšhomišo ya legoro la 1 la Tikologo la 2013 – 2017

Ngwaga wa Ditšhelete	Kgonthe ya 2012	FY ya 2013	FY ya 2014	FY ya 2015	FY ya 2016	FY ya 2017
Dimilione tšeo di Šomiš	19	24	34	38	41	43
Kgatelopele		26%	41%	12%	8%	5%

Tafola ya 3.5.5: Leano la Kgatelopele ya Tšhomišo ya legoro la 1-3 la Tikologo la 2013 – 2017

Ngwaga wa Ditšhelete	Kgonthe ya 2012	FY ya 2013	FY ya 2014	FY ya 2015	FY ya 2016	FY ya 2017
Dimilione tšeo di Šomiš	130	150	165	182	191	200
Kgatelopele		15%	10%	10%	5%	5%

3.5.4 MAFETŠO

Marula e tsentše tirišong bolaodi go ya ka go bea pele dikhamphani tše itšego bjalo ka selo se bohlokwa sa kgwebo ya yona. Ke maikemišetšo a Marula go tšwela pele go kaonafatša bolaodi go ya ka go bea pele dikhamphani tše itšego. Sehlopha sa Bolaodi se amogela maikemišetšo ao a thekgago se a SLP.

KAROLO YA 4

**TSHEPEDIŠO MABAPI LE GO LAOLA
GA PHOKOTŠO YA BAŠOMI LE GO
LEBOGIŠA BAŠOMI MOŠOMO**

KAROLO YA 4

4.1 TSHEPEDIŠO MABAPI LE GO LAOLA GA PHOKOTŠO YA BAŠOMI LE GO LEBOGIŠA BAŠOMI MOŠOMO

4.1.1 KAKARETŠO LE MAIKEMIŠETŠO

Molawana wo bohlokwa mabapi le Lenaneo la yona la Tlhabollo ya Bašomi (leo le laolago Tlhahlo ya Mabokgoni a go Thetha, ABET, mananeo a go lthutela Mošomo, bjalobjalo) le Lenaneo la Tlhabollo ya Ekonomi ya Tikologo (leo le laolago ditsenogare tša tlhabollo ya go ya go ile, melawana ya kago ya dintlo, bjalobjalo) ke go hloma mešomo ka gare ga SLP ya Marula Platinum Mine. Go molaleng le ge go le bjale gore, ge moepo o tswalelwa, go ka be go se ka fao go ka efogwago goba go se gwa emelwa, poelo ye kgolo ke tahlegelo ya dibaka tša mešomo. Ka lebaka la se, selo se bohlokwa sa SLP ke go hloma mekgwa le maano a go thibela tahlegelo ya mešomo goba ge e le gore se se ka se kgone go efogwa, go phethagatša maano a maleba go imolla seabe sa setšhaba le sa ekonomi seo go fokotšwa ga bašomi le/goba go tswalelwa ga moepo go ka bago le sona go bašomi, go ditšhaba le go ekonomi.

Miakemišetšo a bohlokwa a gore maano a a hlangwe ka bophelong bja moepo go latela mekgwa ya 'Leano la Setšhaba' la Kgoro ya Bašomi ga mmogo le ya Molao e akaretša:

- Go thibela ga tahlegelo ya mešomo ka fao go kgonagalago ka ge go beilwe ka go 4.2 ka mo fase.
- Fao e lego gore tahlegelo ya mešomo e ka se efogwe, go fokotša bogolo bja tahlegelo ya mešomo fao go feletšago ka peakanyoleswa ye kgolo go ba go phethagatša go lebogiša batho mešomo;
- Go nolofatša, kudu ka fao go kgonagalago, phihlelelo go dibaka tša mešomo tše dingwe ka gare ga khamphani;
- Go nolofatša ka go diriša lenaneotlhahlo leo le tšwelago pele ka moepong le phihlelelo go Leano la Tlhahlo ya Mabokgoni a go Thetha go mannaeo a tlhahlo a maleba go kgontšha gore bašomi bao ba amegago gore ba dule ba kgatha tema ka ekonoming e ka ba ka gare ga khamphani goba Intasteri goba ka ntle ga yona
- Go efoga, go fokotša goba go iša fase diabe dife goba dife tša seabe sa setšhaba le sa ekonomi go bašomi, go ditšhaba, go diekonomi tša tikologolo le tša mafelo ao a romelago bašomi ge go ka nyakega gore bašomi ba fokotšwe mošomong goba gore moepo o tswalelwe ka go diriša mananeo a tlhabollo ya ekonomi ya tikologo ka ge go hlalošitšwe ka go Leano;
- Go netefatša gore ditshepedišo tša maleba tša taolo ya go tswalela moepo ya maleba di gona mengwaga ye mene (4) go fihla go ye mehlano (5) pele ga go tswalelwa ga moepo fao go rulagantšwego;
- Go boledišana le go rerišana ka maleba, ga mmogo le go ahlaahla le go hlabolla ditogamaano le maano a mohlakanelwa le bakgathatema ba bohlokwa, ka go diriša mekgwa a Foramo ya ka Moso, ka bophelong bja moepo ka moka mabapi le merero yeo e hlalošitšwego ka mo fase.

4.1.2 FORAMO YA KA MOSO

Godimo ga ditherišano tše di nyakegago le mekgatlo ya bašomi mabapi le go mabapi le ditumelelano tša go lebogiša bašomi mošomo, maano le mekgwa ya go tsenya tirišong maikemišetšo a ka mo godimo a tla laolwa ka go diriša Foramo ya ka Moso. Foramo ya ka Moso ya setheo sa Marula Platinum Mine e hlomilwe mo dikgweding tše tshela (6) ka morago ga go hwetša taelo ya tokelo ya moepo ye mpsha ka go šomiša mekgwa ya poledišana ye e hlomilwego le bašomi le ditšhaba tša kgauswi. Mošomo o mogolo wa Foramo ya ka Moso ya Marula Platinum Mine e tla ba go:

- Ba le baemedi go tšwa go mekgatlo goba diboka tša bašomi ka moka tše di tsebjago.
- Baemedi ba godingwana ba bolaodi ka ge go laotšwe ke Molaodikakaretšo wa Marula bao ba tlogo akaretša eupša ba se gomele baemedi ba bolaodi ka makaleng a Merero ya Bašomi (go

akaretšwa tlhahlo le tlhabollo, peeletšo setšhabeng le go tša leago, bjalo bjalo.), phethagatšo ya mešomo le ditšhelete.

- Baemedi ba makgotla a tikologo.
- Baemedi ba Setheo sa Thabollo ya Setšhaba sa Marula.
- Baemedi ba Thraste ya Setšhaba sa Marula

Diforamo tša ka Moso di tla kopana kgafetšakgafetša ka bophelong bja moepo ka nepo ya go hlabolla, go phethagatša le go boledišana ka ga ditogamaano le maano a go thibela goba a go šomana le go fokotša bašomi ba bantši goba go tswalelwa ga mešomo ya moepo. Dikopano tša kgafetšakgafetša di tla oketšwa ge go ka ba le merero ye bohlokwa yeo e swanetšego go rarollwa ka tšhoganetšo. Lenaneo la Diforamo tša ka Moso le tla akaretša eupša la se direle mellwane go:

- Go tsebagatša tshedimošo ka moka ya maleba go kgontšha baemedi ba foramo go rerišana ka ditherišanong le dipoledišanong tše di nago le mohola, le go tšea dipheto. Tšona di tla akaretša dilaetši tša ekonomi le ditšhelete tša lefase ka bophara le tša tikologo, mabaka ao a amago intastri ya meepo ka botlalo le lekala la meepo ya pholathinamo, tshedimošo ya ditšhelete, maano a kgwebo a ngwaga ka ngwaga, bophelo ya mešomo ya meepo, dikatološo tše di lebeletšwego goba go fokotša bašomi mešomong/go tswalela le kgonagalo ya seabe go bašomi, go ditšhaba le go ekonomi.
- Go utolla le go sekaseka mathata le ditlhohlo tšeo mešomo ya meepo e lebanego le tšona kudukudu fao e lego gore se se tlo feletša ka go fokotša bašomi le/goba go tswalela ga moepo.
- Tlhabollo ya mekgwa le maano ya go šomana le mathata le ditlhohlo tšeo di utollotšwego.
- Tlhabollo ya mekgwa le maano a go thibela ditahlegelo tša mešomo ge go kgonagala
- Tlhabollo ya mekgwa le maano a go fokotša ditahlegelo tša mešomo le go fokotša diabe tša go se loke tšeo go fokotša bašomi le go tswalela ga moepo di ba bago le tšona go bašomi, go ditšhaba le go ekonomi.
- Phethagatšo ya mekgwa le maanotiro ao go dumelelanwego ka ona
- Tekodišišo ya mananeo a tlhahlo ka ga mabokgoni a go thetha le ka ga mananeo a tlhabollo ya ekonomi ya tikologo.
- Mekgwa ya kgokagano go netefatša gore bašomi ka moka le bakgathatema ba bangwe ba fela ba sedimošwa kgafetšakgafetša ka ga dipheto tša foramo, ka ga mekgwa le maanotiro.
- Tshakatsheko le go bega ka, ka go diriša Dipego tša ngwaga le ngwaga ka SLP tša Marula Platinum Mine, katlego le kgatelopele ka ga taolo ya tahlegelo ya mešomo ka moka le mananeo a taolo ya go lebogoša bašomi mešomo ao a rulagantšwego le go phethagatša ka nakong ya go fokotša bašomi, go tswalela goba ka nakong ya ka morago ga go tswalela moepo.

4.2 MEKGWA YA GO BOLOKA MEŠOMO LE GO EFOGA TAHLEGELO YA MEŠOMO LE GO FOKOTŠEGA GA MEŠOMO

4.2.1 BOIKANO

Go obamela Karolo ya 52 (1) ya Molao, mabapi le go utolla nyakego ya go phološa mešomo ya moepo ka Marula Platinum Mine ge dipalopalo tša letseno la mešomo ya maleba di ka ba ka fase ga 6% ka kakaretšo mo nakong ye e tšwelago pele ya dikgwedi tše lesomepedi (12) goba ge 10% goba go feta ya bašomi (goba go feta bašomi ba makgolohlano (500)) ge ba ka swanela ke go lebogišwa mošomo, tshapedišo ya ditherišana ya kakaretšo e tla dirwa le Foramo ya ka Moso, gomme Karolo ya 189 ya Molao wa Dikamano le Bašomi e tla phethagatšwa, Boto ya Tlhabollo ya Diminerale le Meepo e tla tsebišwa gomme Taelo efe goba efe ya Kantororo ya Tona e tla obamelwa.

4.2.2 LEANO LA TOGAMAANO

Ge moepo o ka kgopelwa go thomiša ka go lebogiša bašomi mošomo goba ka tshepedišo ya go tswalela moepo (go latela boikano bja ka mo godimo), leano leo le latelago le tla phethagatšwa:

a. Dikgokagano le Peakanyo ka go diriša Foramo ya ka Moso

- Go letetšwe gore go fokotša bašomi gofe goba gofe goba go tswalelwa ga moepo go tla hlathwa ka nakong ya ditherišano tšeo di tšwelago pele, ka dipoledišano le dikahlaahlo ka dikopanong tša Foramo ya ka Moso.
- Maano ka moka a togamaano ao a hlathilwego ke Foramo ya ka Moso a tla phethagatšwa ka nepo ya go efoga ditahlegelo tša mešomo. Maano le mekgwa e tla tšwela pele go sekasekwa go netefatša gore e loketše maemo a bjale ka nako yeo go tswalelwa ga moepo goba go fokotšwa ga bašomi go letetšwego.
- Firamo ya ka Moso e tla sekaseka maemo a ekonomi le palo ya bašomi bao ba ka angwago ke go fokotšwa ga bašomi goba go tswalelwa ga karolo ya moepo.
- Foramo ya ka Moso e tla ahlahlala le go dumelelana ka ga mekgwa le maanotiro ao a tlogo phethagatšwa go efoga tahlegelo ya mešomo.

b. Mekgwa le Maano ao a kgonagalago go Efoga Tahlegelo ya Mešomo

Mekgwa le maano mabapi le tahlegelo ya mešomo a tla akaretšwa eupša a se dire mellwane go:

- Go rola modiro pele ga nako ka boithaopo ga bašomi bao ba nago le maswanedi mabapi le dikhwama tša phrobitente tša maleba, bjalobjalo;
- Go fega ga go šoma dinako tše di okeditšwego, ditlamo tša go abelana mešomo, Ilifi ye kopana le yeo e katološitšwego;
- Kgonagalo ya go fetišetša bašomi ka mafapheng a mangwe ka Marula Platinum Mine goba ka mešomong ye mengwe ka Khamphaning ya Impala, ka go ba fa tlhahlo ya maleba ge e nyakega;
- Emiša ka go thwala bašomi ba baswa go fihla ge Marula Platinum Mine e lekile go tlatša dikgoba tva mešomo go tšwa ka gare;
- Fao go lego maleba ebile go kgonagalago emiša go thwala bašomi ba lebakanyana le/goba borakonteraka;
- Fao go letetšwego go tswalelwa ga mošomo goba go fokotšwa ga bašomi sekgoba se sengwe le se sengwe seo se thomago go ba gona ka morago ga ge mošomi a lebogile mošomo, a rotše modiro, a hlokošetše goba a rakilwe mošomong, ka nako ya go feletša ka go fokotša bašomi goba go tswalelwa go tla lekodišišwa ka tsinkelo pele ga bge sekgoba seo se ka tlatšwa go dumelela go fokotša bašomi ka tlhago go realo e le go efoga ditahlegelo tša mešomo le go lebogiša bašomi mošomo.
- Ka nakong ya mešomo go tlo ba le tlhahlo ye e tšwelago pele ya go amana le moepo ye e dumeletšwego le mananeo a tlhahlo ka ga bokgoni ao a sego a moepo go fa bašomi mabokgoni a mangwe gore ba dule ba kgatha tema ka ekonoming sebakeng sa ge ba ka lebogošwa mošomo.
- Ka nakong ya bophelo bja moepo Marula Platinum Mine e tla tšwela pele go netefatša gore e tšwela pele go šoma go ya go ile ka go fela e bušetšwa maano a yona a kgwebo le dipeeletšo ka go diprojeke tše kgolo go latela seemo sa ekonomi le seemo sa sa go amana le mebaraka seo e šomago ka go sona. Tshepedišo ye e tšwelago pele ya tlhabollo ya kgwebo e tla thuša thwii ka tšhoreletšego mešomong go bašomi ka mešomong ya yona ka moka.
- Godimo ga fao, thekgo ye e tšwelago pele ya Marula Platinum Mine go diprojeke tša tlhabollo ya go ya go ile, ka mananeo a yona a tlhabollo ya ekonomi, (Karolo ya 3.3) ka ditšhabeng tšeo e hwetšago bašomi go tšona e tla thuša ka go bobedi go hloma mešomo le go dira gore ba šome lebaka le letelele. Matsapa a go reka kgauswi ka fao go kgonagalago (Karolo ya 3.6) ge e kopana le tlhahlo ya kgwebo ye e amegago le kabo ya mabokgoni a boikgethelo go bahlomi ba kgwebo ba kgauswi a tla tšweela pele go fokotša go hloka tšhireletšego ka mešomong ga bašomi ba tikologo.

c. Go phethagatša karolo ya 189 ya Molao wa Dikamano le Bašomi wa 1995 (Aka ge o fetošitšwe)

Phethagatšo ya Karolo ya 189 le 189 (A) tša Molao wa Dikamano le Bašomi e tla ba maleba ge ditherišano tša Foramo ya ka Moso, ditogamaano le maano a dirišitšwe, ge ditahlegelo tša mešomo di ka se kgone go efogwa ebile go lebeletšwe go lebogoiša bašomi mešomo.

Go tlo ba le go obamela ka botlalo ditlhagišo tša Dikarolo tša 189 le tša 189(A) tša Molao wa Dikamano le Bašomi goba fao go nago le ditumelelano tša seboka tveo di lego gona magareng ga mekgatlo ya bašomi le bolaodi tšeo di phumolago ditlhagišo tša Molao wa Dikamano le Bašomi, ditshepedišo tšeo di hlagišitšwego ka mo ditumelelanong tše tša seboka di tla letelwa. Merero ye e latelago e maleba go tshapedišo ya ditherišano yeo e tlogo dirwa le mekgatlo ya bašomi/baemedi ba bašomi ba maleba:

- Netefatša go obamela melawana ye e amogegilego lefaseng ka bophara ya go lebogiša bašomi mošomo ka fao go lokilego, go tsenya ditherišano le dipoledišano le baemedi ba mošomi bao ba kgethilwego ka moepong;
- Go obamela ditumelelano magareng ga mekgatlo ya bašomi le khamphani
- Go tsebagatša Tshedimošo ka moka ya nmaleba
- Magato a go efoga goba go fokotša go raka batho mešomong ka ge go beilwe ka go tumelalano ya seboka.

d. Go tsebiša Boto

Ka morago ga ditherišano le Foramo ya ka Moso le mekgatlo ya bašomi ye e tsebegago le fao go lego nyanyeng gore ditogamaano le maano ga a atlege go efoga ditahlegelo tša mešomo, khamphani e tlo tsebiša Boto ya Tlhabollo ya Diminerale le Meepo go latela Karolo ya 52(1) (a) ya Molao wa MPRD) mabapi le nyakego ya go fokotša bašomi/go tswalelwa ga mošomo le ge go nyakega ka nakong ya bophelo bja moepo le mengwaga ye e ka bago ye mene (4) go fihla go ye mehlano (5) pele ga mafelelo a bophelo bja moepo. Ba taolo ba mmušo ba tla fiwa tsebišo ka ga nako ya go tswalelwa le/goba ya tshapedišo ya go fokotša bašomi, ka ga ditherišano tše di tšwelago pele, ka ga matsapa a togamaano le maano ka ge go hlalošitšwe ka Diforamong tša ka Moso. Dipego tša Kgatelopele tša kgafetšakgafetša di tla phatlalatšwa go mafapha a maleba, go akaretšwa Leano la Setšhaba le Lekgotla la Keletšo ka ga Tšweletšo le Kgoro ya Mebušo ya Diprobense le ya Selegae. Go obamela taelo ya Boto go tla obamelwa ka nepo ya go fihlelela magato a phošollo ka ge go hlagišitšwe ke Boto.

e. Go Obamela Taelo ya Tona

Khamphani e tla obamela magato afe goba afe a phošollo le melawana le maemo ka ge Tona a ka laela ka gona. Khamphani e tla tiišetša ka go ngwala gore e obametše taelo le gore e tšere magato a phošollo ao a laetšwego ke Tona. Dipego tša kgatelopele tša kgafetšakgafetša mabapi le go obamela di tla fiwa.

4.3 MEKGWA YA GO FANA KA DITHAROLLO LE DITSHEDIŠO TŠE DINGWE KA GO HLOMA TŠHIRELETŠO MOŠOMONG FAO E LEGO GORE TAHLEGELO YA MEŠOMO E KA KA SE OBAMELWA.

4.3.1 BOIKANO

Go obamela Karolo ya 52 (1) ya Molao, ge kelo ya letseno la poelo ya mošomo wa maleba e le ka fase ga 6% ka palogare mo nakong ye e tšwelago pele ya dikgwedi tše lesomepedi (12) goba ge 10% goba go feta ya bašomi (goba go feta bašomi ba makgolohlano (500)) ba ka lebogišwa mošomo, ka ga go hlatha dinyakwa tša go fokotša bašomi goba go emiša mešomo ya moepo ka Marula Platinum Mine le fao e lego gore ditahlegelo tša mešomo go na le kgonagalo ya gore di tla feletša ka ditshepedišo tše go tla dirwa Tshepedišo ya kakaretšo ya ditherišano ka go Foramo ya ka Moso, Karolo ya 189 le ya 189(A) di tla obamelwa go šoma ka dintlha tša go lebogiša bašomi mošomo, Boto ya Tlhabollo ya Diminerale le Meepo e tla tsebišwa gomme magato afe goba afe a phošollo le ditaello ka ge go hlagišitšwe ke Tona a tla obamelwa.

4.3.2 LEANO LA TOGAMAANO

a. Dikgokagano le Peakanyo ka go diriša Foramo ya ka Moso

Tshepedišo ya ditherišano ka botlalo e tla dirwa ka go diriša Foramo ya ka Moso ge matsapa a togamaano le maano ao a phethagatšwago ke Foramo a sa atlege go efoga ditahlegelo tša mešomo. Ge ditahlegelo tša mešomo di ka se efogwe, Foramo ya ka Moso e tla ahlaahla le go phethagatša maano a togamaano go lekola le go phethagatša ditharollo tše dingwe le go hloma tšhireletšego mešomong go bašomi bao ba amegago.

- Foramo ya ka Moso e tla sekaseka maemo a ekonomi le a mangwe ao a ka feletšago ka ditahlegelo tša mešomo le go laola palo ya bašomi bao go nago le kgonagalo ya gore ba tla angwa ke go fokotša bašomi goba go tswalelwa ga mošomo.
- Foramo ya ka Moso e tla ahlaahla le go dumelelana ka ga maano le maanotiro ao a tlogo phethagatšwa go hloma tšhireletšego mešomong go bašomi bao go nago le kgonagalo ya gore ba tla angwa ke ditahlegelo tša mešomo.

b. Ditharollo le ditogamaano tše dingwe go hloma tšhireletšego mešomong

Ditharollo tša kgetho tše di kgonagalago le ditogamaano tša go hloma tšhireletšego mešomong tše di swanetšego go hlokomela ke Foramo ya ka Mosoi di ka akaretšwa eupša tša se direle mellwane:

- Mekgwa ya go fokotša palo ya bašomi bao ba tlogo angwa ke go lebogišwa bašomi mošomo fao go emetšwego;
- Godimo ga mananeo a tlhahlo ka mabokgoni ao a sa amanego le eepo ao a tlogo phethagatšwa ka nakong ya bophelo bja moepo, fao go fokotša bašomi/goba go tswalela mošomo go emetšwego mananeo a tlhahlo ka ga mabokgoni ao a sa amanego le meepo a tla phethagatšwa le Sekhwama sa Mabokgoni a go Thetha go tšwa ka ditšheleteng tša ditekanyetšo tša HRD tša ngwaga woo. Palo ya bašomi bao ba tlogo hlahlwa e tla oketšega go ya ka palo ya bašomi bao ba ka lebogišwa mošomo. Dikagare tša tlhahlo di tla laolwa ka morago ga tshakatsheko ye e tseletšego ya mabokgoni ao a nyakegago ka lekaleng la phethagatšo ya mošomo, ka mafelong ao a romelago bašomi ga mmogo le go naga ka botlalo (go lebeletšwe kudu Matsapa a JIPSA). Se se tla netefatša gore bašomi ba hwetša tlhahlo ka Makaleng ao go nago le kgonagalo ya gore ba ka hwetša mešomo ge ba ka lebogišwa mešomo. Maikemišetšo a bohlokwa ke go netefatša gore bašomi bao ba lebogišitšwego mošomo ba fiwa tlhahlo ye e hlokegago gore ba kgone go tšwela pele go kgatha tema ka ekonoming ge ba ka lebogišwa mošomo.

- Ge go tswalelwa ga mošomo goba go fokotšwa ga bašomi go letetšwe sekgoba se sengwe le se sengwe seo se ka bulegago ka ge mošomi a lebogile mošomo, ge bašomi ba lebogitšwe mošomo, lehu goba go rakwa mošomong, ka nakong ya pele ga go fokotša bašomi goba go tswalela mošomo mešomo yeo e tla lekodišišwa ka tsinkelo pele ga ge sekgoba seo se ka tlatšwa go dumelela gore bašomi bao mešomo ya bona e felago ba tsene dikgobeng tšeo go realo e le go fokotša ditahlegelo tša mešomo le go lebogišwa mešomo.
- Mananeo a Tlhabollo ya Ekonomi ya Tikologo ao a tlogo phethagatšwa bjalo ka karolo ya SLP (Karolo ya 3) a hlametšwe go hloma dikgwebo tša nako ye telele le tša go ya go ile le ditiragalo tša ekonomi tšeo di sego tša bota mešomo ya meepo. Matsapa a a LED ka fao a ka hlama dibaka tša mešomo go bašomi bao go kgonagalago gore ba tlo lebogišwa mošomo. Bašomi bao go nago le kgonalago ya gore ba tlo lebogišwa mošomo ba tlo bewa pele go dibaka tša mošomo tšeo di tšwelelago ka go diriša mananeo a LED ao a hlomilwego ke khamphani.
- Khamphani e tla rerišana le Kgoro ya Bašomi, le bašomi ba bangwe ka lekaleng la mošomo le ka mafelong ao a romelago bašomi go tseba dibaka le dikgoba ka moka tša mešomo tšeo di kgonagalago. Bašomi bao ba amegilego ba tla fiwa Tshedimošo ye e mpshafaditšwego kgafetšakgafetša gomme ba tla fiwa thušo ye e hlokalagalo go dira dikgopelo tša mešomo ye e bulegilego.
- Go fana ka thušo go bahlomi ba dikgwebo le tlhabollo ya di-SME ka go hloma mafelo a dikgwebopotlana, baabi ba bangwe ba ditirelo tša maleba ka seleteng sa maleba ga mmogo le mananeo a LED;
- Lenaneo la Tlhabollo ya Merero ya Bašomi (ka ge le hlagišitšwe ka botlalo ka go Karolo ya 2) le tla netefatša gore bašomi ba hwetša mabokgoni le tlhahlo ye e dumeletšwego. Mabokgoni le tlhahlo tšeo di dumeletšwego di ka šomišwa go gongwe ka lekaleng la meepo goba, ka go le lengwe, ka makaleng a mangwe ao a fapafapanego a ka mo intastering ye goba ka go nyakana le maithomelo a bohlopi bja dikgwebo (di-MME goba di-BEE). (Bala Tafola ya 2.5 – Tlhahlo ya Mabokgoni a go Thetha)

c. Go phethagatša Karolo ya 189 ya Molao wa Dikamano le Bašomi wa 1995 (Ka ge o Fetošitšwe)

Ge dipoledišano le Foramo ya ka Moso e dirilwe gomme tahlegelo ya meson o e ka se efogwe tlhagišo ya Karolo ya 189 le 189(A) tša Molao wa Dikamano le Bašomi ga mmogo le ditlhagišo tša tumelelano ya bjale ya seboka di tla phethagatšwa. Tshapedišo ya ditherišano e tla thomišwa gotee le mekgatlo ya maleba ya bašomi ebile e tla akaretšwa makala ka moka ao a hlathilwego ka go LRA le ditumelelano tša seboka. Merero ya go swana le ditsela tša go fokotša go lebogiša bašomi mošomo, nako ya go lebogiša bašomi mošomo le go ba lefela tšhelete ya tholamodiro di tla ahlahlwa ke khamphani le baemedi ba bašomi. Maano ka moma le merero ye mengwe yeo go dumelelanwego ka yona ka tshapedišong ye ya ditherišano a tla phethagatšwa.

d. Go Tsebiša Boto

Ka morago ga go rerišana le Diforamo tša ka Moso le mekgatlo ya bašomi ye e dumeletšwego le fao go bago nyanyeng gore ditogamaano le maano ga a atlege go efoga tahlegelo ya mešomo, khamphani e tla tsebiša Boto ya Tlhabollo ya Diminerale le Meepo go latela Karolo ya 52(1) (a) ya Molao wa MPRD Act ge e le gore kelo ya mešomo ya maleba e ka fase ga 6% ka palogare mo nakong ye e tšwelago pele ya dikgwedi tše (12) goba ge 10% goba go feta ya bašomi (goba go feta bašomi ba makgolohlano (500)) bao ba swanetšego go lebogišwa mošomo. Ditsebišo tšeo di tla fiwa ge go nyakega ka nakong ya bophelo bja moepo le mengwaga ye e ka bago ye mene (4) go fihla go ye mehlano (5) pele ga mafelole a bophelo bja moepo. Bataolo ba mmušo ba tla fiwa tsebišo ka ga nako ya go tswalelwa le/goba go fokotša bašomi, ditherišano tše di tšwelago pele, matsapa a togamaano le maano ka ge a ahlahlilwe ka go Diforamo tša ka Moso. Diwego tša kgatelopele tša kgafetšakgafatša di tla phatlalatšwa go mafapha a maleba, go akaretšwa Leano la Setšhaba le Lekgotla la Keletšo ka tša Tšweletšo le Kgoro ya Mebušo ya Diprofense le ya Selegae. Go obamela ditaelo tša Boto goi tla dirwa ka nepo ya go fihlelela magato a phošollo ka ge go hlagišitšwe ke Boto.

e. Go fa tshedimošo ka ga kgonagalo ya go lebogiša bašomi mešomo

Ge magato ka moka a go leka go efoga ditahlegelo tša mešomo a dirilwe gomme go letetšwe gore go lebogiša bašomi mešomo go tlo direga, togamaano le leano a kgokagano ya go fa tshedimošo ka ga kgonagalo ya go lebogiša bašomi mešomo a tla phethagatšwa ka morago ga go ahlaahla le go dumelelana le Foramo ya ka Moso. Go boledišana ka ga merero yeo go boletšwego ka ya yona ka Foramong ya ka Moso, maano togamaano le go a phethagatšwa a tla bopa karolo ya Lenaneo la dikopano Foramo ya ka Moso. Ka morago ga kopano ye nngwe le ye nngwe ya Foramo ya ka Moso, bašomi ka moka ba tla tsebišwa ka ga merero yeo e bego e ahlaahlwa le ka ga ditogamaano tšeo di tlogo phethagatšwa ke Foramo ya ka Moso.

Fao e lego gore go lebogiša bašomi ga go kgonege go efogwa, mekgwa ye e latelago e tla šomišwa go netefatša gore go ba le kgokagano ye kaone le bašomi ka moka ka: ditshedimošo ka ba taolo, lengwalo la ditaba la *Team Spirit*, dibidio, Digodišamantšu, emeile le inthranete, dipilipote, dipapetla tša kgokagano (*di-notice boards*), ka dikopano tša mekgatlo ya bašomi le ba taolo, ka diforamo tša dikgokagano le diwekešopo.

Baemedi ba mekgatlo ya bašomi le bona ba tla bolela ka ga ditaba tšeo di tšwago go dipoledišano tša Foramo ya ka Moso ka nakong ya dikopano tša bona tša Makala le tša Dikomiti ga mmogo le dikopano tša bašomi ka moka. Ditaba tšeo di tlogo tsebišwa bašomi ka fao go e lego gore go lebogiša bašomi mošomo go a kgonagalago di tla akaretšwa gomme tša se direle mellwane go:

- Mabaka a go lebogiša bašomi mošomo fao go emetšwego;
- Maano a togamaano ao a phethagatšwa ke Foramo ya ka Moso go efoga le go fokotša ditahlegelo tša mešomo;
- Palo ya bašomi bao go nago le kgonagalo ya gore ba tla angwa ke go lebogišwa mošomo;
- Dintlha ka ga mananeo ao a katološitšwego a tlhahlo ka ga mabokgoni a go thetha le ka fao a ka fihlelelwago ka gona;
- Mananeo a LED le dibaka tšeo di hwetšagalago go bašomi bao ba ka lebogišwago mošomo;
- Dibaka tša go hwetša mešomo le thušo yeo e tlogo fiwa bašomi gore ba fihlelele dibaka tše;
- Nako ya go lebogiša bašomi mošomo le ditefelo tša tholamodiro tšeo di tlogo lefša bašomi;
- Thušo yeo e tlogo fiwa bašomi le ba malapa a bona go šoma ka seabe sa maikutlo seo se bakilwego ke go ba lebogiša mošomo;
- Thušo efe goba efe ya tlaleletšo yeo e tlogo fiwa bašomi

Go emetšwe gore Setheo sa Tlhabollo ya Setšhaba sa Marula se tla emela le go kgatha tema ka go dibopego tša Foramo ya ka Moso gomme ka fao se tla sedimošwa ka botlalo mabapi le tholamodiro fao go tlogo direga.

Ditiragalo tša kgokagano di tla swarwa le batho bao ba sa bopego karolo ya Seboka sa ka Moso, ke gore, baemedi ba mmušo wa selegae go tšwa ka lefelong la mošomo le ka mafelong ao a romelago bašomi, dikgoro tša mmušo tša bosetšhaba, dikgwebo tše dingwe tšeo di tshephilego Intasteri ya meepo ga mmogo le batho bafe goba bafe bao go nago le kgonagalo ya gore ba tla ba le kgahlego goba ba angwa ke go lebogiša mošomo fao go letetšwego. Dipoledišano tša sebele di tla dirwa gore ditaba di hlathollwe le go ahlaahlwa. Godimo ga fao, tsebišo ya go ngwalwa e tla fiwa batho ka moka bao ba ngwadilwego ka mo godimo ga mmogo le batho ba bangwe bao ba hlathilwego ke Foramo ya ka Moso.

Khamphani e tla fana ka setatamente sa bagaši ba ditaba fao go hlokagalago go sedimoša bagaši ba ditaba gore ba kgone go ba le phihlelelo go tshedimošo ye e nepagetšego mabapi le go lebogišwa mošomo. Ditshedimošo tša kgafetšakgafetša le ba bagaši ba ditaba di tla fiwa.

4.4 MEKGWA YA GO KAONAFATŠA SEABE SA SETŠHABA LE EKONOMI GO BATHO, DILETE LE DIEKONOMI FAO GO LEBOGIŠA MOŠOMO GOBA GO TSWALELWA GA MOŠOMO GO NAGO LE BONNETE BJA GORE GO TLO DIREGA

4.4.1 BOIKANO

Le ge e le gore mananeo a Tlhabollo ya Merero ya Bašomi le Ekonomi ya Tikologo ao a hlagišitšwego ka dikgaolong tše di fetilego a hlamilwe le go beakanywa gore a tlo phethagatšwa ka nepo ya go nolofatša kgolo ya go ya go ile ya setšhaba le ekonomi ka ditšhabeng tša tikologo ka nakong ya bophelo bja moepo, magato a go laola seabe go ekonomi ya tikologo le go ditšhaba tšeo di romelago bašomi moepong ka dinakong tša go fokotša bašomi le go tswalela mešomo di tla tšwela pele go nyakega.

Karolo ye e hlagiša mekgwa yeo e tlogo šomišwa go fokotša, ka fao go kgonagalago, seabe sa setšhaba le sa ekonomi sa go tswalelwa mošomo le go lebogiša bašomi mošomo, go dilete le go diekonomi. Peakanyo ka botlalo e tla dirwa ka go dirišana le bakgathatema bao ba amegilego gomme dikgoro tša mmušo tša maleba di tla nyaka mengwaga ye mene (4) go fihla go ye mehlano (5) pele ga ge moepo o ka tswalelwa. Ka go realo kgaolo ye e ka se fane ka leano la go tswalela goba la ka morago ga go tswalelwa mešomo ya meepo go latela seabe sa ekonomi ya setšhaba. Seemo sa ditšhaba tša magageng le tša go hwetša letseno la fase, seo se botilego mešomo ya moepo mo nakong ye telele go dira gore go be le go tswalela ka go lebelela seemo sa bona le go dira peakanyo ya maleba ka go diriša dibopego tša setšhabeng tšeo di lego gona ka nakong ya go tswalelwa ga mešomo. Tsebo ya maemo a ekonomi ya setšhaba lefelong leo ka nakong ya go tswalela go mošomo ka fao ga go kgonagale mo lebakeng le go e akanya.

4.4.2 MAANO A TOGAMAANO

a. Dinyakišišo ka ga Seabe sa Ekonomi ya Setšhaba ka go tswalela

Go swana le lenaneo la tlhabollo leo le lekanego, tshekatseko ya seabe go ekonomi ya setšhaba (SEIA) e tla dirwa ke ditsebi pele ga ge go tswalelwa fao go beakantšwego go ka dirwa. SEIA e tla thomišwa mengwaga ye mene (4) go fihla go ye mehlano (5) pele ga go tswalela ga mešomo gomme go tla thekgwa ke dibopego tša setšhaba le Foramo ya ka Moso.

b. Kgogagano le bakgatema

Go hlama ga leano la go tswalela mešomo le tla bea kgatelelo ye kgolo go ditherišano ka kakaretšo le tšeo di amago maikutlo le bakgathatema ka moka. Bolaodi bja dithulano go na le kgonagalo ya gore bo tlo nyakega gareng ga bakgathatema, ba go swana le dikgwebo tša tikologo, bao ba nago le letšhogo le dipelaelo tšeo di kwešišegago tša mabapi le go tswalela. Ditherišano le dipoledišano le bakgathatema go tšwa go ditšhaba tša tikologo, go dikgoro tša mmušo tša maleba le diforamo tša dikgwebo tša kgauswi le tšona di tla dirwa. Bakgathatema ba ba ka tšea karolo ka go Foramo ya ka Moso ye e hlamilwego goba le komiti ya ka fasana le go sepetša dipoledišano tša mabapi le dilo tšeo di beilwego pele tša tlhabollo ya ekonomi ya tikologo ka gare ga motheo wa peakanyo ya tswalelo ya mešomo le go netefatša gore ditsenogare tša setšhaba di tšwetšwa pele ka nakong ya go tswalela le ka morago ga go tswalela.

c. Maano a Togamaano a go Laola Seabe sa Setšhaba le sa Ekonomi

Go swana le Lenaneo la Tlhabollo ya Merero ya Bašomi ka Marula Platinum Mine, Lenaneo la Tlhabollo ya Ekonomi ya Tikologo (karolo ya 3.3) le tla phethagatšwa ka nakong ya mošomo wa meepo ka maikemišetšo a bohlokwa a go netefatša gore tsenogare efe goba efe ye bohlokwa ya setšhabeng le thušo ya LED ye e fiwago, e tla tšwela pele go ya go ile, gomme e tla hola ditšhaba tšeo di nepišitšwego kgale ka morago ga go tswalelwa ga mešomo. Seo gape se direga le go kgatha tema ga baabi ba ditirelo le ba dithoto ba tikologo ka go diriša Leano la Kgatelepele ya Bolaodi (karolo ya 3.6). Matsapa a mangwe le a mangwe a tla dirwa, ka nakong ya bophelo bja mešomo ya moepo, go nolofatša tlhahlo gareng ga bahlomi ba kgwebo ba tikologo bao ba abago dithoto goba ditirelo go netefatša gore ba ba le mabokgoni a kgwebo a maleba go sepetša dikgwebopotlana tše di šomago gabotse tšeo di ka kgonago go rekišetša moepo wa kgauswi le gape go farologanya ditirelo tša bona goba mehuta ya ditšweletšwa le kgonagalo ya go rekišetša diintasteri tše dingwe tša meepo.

Ka ntle le ditogamaano tše ka bophelong ka moka bja mešomo ya moepo, tsebo ya go tswalelwa le ya kgonagalo ya tahlegelo ya kgwebo goba ga mekgwa ya thušo go ka tla bjalo ka semaka se segolo go maloko a setšhaba gomme thušo e ka nyakega e sa le nako ka nepo ya go thuša go fetogela ka go seemong seo se sego sa Marula Platinum Mine le phetogo ya seemo sa monagano. Tsebišo ya mohuta woo e tla phethagatšwa ka go diriša Diforamo tša ka Moso, Komititšhomo ya Marula le mekgwa ye mengwe ya tsebišo ka ge go hlagišitšwe ka mo godimo (karolo ya 4.4.2). Ke ka mekgwa ye fao dinyakwa tše itšego le/goba dinyakwa tša tlhahlo di ka hlathwago le Marula Platinum Mine gomme se se ka ba le thušo ka nakong ya go fokotša bašomi. Thušo ya mmakgonthe yeo e nyakegago e ka se rulaganye ka botlalo pele ga nako ya go fokotša bašomi ka ge dinyakwa tša setšhaba le tša tlhahlo di tla tšwelela le go fetogafetoga kgafetšakgafetša. Le ge go le go lebjale, thušo ya mohuta woo e ka akaretšwa tše di latelago:

- Thušo go bahlomi ba kgwebo ba tikologo ka go diriša Dinetweke tšeo di hlomilwego, ditheo tša mmušo mabapi le se le ditheo tša NGO tšeo di nago le maitemogelo;
- Go nolofatša ga dilekane tša setšhaba le lekala la praebete tšeo di ikemišeditšego go fihlelela dinyakwa tše itšego ka setšhabeng, di ka be di le tša mannaeokgoparara, tša go hlatloša bokgoni goba tša tlhabollo ya mabokgoni;
- Thuša ka kgodišong ya bokgoni ka dibopegong tša setšhaba tšeo di hlomilwego, mabapi le mabokgoni a boetapele, taolo ya ditšhelete, taolo ya diprojeke le dikgokagano;
- Go nyaka kgonagalo ya tšhomišo moepo wa kgale/wo o sa šomišwego ka morago ga go lebogiša batho mešomo le go tswalela moepo (mafelo a tlhahlo, meago ya dikantoro, bjalobjalo).
- Mananeo a go thetha a tlhahlo ka mabokgoni ao a hlametšego go netefatša gore bašomi ba ka ba le tšhireletšego mešomong le go dula ba kgatha tema go ekonomi ka morago ga go tswalela ga moepo
- Ditirelo tša Keletšo tša bašomi le ge go hlokagala tša ba malapa a bona go netefatša gore ba na le bokgoni bja go kgona go phela aka kgonagalo ya kgatelelo ya monagano ye e bakwago ke go lahlegelwa ke mošomo;
- Phihlelelo go Mafelo a Keletšo ka ga Mešomo ka setšhabeng sa tikologo goba ka setšhabeng seo go hwetšwago bašomi go sona;
- Thušo mabapi le go ingwadiša bjalo ka motho yo a nyakago mošomo (le Kgoro ya Bašomi ya maleba, le setheo sa go thwala bašomi goba meepo ye mengwe ya tikologo), ditshepedišo tša go nyaka mešomo le tša go dira dikgopelo tša mešomo;
- O netefatša gore mabokgoni ka moka le/goba maitemogelo ao a hweditšwego ge ba sa šoma ka Marula Platinum Mine a a dumelelwa ka maleba le go fiwa disetifikeiti;
- Aba thušo ya ge bašomi ba dira dikleime go Sekhwama sa Bao ba Lahlegetšwego ke Mešomo (UIF) le thušo ye nngwe ya mmušo ge e nyakega;
- Kabo ya thušo ya peakanyo ya ditšhelete mabapi le ditšhelete tša go lebogišwa mošomo, tša diphešene le/goba dikhwama tša phrobitente, bjalobjalo go netefatša gore go ba le tšhomišo ya maleba le/goba go lota ditšhelete ka morago ga go lebogišwa mošomo.

d. Peakanyo ya ka morago ga go tswalelwa

Ditogamaano tša ba taolo tša nakong ya ka morago ga go tswalela mešomo le tšona di tla hlangwa le bakgathatema ba tikologo ka tshepedišong ya peakanyo ya go tswalela. Ditogamaano tšeo di efogago bo bota gareng ga baholegi ba setšhabeng le go tšwetša pele boikemo gareng ga batho le dikgwebo di tla hlangwa go netefatša gore go ba le go tšwela pele ga go ya go ile ga ka morago ga go tswalelwa. Ditherišano tšeo di tšwelago pele le mešomo ya keletšo go tla kgonagala gore e tla dirwa ke dibopego tša Foramo ya ka Moso goba komiti ya ona ya ka fasana e tla šomišwa go netefatša mananeo le maano a tšwela pele go aba dikholego tša go ya go ile le tša go šoma gabotse. Go tsenya letsogo ka fao go tšwelago pele le tema ye e kgathwago ke ba taolo yeo e tšwelago pele ka mmušo wa selegae mabapi le se e tla ba bohlokwa ka mo tshepedišong ya ka morago ga go tswalelwa.

KAROLO YA 5

KABO YA DITŠHELETE

KAROLO YA 5

5.1 KABO YA DITŠHELETE

5.1.1 KAKARETŠO

Go ya ka Karolo ya 23(1) (e) “Tona o swanetše go fana ka tokelo ya moepo ge e le gore mokgopedi o fane ka seemo sa ditšhelete le gape ka leano la setšhaba le la bašomi.” Karolo ye e ikemišeditše go hlagiša ka tsela yeo e lego gore Marula Platinum Mine e ikemišeditše go fana ka ditšhelete go karolo ye nngwe le ye nngwe ya SLP ka nakong ya bophelo bja moepo. Le ge go le bjale go swanetše go lemogwa gore dikakanyo tšeo di theilwe go maano a bjale a kgwebo ka Marula Platinum Mine le maemo ao a amanago le yona a mebaraka le a ekonomi mabapi le mešomo ya meepo. Ge go nyakega diphetošo ka mo go dikakanyo tše, di tla begwa go Pego ya ngwaga le ngwaga ya SLP.

Kabo ya ditšhelete ya SLP ya Marula Platinum Mine, e dirilwe ka gare ga leano la kgwebo la bophelo bja moepo. Dinepišo tše itšego di tla begwa ngwaga ka ngwaga ka go Pego ya ngwaga ka ngwaga ya SLP ya Marula Platinum Mine. Tafola ya 5.1 le fa kakaretšo ya ditlhagišo tša ditšhelete ya SLP ya Marula Platinum Mine’ mo mengwageng ye e tlogo ye mehlano (5) mabapi le karolo ye nngwe le ye nngwe ya leano.

Tafola ya 5.1: Kakaretšo ya Tlhagišo ya Ditšhelete ya Dikarolo tše Bohlokwa tša SLP ya Marula Platinum Mine ya Mengwaga ye Mehlano (5)

Legoro	2013	2014	2015	2016	2017
Mananeo a Tlhabollo ya Didirišwa tša Botho (Tšhupetšo: Tafola ya 5.2)	5%	5%	5%	5%	5%
Selegae Local (Tšhupetšo: Tafola ya 5.3)	4,400,000	2,440,000	10,484,000	14,532,400	8,585,640
Mananeo a Taolo ya Tswalelo le Tholamodiro (Tšhupetšo: Karolo ya 2.2.5.2)	R0.3 Millione				
Palomoka ya Kabo ya SLP ka Moepo wa Marula Platinum	4,400,000	2,440,000	10,484,000	14,532,400	8,585,640

5.1.2 TLHAGIŠO YA DITŠHELETE YA TLHABOLLO YA MANANEO A MERERO YA BAŠOMI

Marula Platinum Mine e šomišitše tšhelete ye e ka bago R28 milione mo ngwageng wa ditšhelete wa 2012 ka ga tlhahlo le tlhabollo ya bašomi ba yona ba bjale. Le ge e le gore karoganyo ya maleba mabapi le ka fao tšhelete e tlogo šomišwa ka gona e ka fetoga go ya ka dinyakwa tša tlhahlo le leano la kgwebo leo le fetogago ka nakong ya bophelo bja moepo, go akanywa gore go tla ba le tekano ye e ka bago 5% ya palomoka ya tefelo ya meputso ya bašomi ka ngwaga. Lenaneo la 5.1 le hlagiša palomoka ye e emetšwego ka boleng bja ranta go tlhagišo ye mo mengwageng ye e tlogo ye mehlano (5) gomme Tafola ya 5.2 le hlagiša ditshenyegelo tša mananeo a mehutahuta a HRD go ya ka dinepišo tšeo di letetšwego.

5.1.3 TLHAGIŠO YA DITŠHELETE YA MANANEO A TLHABOLLO YA EKONOMI YA TIKOLOGO

Ka go obamela melawana ya khamphani ya kakaretšo ya Marula Platinum, Impala Platinum Holding Limited, ditšhelete tša mananeo a Thabollo ya Ekonomi di tla fiwa ngwaga ka ngwaga go fihla ka persente e tee (1%) ya dikabelo tšeo di begilwego ka ngwageng wa ditšhelete wo o fetilego go tšwa ka go Marula Platinum Mine, bjalo ka palogare ye e fetišetšwago mo mengwageng ye meraro (3). Mo lebakeng fao moepo o sa šomelago gore o tle o dire letseno, Dithraste tša Thraste ya Tlhabollo ya Setšhaba ya Impala (ICDT) di tla thekga mananeo a LED ngwaga ka ngwaga. Tafola ya 5.3 (go ya ka Tafola ya 3.8 ka go karolo ya 3) le hlagiša boikgafo bja ditšhelete ka Marula Platinum Mine le ICDT mabapi le mananeo a LED le batšekarolo ba mehutahuta mo mengwageng ye e tlogo ye mehlano (5).

Tafola ya 5.2: Kakaretšo ya Karoganyo ya Ditekanyetšo tša Mengwaga ye Mehlaro (5) tša HRD

	2013	2014	2015	2016	2017
Mananeo a Tlhabollo ya Didirišwa tša Botho	5%	5%	5%	5%	5%
Palomoka	5%	5%	5%	5%	5%

Tafola ya 5.3: Kakaretšo ya Boikgafo bja Ditšhelete go Diprojeke tša LED mo Mengwageng ye Mehlaro (5)

Projeke ya.	Setheo sa Boamogedi goba Leina la Projeke	Tekanyetšo ya Tšhelete ya FY2013	Tekanyetšo ya Tšhelete ya FY2014	Tekanyetšo ya Tšhelete ya FY2015	Tekanyetšo ya Tšhelete ya FY2016	Tekanyetšo ya Tšhelete ya FY2017	Palomoka ya Kabo ya Mašelang(2013-2017)
Diprojeke tša Lenaneokgoparara							
1	Ditsela tša mo Metseng	0	2,000,000	8,000,000	14,000,000	8,000,000	32,000,000
2	Lenaneokgoparara la Boentšeneere bja Mohlagase go Metse ya Wate ya 8 le 10	0	0	2,000,000	0	0	2,000,000
3	Kabo ya Meetse le Netweke go Wate ya 8 le 10	4,000,000	0	0	0	0	4,000,000
Ditheo tše Dingwe							
4	Yuniti ya Thekgo ya Kgwebo	400,000	440,000	484,000	532,400	585,640	2,442,040
Palomoka ya Diprojeke tša LED		4,400,000	2,440,000	10,484,000	14,532,400	8,585,640	40,442,040

5.1.4 TLHAGIŠO YA DITŠHELETE YA TAOLO YA PHOKOTŠO YA BAŠOMI LE THOLAMODIRO

Ditšhelete tša tlhahlo ya motheo ka ga kgwebo yeo e nolofatšago mananeo a tlhahlo ka ga mabokgoni a go thetha (Karolo ya 2.2.5) a tla fiwa go tšwa go Ditekanyetšo tša Tlhabollo ya Merero ya Bašomi go hlahla le tlhabollo ya mabokgoni ka Marula Platinum Mine go eya ka mabokgoni ao a nyakegago go bašomi ngwaga ka ngwaga ka morago ga Tekodišišo ya Mabokgoni ya ngwaga ka ngwaga.

Godimo ga fao, ka ge go bonwe ka go Karolo ya 2.2.5, moepo o tla aba ditšhelete tša mabokgoni a go thetha ao a sa amanego le moepo ka go Diriša Sekhwama sa Mabokgoni a go Thetha ngwaga ka ngwaga. Pihhlelelo go sekhwama se go ka dirwa ke bašomi bao ba nyakago go hwetša mabokgoni a go thetha ao a sa amanego le moepo ka nakong ya bophelo bja moepo. Sekhwama sa Mabokgoni a go Thetha se tla fihla go R0.3 milione (go eya ka molawana wo o beilwego ka go karolo ya 2.2.5. Sekhwama se se tla oketšwa ka 6% ka ngwaga. Ka nakong ya go lebogiša bašomi mošomo fao go sego gwa rulaganywa le/goba go fokotša bašomi ga mmogo le mengwaga ye e ka bago ye mene (4) go fihla go ye mehlano (5) pele ga go tswalelwa ga moepo fao go beakantšwego, Sekhwama se sa Mabokgoni a go Thetha se tla katološwa go akaretša nyakego ya tlaleletšo yeo e ka bago gona go tšwa go bašomi mabapi le tlhahlo ka ga mabokgoni a go thetha ao a sa amanego le moepo. Ditšhelete di tla tšwa go ditekanyetšo tša HRD tša ngwaga woo. (Bala Karolo ya 2.2.5 go hwetša tlhalošo ka botlalo ka ga sekhwama se.)

Godimo ga fao, ka dinakong tša go lebogišwa mošomo, lebaka la nako ya fasefase ya matšatši a mabedi (2) ya tlhahlo ya tlaleletšo a tla fiwa mošomi yo mongwe le yo mongwe ka nepo ya go nolofatša kabo ya ditirelo tša tlaleletšo tša taolo ya go lebogiša bašomi mošomo tšeo di dirwago ke moepo ka ge go hlagišitšwe ka go Karolo ya 4 ya tokomane ye. Ditirelo tše di ka akaretša keletšo le phihhlelelo go keletšo ka ga mešomo, ka ga mafelo a mešomo le go ingwadiša bjalo ka motho wa go nyaka mošomo go fa mohlala gomme se e tla ba tlaleletšo go tlhahlo ka ga mabokgoni ao a tlogo abelwa bašomi ka nakong ya ge ba lebogišwa mošomo. Se se tla direga bjalo ka tlaleletšo go ditefelo tša go lebogišwa modiro tšeo di tlogo hlagišwa go latela melao ya bjale ka ga go lebogiša bašomi mošomo le ka ditherišano le mekgatlo ya go emela bašomi ya maleba le/goba mekgatlo ya bašomi ka ge go nyakega.

KAROLO YA 6

BOIKANO

KAROLO YA 6

6.1 SETATAMENTE SA BOIKANO

Nna, _____ yo ke saennego ka mo fase le yo a dumeletšwego fa

ke _____ (Khamphani) ke tshephiša go obamela tshedimošo, dinyakwa, boikgafo ka ge di beilwe ka go leano la setšhaba le la bašomi

.

E saennwe _____ ka letšatši le la _____ la kgwedi ya _____ 20
_____

Tshaeno ya motho yo a rwelego maikarabelo _____
_____

Mošomo _____

Dintlha tša
boiukgokaganyo _____

E dumeletšwe

E saennwe _____ ka letšatši le la _____ la kgwedi ya _____ 20
_____

Tshaeno ya motho yo a rwelego maikarabelo _____
_____

Mošomo _____

TLALELETŠO YA A

MMEPE WA MEŠOMO YA MARULA PLATINUM MINE

TLALELETŠO YA B

**FOROMO YA Q – PALO LE MAEMO A THUTO A BAŠOMI BA MARULA
PLATINUM MINE**

**Foromo ya Q – Maemo a go tseba Dipalo le go Kgona go Bala le go Ngwala a Bašomi ba
Marula Mine ka June 2012**

SEHLOPHA	MAEMO A NQF	LENANELO LA KGALE	Monna				Mosadi				Palomoka	
			Mothomōs	Wa Mmale	MoIndia	Mothomōs	Mothomōs	Wa Mmale	MoIndia	Mothomōs	Monna	Mosadi
Kakaretšo ya Thuto le Tlhahlo (GET)	1	Ba go se tsene Sekolo	40	0	0	0	1	0	0	0	40	1
		Kreiti ya 0/Pele ga	6	0	0	0	0	0	0	0	6	0
		Kreiti ya 1/Sub A	22	0	0	0	0	0	0	0	22	0
		Kreiti ya 2/Sub B	9	0	0	0	0	0	0	0	9	0
		Kreiti ya 3/Std 1/ABET 1	53	0	0	0	3	0	0	0	53	3
		Kreiti ya 4/Std 2	60	0	0	0	1	0	0	0	60	1
		Kreiti ya 5/std3/ABET 2	67	0	0	0	1	0	0	0	67	1
		Kreiti ya 6/Std 4	67	0	0	1	2	0	0	0	68	2
		Kreiti ya 7/Std 5 ABET 3	147	0	0	0	4	0	0	0	147	4
		Kreiti ya 8/Std 6	151	0	0	1	5	0	0	0	152	5
		Kreiti ya 9/Std 7/ABET 4	191	0	0	0	16	0	0	0	191	16
Thuto ya Godingwana le Tlhahlo (FET)	2	Kreiti ya 10/Std 8/N1	309	0	0	27	33	0	0	0	336	33
	3	Kreiti ya 11/Std 9/N2	776	0	0	13	155	0	0	3	789	158
	4	Kreiti ya 12/Std 10/N3	432	1	0	17	106	0	1	5	450	112
Thuto ya Godingwana le Tlhahlo (HET)	5	Didiploma/Setifikeiti	156	1	0	25	29	0	0	3	182	32
	6	Mangwalo a Ditikrui tša Pele/ Dip	14	0	0	1	11	0	0	1	15	12
	7	Mangwalo a dithuto tša Honours	3	0	0	0	1	0	0	1	3	2
	8	Mangwalo a dithuto tša Doctorat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PALOMOKA			2503	2	0	85	368	0	1	13	2590	382

TLALELETŠO YA C

**FOROMO YA R – DIKGOBA TŠA MOŠOMO TŠE DI LEGO BOIMA GO
TLATŠWA KA MARULA PLATINUM MINE**

Foromo ya R – Maemo a go tseba Dipalo le go Kgona go Bala le go Ngwala a Bašomi ba Marula Mine ka June 2012

Maemo a Mošomo	Leina la sekgoba sa mošomo	Lebaka-legolo la go palelwa ke go tlatša sekgoba
Bolaodi bja Godimo	Ga go Sekgoba	Ga go na
Balaodi bjo Bogolo	N/A	Ga go na
Ditsebi tša go swanelega le go ba maitemogolo le bolaodi bja magareng	Molekodi wa Mešomo	Bokgoni bja go tlhaelelwa
	Moentšeneere	Bokgoni bja go tlhaelelwa
Bokgoni bja theknikhale le bašomi bao a nago le mangwalo a dithuto, bolaodi bjo bonnyane, bahlokamedi, moetapele le baokamedi	Baetepele ba Bagolo ba Boentšeneere	Bokgoni bja go tlhaelelwa
Bokgoni bja magareng le go tšea diphetho ka bohlale	Ga go sekgoba	Ga go na
Go tšea diphetho tseo di hlalositšwego tša go hloka bokgoni	Ga go sekgoba	Ga go na

---

TLALELETŠO YA D

**FOROMO YA S – DIPALOPALO KA GA TEKATEKANO YA MOŠOMONG YA BAŠOMI BA MARULA PLATINUM MINE KA
JUNE 2012**

**FOROMO YA S – DIPALOPALO TŠA TEKATEKANO YA MOŠOMONG YA MARULA MINE KA
JUNE 2012**

MAEMO A MOŠOMO	BAO BA KGETHILWEGO							KGETHWA			PALOMOKA
	Monna			Mosadi				Monna wa Motho mošwe u	Badudi ba dinagadišele		
	Mothomo so	Wa Mmala	MoIndia	Mothomo so	Wa Mmala	MoIndia	Mothomo šweu	Mothomo šweu	Monna	Mosadi	
Paterson)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Paterson)	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	4
Ditsebi tša go ba le maswanedi le maitemogelo le bolaodi bja magareng (Maemo a D a Paterson)	13	1	0	3	0	0	3	22	1	0	43
Bokgoni bja theknikale le bašomi ba go ba le mangwalo a dithuto, bolaodi bjo bonnyane, bahlokamedi, baetapele, le baokamedi (Maemo a C a Paterson)	253	1	0	36	0	1	9	57	78	0	435
Bokgoni bja magareng le go tšea diphetho ka bohlaale (Maemo a B a Paterson)	975	0	0	73	0	0	1	5	38	0	1092
Go tšea dipheto tšeo di hlalositšwego tša go hloka bokgoni (Maemo a A a Paterson)	1127	0	0	253	0	0	0	1	16	1	1398
PALOMOKA YA BAO BA THWALETŠWEGO SA RURI	2371	2	0	365	0	1	13	86	133	1	2972
Bašomi ba lebakanyana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PALOMOKA	2371	2	0	365	0	1	13	86	133	1	2972

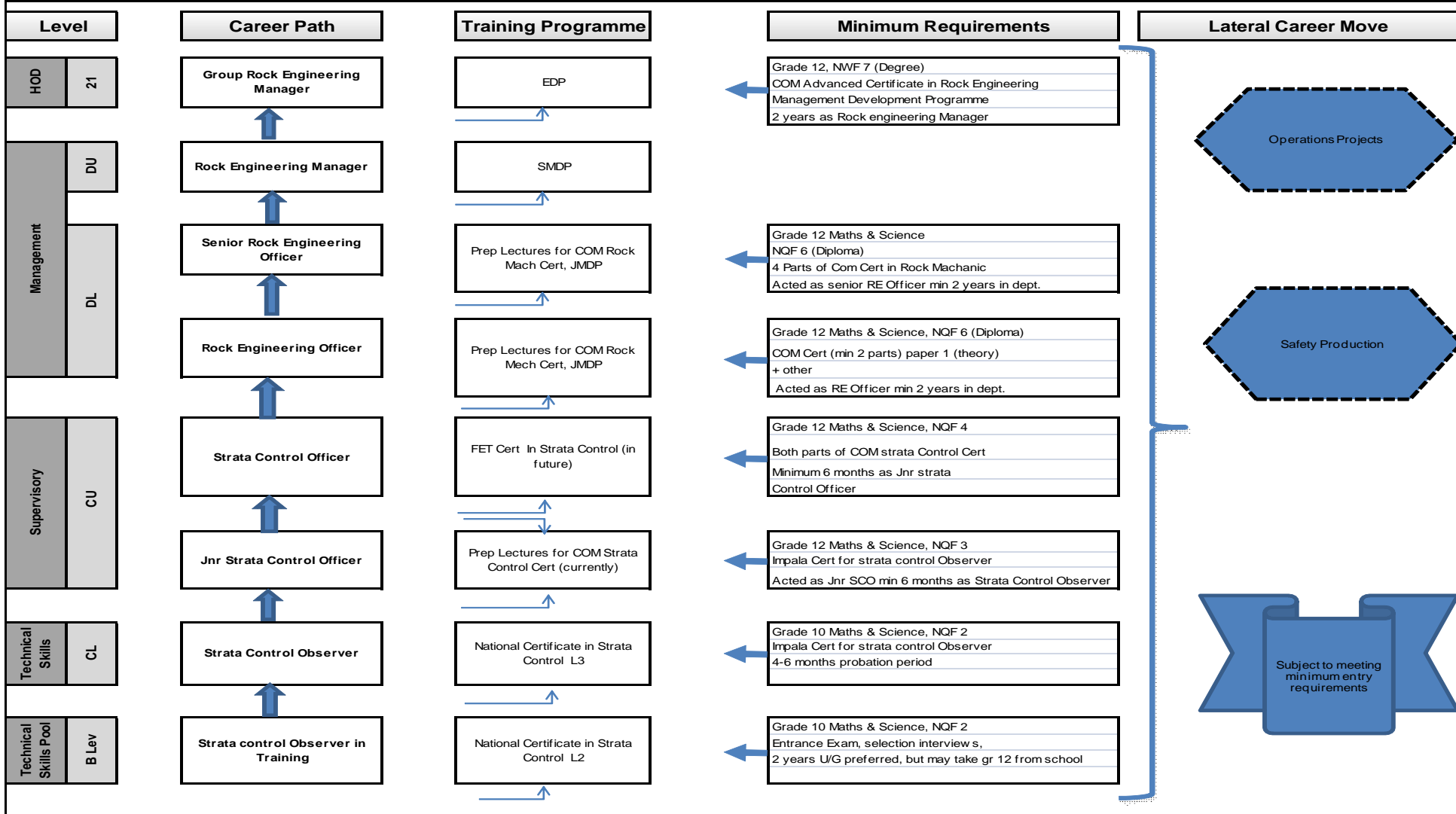

TLALELETŠO YA E

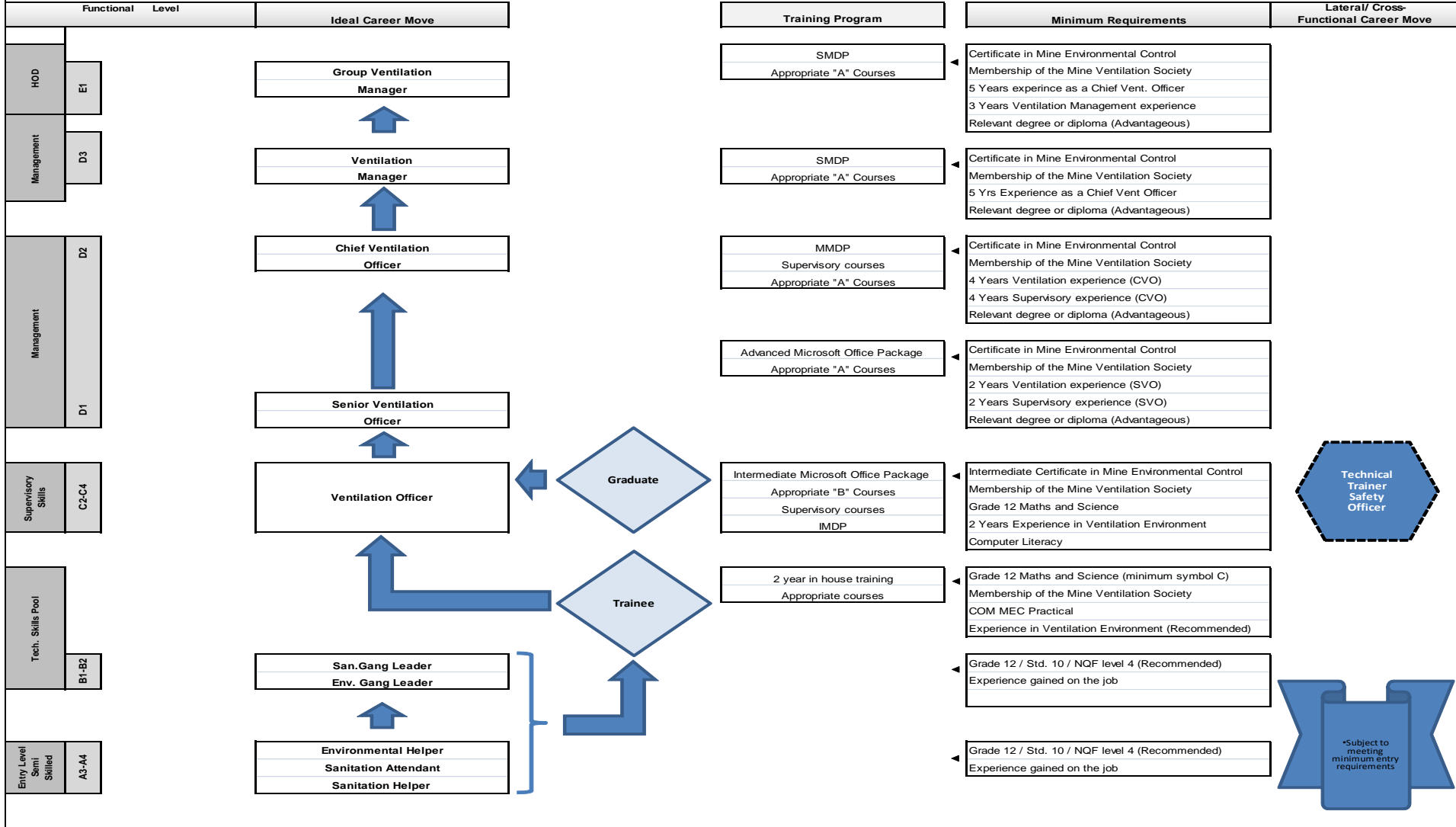
MAANO A DITLHALOŠO TŠA MOŠOMONG KA MARULA PLATINUM MINE

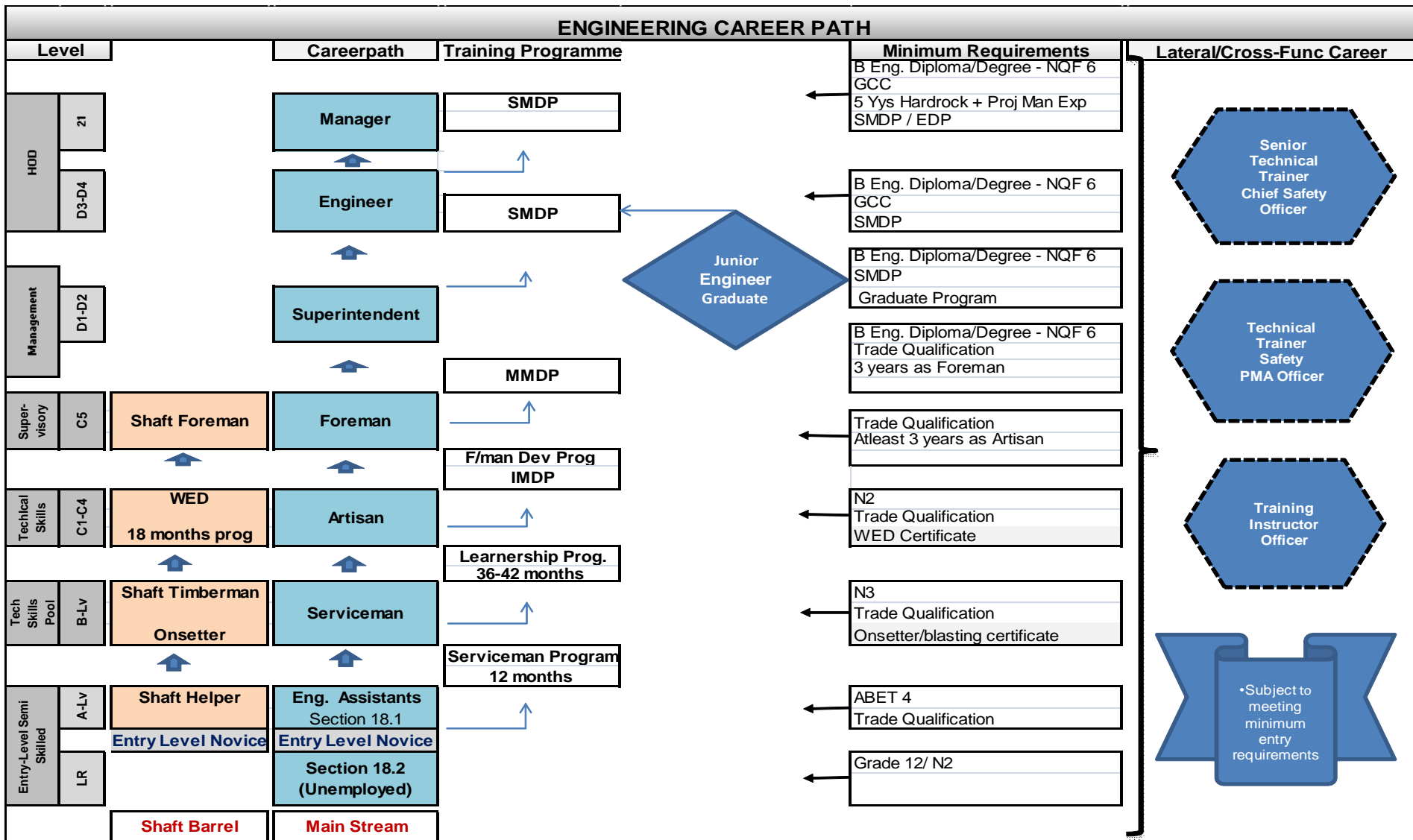
ROCK ENGINEERING CAREER PATH

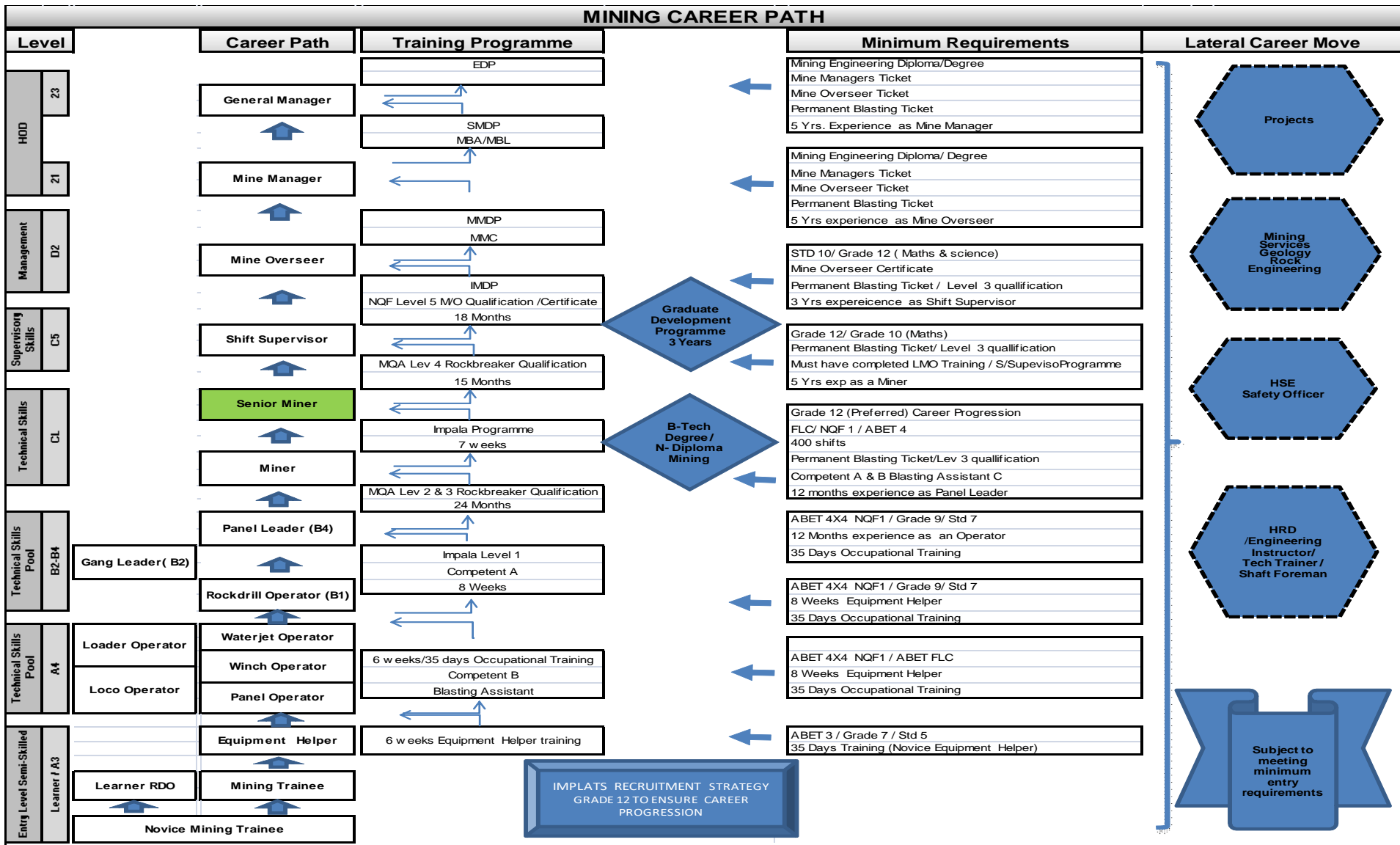

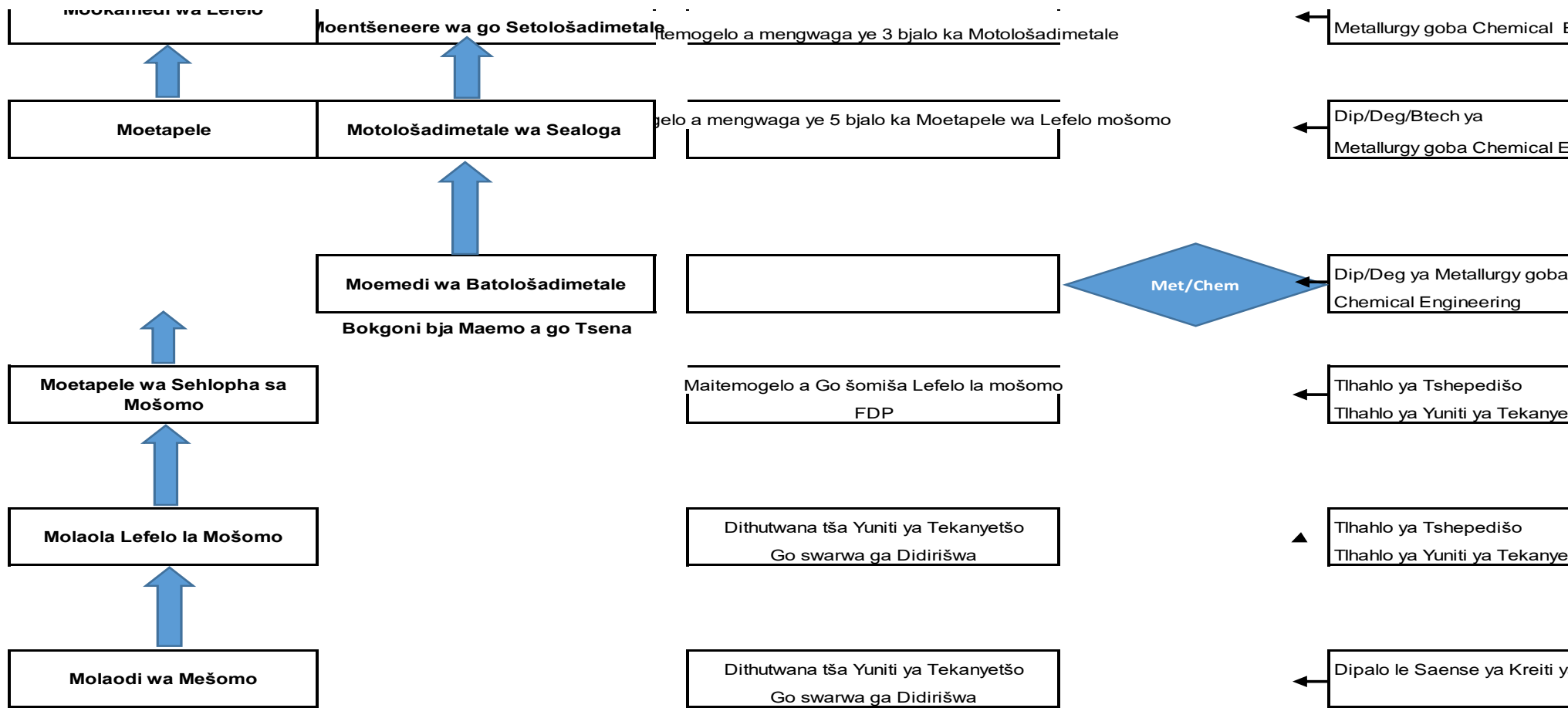

VENTILATION CAREER PATH

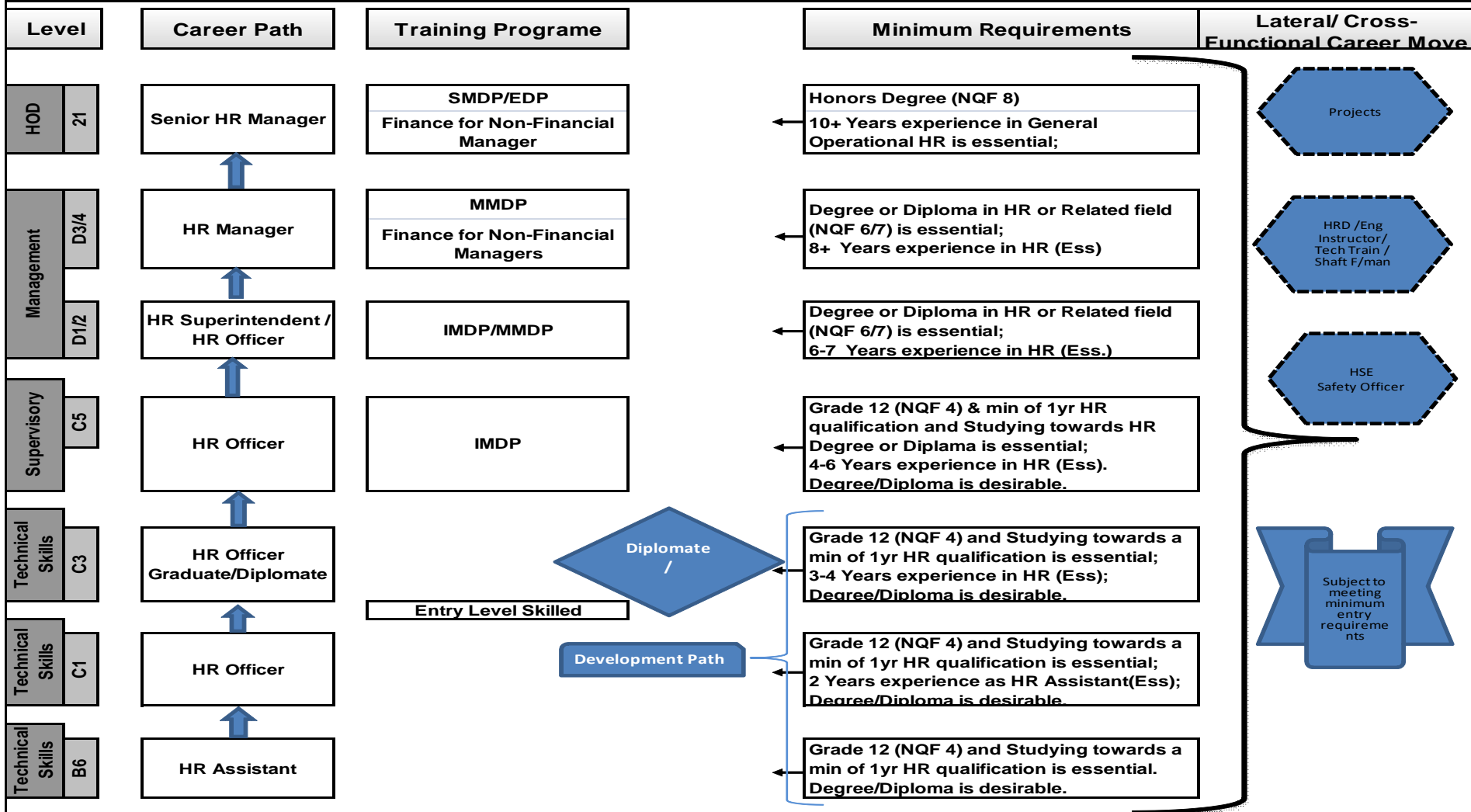

Leina le Sefane	Leina la Mošomo	Mosaeno	etšatšikgwedi la Tshaeno

HR CAREER PATH - DRAFT

TLALELETŠO YA F

TLHOPO YA MEŠOMO YA BASADI KA MEEPONG

Tlhalošo: Basadi ka Meepong ba amana le mešomo ya tšweletšo gammogo le bao ba kgethologantšwego mo nakong ye e fetilego

Moepo		Pholante	
1	Moithuti wa boentšeneere wa ngwaga wa mathomo	1	Mosekaseki
2	Moithuti wa boentšeneere wa ngwaga wa mathomo (Ka gare)	2	Mothuša mošomi wa diatla
3	Moithuti wa boentšeneere wa ngwaga wa bobedi	3	Poilameikhara
4	Moithuti wa boentšeneere wa ngwaga wa bobedi (Ka gare)	4	Moentšeneere wa dikhemikhale
5	Pholathara ya Poilameikhara	5	Mošomi wa khemeseng
6	Mothuši wa ka Nlong ya Bopararelo (Peleng o be a Kgethollotšwe)	6	Klereke ya Mešomo
7	Mothuši wa tša Mohlagase	7	Mošomi wa mehlagase
8	Mošomi wa tša Mohlagase	8	Foromane ya Bontšeneere
9	Mothuši wa Boentšeneere – Poilameikhara	9	Moithuti wa Boentšeneere
10	Moyhuši wa Boentšeneere – Go tsenya	10	Molaodi wa Boentšeneere
11	Mothuši wa Boentšeneere	11	Mokgokaganyi wa mananeo a Boentšeneere
12	Mothuši wa tša Tikologo	12	Mošomi wa ditomamollo
13	Molaodi wa tša Tikologo	13	Molokiši
14	Mothutši wa Ditlabelo	14	Mootledi wa Forklift
15	Mothuši wa Ditlabelo ka Tšweletšong	15	Molaodiphethiši wa khamohani: Bohlwekiši
16	Motsenyi le thenara	16	Molaodiphethiši wa khamphani: Ditirelo tša Sethekniki
17	Moemedi wa Dinako ka moka wa Maphelo le Polokego	17	Molaodi wa Tšweletšo ka Khamphaning: BMR
18	Mošomi wa Thutaswika ka Tlhahlong	18	Molaodi wa Tšweletšo ka Khamphaning: PMR
19	Mokgokaganyi wa HSE	19	Mekheniki wa Ditlabelo
20	Mekheniki wa Ditlabelo		Mo Molaodi wa Tšweletšo ka Khamphaning omi wa Sethekniki wa Ditlabelo
21	Molokišamabone (Yo a kgethollotšwego nakong ye fetilego)	21	Moentšeneere wa Fasana
22	Moetapele wa Sehlopha Ntlong ya Lebone (Yo a kgethollotšwego nakong ye fetilego)	22	Molaodi wa Laporathori
23	Mošomi wa LHD	23	Mohlokamedi wa Laporathori
24	Mothuši wa Mekheniki	24	Mošomi wa Tlhokomelo
25	Mošomi wa Methalotši (Motiplomate)	25	Masone
26	Mošomi wa Methalotši (Sealoga sa dithuto)	26	Moentšeneere wa Mekheniki
27	Mošomi wa Moepo – Tlhabollo	27	Moentšeneere wa Pholante
28	Moentšeneere wa Moepo yo a Hlahlwago (Sealoga sa Thuto)	28	Mošomi wa Sethekniki wa Boentšeneere bja Pholante
29	Mošomi wa Thutaswika wa Mešomot	29	Molaodi wa Pholante
30	Molaodi wa Mešomo	30	Moruphritente wa Pholante

Moepo		Pholante	
31	Molaodi wa Mešomo : Pholante	31	Mekhaniki wa Ditlabelo tša PLC
32	Foromane ya Pholante	32	Mošomi wa Sethekniki wa Taolo
33	Mošomi wa ka Pholanteng	33	,Molaodi wa Tshepedišo
34	Mothuši wa go Ritša	34	Mohlokomedi wa Tshepedišo
35	Mohlankedi wa Polokego	35	Moentšeneere wa Projeke
36	Mothuši wa go Sampola	36	Molaodi wa Boentšeneere bja Projeke
37	Mohlokomedi wa Kelelatšhila	37	Molaodi wa Diprojeke
38	Mošomi wa Wintšhi ya Sekerepara	38	Mošomi wa go Ritša
39	Mošomi wa Thutaswika wa Godingwana	39	Hlogo ya Lekala la Tlhabollo ya Tshepedišo
40	Mohlokomedi wa Pompe ya ka šafoteng	40	Mosekaseki wa Godingwana
41	Mohlokomedi wa Nako ya mošomo	41	Mošomi wa Diatla wa Godingwana
42	Moabi wa ka Setorong (Ka fase)	42	Moentšeneere wa Dikhemikhale wa Godingwana
43	Mothuši wa Ditekodišišo	43	Mokhemese wa Godingwana
44	Mohlokomedi wa Tsenyomoya	44	Mošomi wa mohlagase wa Godingwana
45	Mohlankedi wa Tsenyomoya	45	Mošomo wa Sethekniki wa Godingwana
		46	Molaodi wa Tshepedišo wa Godingwana
		47	Mošomiši wa Tshepedišo wa Godingwana
		48	Mošomi wa Sethekniki wa Tshepedišo
		49	Molaodi wa Sethekniki: Bohlwekiši
		50	Suphrinthentente wa tša Sethekniki
		51	Mošomi wa Sethekniki wa Telkom
		52	Mosekaseka yo a Hlahlwago
		53	Molaodi yo a Hlahlwago wa Tshepedišo

TLALELETŠO YA G

FOROMO YA T – BOLAODI KA MARULA PLATINUM MINE